

Келісемін:

Қазақстан Республикасы Туризм
және спорт министрлігінің
Спорт және дене шынықтыру істері
комитетінің төрағасы

_____ **Р. Есеналин**

Бекітемін:

«Қазақстандық гандбол спорт
федерацияларының
қауымдастығы» қауымдастық
нысандағы ЖТ және ЖК
бірлестігінің Президенті
_____ **Г. Турлыханова**
2025 ж.

Гандбол ережесі

Астана қ. 2025 ж.

Мазмұны

I. Алғы сөз	3
1 ереже - Ойын алаңы	4
2 ереже - Ойын уақыты, соңғы сигнал және тайм-аут	9
3 ереже - Доп	15
4 ереже - Команда, алмастырулар, жабдық, ойыншылардың жарақаттары	17
5 ереже - Қақпашы	22
6 ереже - Қақпаның ауданы	24
7 ереже - Доппен ойын, пассивті ойын	26
8 ереже - Бұзушылық және спортқа тән емес мінез-құлық	29
9 ереже - Ұпайларды санау	36
10 ереже - Лақтыру	38
11 ереже - Лақтырып тастау	40
12 ереже - Қақпашының лақтыруы	41
13 ереже - Айып лақтыру	42
14 ереже - 7 метрлік лақтыру	46
15 ереже – Лақтыру бойынша жалпы нұсқаулар (лақтырып тастау, қақпашының лақтыруы, айып лақтыруы және 7-метрлік лақтыру)	48
16 ереже - Жазалар	52
17 ереже - Төрешілер	57
18 ереже – Хронометрші және хатшы	59
Қол сигналдары	60
II. Ойын ережелеріне түсініктемелер	70
III. Ауыстыру аймағының регламенті	85
IV. Ұсыныстар мен түсіндірулер	88
V. Алаңда және қақпада ойнау нұсқаулары	110

Ескерту. Аталған ойын ережелері қазіргі уақытта қайта қарастырылуда (үш жеке құжатқа бөлінетін болады).

I АЛҒЫ СӨЗ

Ережелер мәтіні, түсініктемелер, IHF қол сигналдары, ойын ережелерін түсіндіру және алмастыру аймағының ережелері — барлығы жалпы ережелердің құрамдас бөліктері.

Сонымен қатар, белгілі бір ережелерді қолдану туралы қосымша нұсқаулар беретін кіріктірілген «Нұсқаулықтар мен түсіндірулерге» назар аударыңыз. Қажет жағдайда «Нұсқаулықтар мен түсіндірулер» кеңейтілетін болады.

Мәтінді пайдаланушыларға ыңғайлы болу үшін ережелер кітабына енгізілген «Алаң және қақпалардағы ойын нұсқаулығы» ережелердің ажырамас бөлігі болып табылмайды.

Ескерту:

Бұл кітапта жеңіл болуы үшін ойыншылар, ресми тұлғалар, төрешілер және басқа да тұлғаларға қатысты әдетте сөздердің ер адамдарға арналған формасы қолданылады.

Алайда, ережелер қолданылатын шарлардың өлшеміне қатысты ережелерді қоспағанда, ер және әйел қатысушыларына бірдей қолданылады (қар. 3-ереже).

1 ЕРЕЖЕ

Корттағы 1 ойыны

1. Ойын алаңы (1а және 1б сызбаларын қар.) - ұзындығы 40 метр және ені 20 метрді құрайтын екі қақпадан (1:4 және 6 қараңыз) және ойын алаңынан тұратын тіктөртбұрыш түрінде болады. Ұзын шектеу сызықтары бүйір сызықтар деп аталады, ал қысқа сызықтар қақпа сызықтары (қақпа бағаналары арасында) немесе сыртқы қақпа сызықтары (қақпаның екі жағында) деп аталады. Ойын алаңының айналасында бүйір сызықтар бойымен ені кемінде 1 метр және қақпа сызықтарының артында 2 метр қауіпсіздік аймағы көзделуі тиіс. Ойын алаңының сипаттамалары ойын барысында бір команда артықшылық беретіндей болып өзгертілмеуі керек.
2. Қақпа (2А және 2Б сызбаларын қар.) әрбір сыртқы қақпа сызығының ортасына орнатылады. Қақпа еденге немесе артындағы қабырғаларға берік бекітілуі керек. Олардың ішкі биіктігі 2 метр, ені 3 метрді құрайды. Қақпа тіректері көлденең белтемірмен жалғанған. Қақпа тіректерінің артқы жағы қақпа сызығының артқы жиегіне сәйкес келуі керек. Қақпа тіректері мен белтемірдің қабырғасы 8 см болатын төртбұрышты қимасы болуы керек. Алаңнан көрінетін үш жағынан олар екі қарама-қарсы түстердің жолақтарымен боялуы керек, олар да фонға айқын қарама-қайшы болады. Қақпада тор болуы керек, оны қақпаға лақтырылған доп негізінен қақпа ішінде қалатындай етіп бекіту керек.
3. Алаңдағы барлық сызықтар толығымен олар шектейтін аумақтың бөлігі болып табылады. Қақпа тіректері арасындағы қақпа сызықтарының ені 8 см болуы керек (2а суретті қараңыз), ал қалған барлық сызықтардың ені 5 см болуы керек.

Көршілес екі учаске арасындағы сызықтар көршілес еден учаскелері арасындағы түс айырмашылығымен ауыстырылуы мүмкін.

4. Әр қақпаның алдында қақпаның ауданы бар (5-сызбаны қар.). Қақпаның ауданы қақпаның аудан сызығымен анықталады (6 метрлік сызық), ол келесі түрде сызылады:

а. Қақпаның дәл алдында ұзындығы 3 метр болатын сызық; бұл сызық қақпа сызығына параллель және одан 6 метр қашықтықта орналасқан (қақпа сызығының артқы жиегінен қақпа алаңы сызығының алдыңғы жиегіне дейін өлшенеді);

б. шеңбердің төрттен екісі, әрқайсысы радиусы 6 метр (қақпа тіректерінің артқы ішкі бұрышынан өлшенеді), ұзындығы 3 метр сызықты сыртқы қақпа сызығымен байланыстырады (1А, 1В және 2а диаграммаларын қар.).

5. Айып лақтыру сызығы (9 метрлік сызық)-қақпа алаңының сызығынан 3 метр қашықтықта сызылған үзік сызық. Сызық сегменттерінің өлшемі және олардың арасындағы аралықтар 15 см (1а және 1б диаграммаларын қар.).

6. 7 метрлік сызық - бұл қақпаның алдында орналасқан 1 метрлік сызық. Ол қақпа сызығына параллель және одан 7 метр қашықтықта орналасқан (қақпа сызығының артқы жиегінен 7 метрлік сызықтың алдыңғы жиегіне дейін өлшенеді); (1а және 1б сызбаларын қар.).

7. Қақпашының шектеу сызығы (ұзындығы 4 метрлік сызық) - қақпаның алдында орналасқан ұзындығы 15 см сызық. Ол қақпа сызығына параллель және одан 4 метр қашықтықта орналасқан (қақпа сызығының артқы жиегінен 4 метрлік сызықтың алдыңғы жиегіне дейін өлшенеді) (1а және 1б диаграммаларын қар.).

8. Орталық сызық екі бүйір сызықтың ортасын байланыстырады (1а және 3 сызбаларын қар.).

9. Лақтыру аймағы деп аталатын диаметрі 4 метрлік шеңбер орталық сызықтың ортасына орналастырылған (1б -суретті және 10:3б ережесін қараңыз).

Лақтыру аймағы келесі түрде болуы мүмкін:

а. аймақ пен ойын алаңы арасындағы түрлі түсті аймақ (диаметрі 4м).

б. шеңбер сызығы.

Ескерту:

Лақтыру аймағы ІНФ жарыстары мен аға кәсіби гандбол лигалары үшін міндетті болып табылады және Континентальды конфедерациялар мен ұлттық федерациялар ұйымдастырған кез келген басқа іс-шаралар үшін міндетті емес.

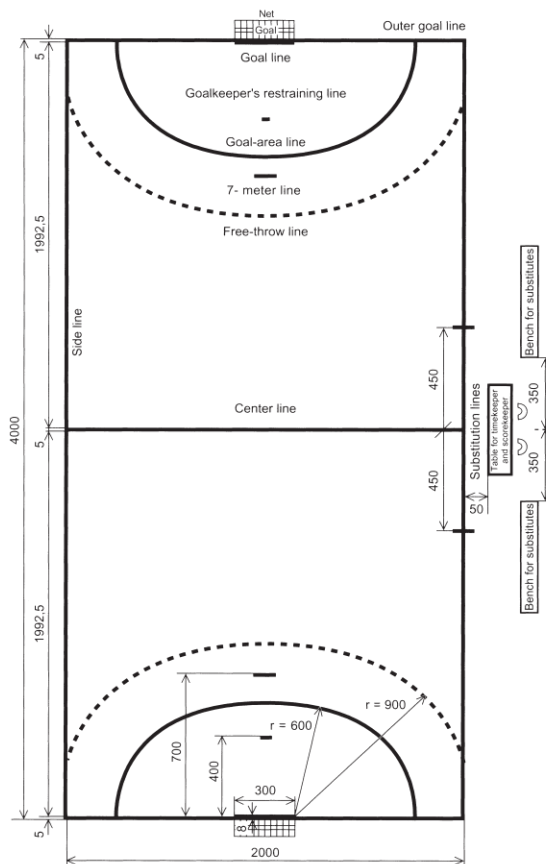
10. Әр команда үшін алмастыру сызығы (бүйірлік сызық сегменті) орталық сызықтан орталық сызықтан 4,5 метр қашықтықта орналасқан нүктеге дейін созылады. Алмастыру сызығының бұл соңғы нүктесі орталық сызыққа параллель және бүйір сызықтың ішіне 15 см және одан тыс 15 см созылатын сызықпен күшейтіледі (1а, 1b және 3 диаграммаларын қар.).

Ескерту:

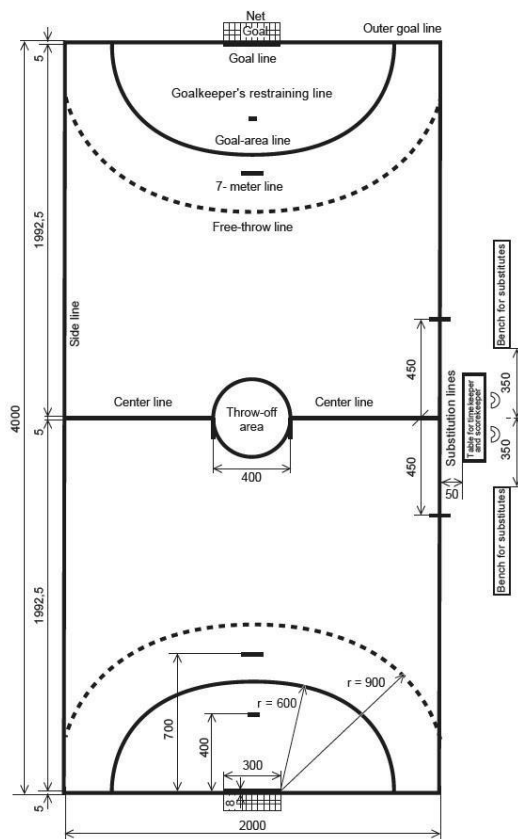
Ойын алаңы мен қақпаға қойылатын толық техникалық талаптарды «Ойын алаңдары мен қақпа нұсқаулығынан» табуға болады.

1А СЫЗБА: ОЙЫН АЛАҢЫ - ТЕК ОРТАЛЫҚ СЫЗЫҒЫ БАР.

Өлшемдері см көрсетілген.

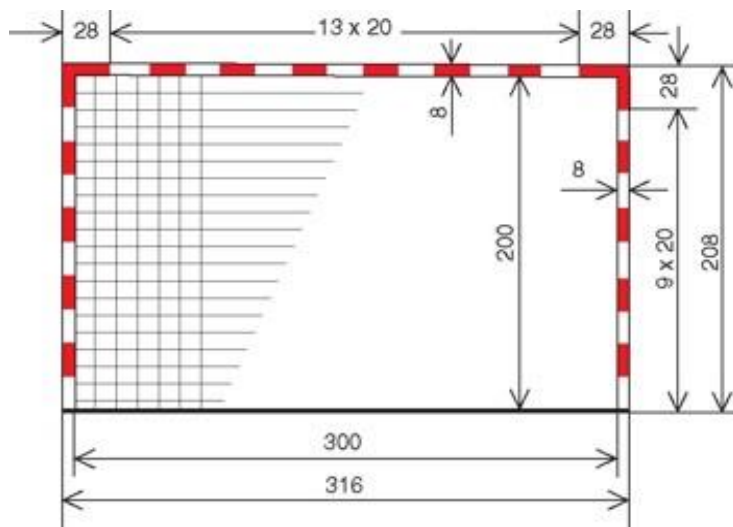

1А СЫЗБА: ОЙЫН АЛАҢЫ - ЛАҚТЫРУ АЙМАҒЫ БАР

Қақпа аймағы: 5-диаграмманы да қар.

2А СЫЗБА: ГОЛ

2 ЕРЕЖЕ

2. Ойын уақыты, соңғы сигнал және күту уақыты

Ойын уақыты

1. 16 жастан асқан ойыншылары бар барлық командалар үшін әдеттегі ойын уақыты 30 минуттан 2 таймды құрайды. Уақыт арасындағы үзіліс негізінен 10 минутты құрайды.

Жастар командаларының әдеттегі ойын уақыты 12-16 жас тобында 2 x 25 минут және 8-12 жас тобында 2 x 20 минутты құрайды. Екі жағдайда да уақыт арасындағы үзіліс негізінен 10 минутты құрайды.

Ескерту:

IJF, Континентальды конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында таймдар арасындағы үзіліске қатысты басқа ережелерді қолдануға құқылы болады. Уақыт арасындағы үзілістің максималды ұзақтығы-15 минут.

2. Негізгі ойын уақыты аяқталғаннан кейін ойын тең аяқталса және жеңімпазды анықтау қажет болса, қосымша уақыт 5 минуттық үзілістен кейін ойналады. Қосымша уақыт 1 минуттық үзіліспен 5 минуттан тұратын 2 таймнан құралады.

Егер бірінші қосымша кезеңнен кейін ойын қайтадан тең болса, екінші кезең 5 минуттық үзілістен кейін ойналады. Бұл қосымша кезең сонымен қатар 1 минуттық үзіліспен 5 минуттық 2 таймнан тұрады.

Егер ойын әлі де тең болса, жеңімпаз белгілі бір жарыстың ережелеріне сәйкес анықталады. Егер шешім жеңімпазды анықтау үшін 7 метрлік лақтыруды тай-брейк ретінде пайдалану түрінде болса, төменде көрсетілген процедуралар орындалуы керек.

Пікір:

Егер 7 метрлік лақтыру тай-брейк ретінде қолданылса, ойын уақыты аяқталғаннан кейін біліктілігінен айырылған немесе біліктілігінен айырылғаноыыншылар қатысуға құқылы (сонымен қатар 4:1 ережесін, 4-абзацты қар.). Әр команда 5 ойыншыны ұсынады. Бұл ойыншылар басқа команданың ойыншыларымен кезектесіп, бір-бірден лақтырады. Командалар өздерінің лақтыруларының кезектілігін алдын-ала анықтауға міндетті болмайды. Қақпашылар еркін

таңдалуы және қатысуға құқығы бар ойыншылар арасында ауыстырылуы мүмкін. Ойыншылар 7 метрлік лақтыруға шабуылшылар да, қақпашылар да қатыса алады.

Төрешілер қандай гол соғу керектігін шешеді. Төрешілер тиынды лақтырады, ал жеңімпаз команда бірінші немесе соңғы лақтырғысы келетін-келмейтінін таңдайды. Кері реттілік барлық келесі лақтырулар үшін қолданылады, егер лақтыру жалғасуы керек болса, өйткені алғашқы бес лақтырудан кейін ұпай тең болады.

Осылай жалғастыру үшін әр команда қайтадан бес ойыншыны тағайындайды. Олардың барлығы немесе кейбіреулері бірінші турдағыдай болуы мүмкін. Бес ойыншыны бір уақытта ұсынудың бұл әдісі қажет болғанша жалғасады. Дегенмен, бұл жағдайда жеңімпаз екі команда бірдей лақтыруды аяқтағаннан кейін доптардың айырмашылығы пайда болғаннан кейін анықталады.

Ойыншылар айтарлықтай немесе бірнеше рет спорттық емес мінез-құлық танытқан жағдайда (16:6D) 7 метрлік лақтыруға одан әрі қатысудан шеттетілуі мүмкін. Егер бұл жай ғана бес лақтырушы тобына жарияланған ойыншыға қатысты болса, команда басқа лақтырушыны тағайындауы керек.

Соңғы сигнал

1. Ойын уақыты төрешінің ысқырығынан басталады. Ол қоғамдық сағаттың немесе хронометршінің автоматты соңғы сигналымен аяқталады. Осындай сигнал берілмейтін болса, төреші, секундометрші немесе делегат ысқырықпен ойын уақытының аяқталғанын білдіреді (17:9).

Пікір:

Егер автоматты соңғы сигналы бар қоғамдық сағат болмаса, секундометрші үстел сағатын немесе секундомерді пайдаланып, ойынды соңғы сигналмен аяқтауы керек (18: 2, 2-абзац).

2. Соңғы сигналға дейін немесе онымен бір мезгілде болған бұзушылықтар мен спортқа тән емес мінез-құлық (ойынның үзілуіне немесе аяқталуына, сондай-ақ қосымша уақыттағы таймдардың аяқталуына), оның ішінде, егер нәтижесінде пайда болған айып лақтыруды (13:1 ережеге сәйкес) немесе 7 метрлік лақтыруды сигналға дейін орындау мүмкін болмаса, жазаланады.

Сол сияқты, егер соңғы сигнал (ойынның үзілуіне немесе аяқталуына, сондай-ақ қосымша уақытқа) айып лақтыру немесе 7 метрлік лақтыру орындалған кезде немесе доп ауада болған кезде қайталануы керек. .

Екі жағдайда да төрешілер ойынды айып лақтыру немесе 7 метрлік лақтыру орындалғаннан (немесе қайталанғаннан) және оның тікелей нәтижесі анықталғаннан кейін ғана аяқтайды.

3. 2:4 ережеге сәйкес орындалатын (немесе қайталанған) айып лақтырулар үшін ойыншылардың орналасуы мен ауыстыруларына қатысты айрықша шектеулер қолданылатын болады. 4:4 ережесінде қарастырылған негізгі алмастыру икемділігінен ерекшелік ретінде, тек шабуылдаушы команданың бір ойыншысына ауыстыруға рұқсат етіледі; сол сияқты, егер бұл команда соңғы сигнал берілген кезде қақпашысыз ойнайтын болса, қорғаушы командаға қақпашыны алаңға ауыстыруға рұқсат етіледі. Бұзушылықтар 4:5 ережеге, 1-абзац сәйкес жазаланады. Бұл жағдайда команда бойынша лақтырушының барлық серіктестері лақтырушыдан кемінде 3 метр қашықтықта болуы, сондай-ақ қарсыластардың айып лақтыру сызығынан тыс болуы керек (13:7, 15:6; сондай-ақ № 1 нақтылауды қараңыз). Қорғаушы ойыншылардың позициялары 13:8 ережесінде көрсетілген.

4. Команданың ойыншылары мен ресми тұлғалары 2:4-5 ережелерінде сипатталған жағдайларда айып лақтыру немесе 7 метрлік лақтыру кезінде орын алған бұзушылықтар немесе спортқа тән емес мінез-құлық үшін жеке жазаланады. Алайда, осындай лақтыруды орындау кезінде бұзушылық қарсы бағытта айып лақтыруға әкелмейді.

5. Егер төрешілер секундометршінің соңғы сигнал бергенін анықтаса (ойын үзілісіне немесе аяқталуына, сондай-ақ қосымша уақытқа), олар ойыншыларды алаңда қалдырып, қалған уақытты ойнауы керек. Мерзімінен бұрын сигнал беру кезінде допқа иелік еткен команда ойын қайта басталған кезде допқа иелік етуді сақтайды. Егер доп ойыннан тыс болса, онда ойын жағдайға сәйкес лақтырумен жалғасады. Егер доп ойында болса, ойын 13:4a-b ережесіне сәйкес айып лақтырумен жалғасады. Егер ойынның бірінші жартысы (немесе қосымша уақыт) тым кеш тоқтатылса, екінші жартысын сәйкесінше қысқарту керек. Егер ойынның екінші жартысы (немесе қосымша уақыт) тым кеш үзілсе, онда төрешілер енді ештеңені өзгерте алмайды.

Тайм-аут

1. Төрешілер үзілістің басталуы мен ұзақтығы туралы шешім қабылдайды («тайм-аут»). Тайм-аут келесі жағдайларда қажет:

- а. екі минуттық шеттету немесе біліктілігінен айыру;
- б. командалық тайм-аут беру;
- в. хронометршінің немесе делегаттың ысқырығы естілген;
- д. 17:7 ережеге сәйкес төрешілер арасындағы консультациялар қажет.

Тайм-аут әдетте жағдайларға байланысты кейбір басқа жағдайларда беріледі (қар. № 2 түсіндіру).

Тайм-аут кезіндегі бұзушылықтар ойын уақытындағы бұзушылықтармен бірдей әсер етеді (16:10).

2. Негізінде, төрешілер тайм-аутқа байланысты сағатты қашан тоқтату және іске қосу керектігін шешеді. Ойын уақытының үзілгені туралы хронометршіге үш қысқа ысқырық дыбысы және № 1 қол сигналы арқылы хабарлау керек. 15. Алайда, ойын хронометршінің немесе делегаттың ысқырығымен (2:8b-c) үзілген міндетті тайм-аут жағдайында, хронометрші төрешілерден растауды

күтпестен ресми сағатты дереу тоқтатуға міндетті. Тайм-ауттан кейін ойынның қайта басталуын көрсететін ысқырық әрқашан болуы керек (15:5b).

Пікір:

Хронометршінің/делегаттың ысқырығы ойынды тоқтатады. Төрешілер (және ойыншылар) ойынның тоқтағанын бірден түсінбесе де, ысқырғаннан кейін алаңдағы кез келген әрекет есепке алынбайды. Бұл дегеніміз, егер үстелден ысқырғаннан кейін гол соғылған болса, «гол» есептелмеуі керек. Сол сияқты, командаға лақтыру (7 метрлік лақтыру, айып лақтыру, лақтыру, лақтырып жіберу немесе қақпашының лақтыруы) туралы шешім де жарамсыз. Оның орнына, ойын хронометрші/делегат ысқырған кездегі жағдай сияқты қайта басталуы керек. (араласудың әдеттегі себебі командалық күту уақыты немесе қате ауыстыру екенін есте сақтау керек).

Алайда, төрешілер хронометршінің/делегаттың ысқырған сәті мен төрешілердің әрекетін тоқтатқан сәті арасында тағайындаған кез-келген жеке жаза күшінде қалады. Бұл бұзушылық түріне қарамастан және жазаның ауырлығына тәуелсіз қолданылады.

1. Әр команда негізгі ойын уақытының әр жартысында 1 минутқа созылатын бір командалық тайм-аут алуға құқылы, бірақ қосымша уақытта емес (№3 нақтылау).

Ескерту:

ИФ, Континентальды конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында командалық тайм-ауттардың санына қатысты ауытқу ережелерін қолдануға құқылы, онда әр команда бір матчқа 1 минуттан үш командалық тайм-аут алуға құқылы (қосымша уақытты қоспағанда), бірақ негізгі ойын уақытының әр жартысында максималды екі командалық тайм-аут берілуі мүмкін. (№3 түсініктеме жазбасын қар.).

3 ЕРЕЖЕ

Д о п

1. Доп былғарыдан немесе синтетикалық материалдан жасалған. Ол сфера пішінді болуы керек.

Беті жылтыр немесе тайғақ болмауы керек (17:3).

2. Қолмен ойнаудың келесі екі түрлі категориясы қолданылады:

а) шайырмен ойналатын гандбол

Әр түрлі жас санаттары үшін келесі доп өлшемдері қолданылуы керек (яғни шеңбер мен салмақ):

-шеңбері 58-60 см дейін және салмағы 425- 475 г дейін (INF өлшемі 3) ерлер мен жасөспірімдер үшін (16 жастан асқан);

-шеңбері 54-56 см дейін және салмағы 325-375 г дейін (өлшемі 2 INF) ересек әйелдер, жасөспірім қыздар (14 жастан асқан) және ер балалар (12 жастан 16 жасқа дейін);

- шеңбері 50- 52 см дейін және салмағы 290- 330 г дейін (өлшемі 1 INF) жасөспірім қыздар (8-14 жасқа дейін) және жасөспірім ер балалар (8-ден 12 жасқа дейін).

б) шайырсыз ойналатын гандбол

Әр түрлі жас санаттары үшін келесі доп өлшемдері қолданылуы керек (яғни шеңбер мен салмақ):

-шеңбері 55,5-57,5 см дейін және салмағы 400- 425 г дейін (INF өлшемі 3) ерлер мен жасөспірімдер үшін (16 жастан асқан);

-шеңбері 51,5- 53,5 см дейін және салмағы 300-325 г дейін (INF мөлшері 2) ересек әйелдер үшін, жасөспірім қыздар (14 жастан асқан) және жасөспірім ер балалар (12 жастан 16 жасқа дейін);

- шеңбері 49-51 см дейін және салмағы 290-315 г дейін (INF 1 өлшемі) жасөспірім қыздар (8-14 жасқа дейін) және жасөспірім ер балалар (8-12 жасқа дейін).

Пікір:

Барлық ресми халықаралық ойындарда қолданылатын доптарға қойылатын техникалық талаптар «ХХФ доп ережелерінде» сипатталған.

«Шағын гандболда» қолданылатын доптардың өлшемі мен салмағы әдеттегі ойын ережелерімен реттелмейді.

1. Әр ойын үшін кем дегенде екі доп болуы керек. Резервтік доптар ойнау кезінде уақыт үстелінде дереу қол жетімді болуы керек. Доптар Ережелердің 3:1-2 талаптарына сай болуы керек.
2. Төрешілер резервтік допты қашан пайдалану керектігін шешеді. Мұндай жағдайларда төрешілер үзілістерді азайту және тайм-ауттарды болдырмау үшін резервтік допты ойынға тез енгізуі керек.

4 ЕРЕЖЕ

Команда, алмастыру, жабдықтау, ойыншылардың жарақаттары

Команда

1. Командада 14 ойыншыға дейін болады.

Бір уақытта алаңда 7 ойыншыдан артық болмауы керек. Қалған ойыншылар қосалқы болып табылады.

Қақпашы ретінде анықталған ойыншы кез-келген уақытта алаңның ойыншысы бола алады (алайда 8:5 Ережесінің түсініктемесіне назар аударыңыз, 2-абзац). Сол сияқты, қақпа маңы ойыншысы қақпашы ретінде анықталған кез келген уақытта қақпашы бола алады (4:4 және 4:7 қар.).

Егер команда қақпашысыз ойнаса, ойын алаңында бір уақытта 7-ден көп емес ойыншы болуы мүмкін (қар. 4:7, 6:1, 6:2с, 6: 3, 8: 7f ережелер). , 14: 1a).

4:4-4:7 ережелері қақпашыны тірек ойыншыға ауыстырған кезде қолданылады.

Ойынның басында командада алаңда кемінде 5 ойыншы болуы керек.

Командадағы ойыншылардың санын ойынның кез келген сәтінде, соның ішінде қосымша уақытта 14 дейін арттыруға болады.

Ойын алаңда командада 5-тен аз ойыншы қалса да жалғасуы мүмкін. Төрешілер ойынды қашан және қашан біржола тоқтату керектігін шешеді (17:12).

Ескерту:

INF, Континентальды конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында ойыншылардың санына қатысты басқа ережелерді қолдануға құқылы болады.

Алайда, 16 ойыншыдан аспауға рұқсат етіледі.

1. Ойын барысында командаға команданың ең көп дегенде 4 ресми тұлға пайдалануға рұқсат етіледі. Бұл команда ресми тұлғаларын ойын барысында ауыстыру мүмкін емес. Олардың бірі «команданың жауапты өкілі» болып тағайындалуы керек. Тек осы ресми тұлғаға хронометршіге/хатшыға және мүмкін төрешілерге жүгінуге рұқсат етіледі (алайда № 3 түсініктемені қар.).

Команданың ресми тұлғасына әдетте ойын кезінде алаңға шығуға рұқсат етілмейді. Бұл ережені бұзу спортқа тән емес мінез-құлық ретінде жазаланады (8:7-10, 16:1b, 16:3e-g және 16:6c қараңыз).

Ойын қарсыластар үшін айып лақтырумен жалғасады(13:1a-b; алайда, № 7 түсініктемені қар.).

«Команданың жауапты ресми тұлғасы» ойын басталғаннан кейін ауыстыру аймағында (максимум 4) тіркелген команда ресми тұлғалары мен қатысуға құқығы бар ойыншылардан басқа адамдардың болмауын қамтамасыз етуі керек (4:3 қар.). Ол сондай-ақ команданың ауыстыру аймағының ережелерін сақтауына жауап береді. Бұзушылықтар «команданың жауапты ресми тұлғасының» прогрессивті жазасына әкеледі (16:1b, 16:3e және 16:6c).

Ескерту:

INF, Континентальды конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында ресми тұлғалардың санына қатысты басқа ережелерді қолдануға құқылы болады.

Алайда, 5-тен аспайтын ресми тұлғалардың қатысуына жол беріледі.

1. Ойыншы немесе команданың ресми тұлғасы, егер ол ойынның басында болса және хаттамаға енгізілсе, қатысуға құқылы болады.

Ойын басталғаннан кейін келген ойыншылар мен командалардың ресми тұлғалары хронометршіге/хатшыға қатысып, хаттамаға жазылуы керек.

Жарамды ойыншы, негізінен, кез-келген уақытта команданың жеке ауыстыру желісі арқылы алаңға шыға алады (4:4 және 4:6 қараңыз).

«Команданың жауапты тұлғасы» алаңға тек қатысуға құқығы бар ойыншылардың шығуын қамтамасыз етуі керек. Бұзушылық «команданың жауапты өкілінің» спортқа тән емес әрекеті ретінде жазалануы керек (13:1a-b, 16:1b, 16:3d және 16:6c; алайда, № 7 түсініктемені қар.).

Ойыншыларды алмастыру

1. Қосалқы ойыншылар кез-келген уақытта және бірнеше рет алаңға (алайда 2:5 ережесін және 4:11 ережесін қар.), олар алмастырған ойыншылар алаңнан шығып кеткен жағдайда, хронометршіге/хатшыға ескертусіз шыға алады (4:5).

Ауыстыруға қатысатын ойыншылар әрқашан алаңнан шығып, өз командасының ауыстыру сызығы арқылы алаңға шығуы керек (4:5). Бұл талаптар қақпашыларды ауыстыруға да қатысты (4:7 және 14:10 қараңыз).

Ауыстыру ережелері тайм-аут кезінде де қолданылады (командалық тайм-аутты қоспағанда).

Пікір:

«Ауыстыру сызығы» тұжырымдамасының мақсаты-әділ және реттелген алмастыруды қамтамасыз ету. Бұл ойыншы бүйір сызықты немесе сыртқы қақпа сызығын зиянсыз және артықшылыққа ие болу ниетінсіз кесіп өткен басқа жағдайларда (су алу немесе сүлгі алу үшін

ауыстыру сызығының артында немесе спорттық түрде орындықтағы біліктілігінен айырылған кезде және қосалқы орындықтағы бүйір сызықты кесіп өткенде, бірақ 15 см сызықтан тыс жерде алаңнан шығады) жазаларды қолдануға арналмаған. Алаңнан тыс аумақты тактикалық және заңсыз пайдалану 7: 10 ережеде бөлек қарастырылады.

1. Қате алмастыру кінәлі ойыншыны 2 минуттық алып шеттетумен жазаланады. Егер бір команданың бірнеше ойыншысы бір жағдайда қате ауыстыруға кінәлі болса, бұзушылық жасаған бірінші ойыншы ғана жазаланады. Ойын қарсыластар үшін айып лақтырумен жалғасады(13:1a-b; алайда, № 7 түсініктемені қар).

2. Егер қосымша ойыншы алаңға ауыстырусыз кірсе немесе ойыншы ойынға ауыстыру аймағынан заңсыз араласса, ойыншыны 2 минутқа шеттету керек. Осылайша, команда келесі 2 минут ішінде алаңдағы бір ойыншыға қысқаруы керек (қосымша ойыншы алаңнан кетуі керек деп есептегенде).

Егер ойыншы 2 минуттық шеттетуді қолдану кезінде алаңға шықса, оған қосымша 2 минуттық шеттету берілуі керек. Осындай шеттету дереу басталуы керек, сондықтан бірінші және екінші тоқтата тұру арасындағы қабаттасу кезінде команданы алаңда одан әрі қысқарту керек.

Екі жағдайда да ойын қарсыластар үшін айып лақтырумен жалғасады (13:1a-b; алайда, № 7 түсініктемені қар.).

ЖАБДЫҚТАР

1. Команданың барлық ойыншылары бірдей формада киінуі керек. Екі команданың түстері мен дизайн комбинациялары бір-бірінен анық ерекшеленуі керек. Қақпашы позициясында командада қолданылатын барлық ойыншылар бірдей түсті киюі керек, бұл оларды екі команданың ойыншыларынан және қарсылас команданың қақпашысынан (қақпашыларынан) ерекшелендіретін түс болады (17:3).

2. Ойыншылар футболканың артқы жағында кемінде 20 см және алдыңғы жағында кемінде 10 см көрінетін нөмірлерді киюі керек. Қолданылатын сандар 1-99 дейін болуы керек. Тірек ойыншы мен қақпашының позициялары арасында ауысатын ойыншы екі позицияда да бірдей нөмірді киюі керек. Нөмірлерінің түсі футболканың түсі мен дизайнына айқын контрастілі болуы керек.

3. Ойыншылар спорттық аяқ киімде болуы керек. Ойыншылар үшін қауіпті болуы мүмкін заттарды киюге немесе ойыншыларға заңсыз артықшылықтар беруге тыйым салынады. Бұған, мысалы, бас қорғау құралдары, бетпердегер, қолғаптар, білезіктер, сағаттар, сақиналар, көрінетін пирсингтер, алқалар немесе шынжырлар, сырғалар, шектеу таспалары жоқ немесе берік жақтаулары бар көзілдіріктер немесе қауіпті болуы мүмкін кез келген басқа заттар жатады (17:3).).

Бұл талапқа сәйкес келмейтін ойыншыларға мәселені шешпейінше қатысуға рұқсат етілмейді.

Жалпақ сақиналарға, кішкентай сырғаларға және көрінетін пирсингтерге ойыншылар үшін қауіпті болып саналмайтындай етіп жабыстырылған жағдайда рұқсат етілуі мүмкін. Егер олар жұмсақ, серпімді материалдан жасалған болса, таңғыштар, орамалдар және капитанның жеңқаптарын пайдалануға рұқсат етіледі.

Команданың жауапты тұлғасы ойын басталғанға дейін матч хаттамасына/ойыншыларды тіркеуге қол қойып, барлық ойыншылардың дұрыс жабдықтар кигенін растайды. Егер төрешілер ойын басталғаннан кейін ақаулы жабдықты байқаса (4:9 ережеге сәйкес), команданың жауапты тұлғасы біртіндеп жазалануы керек, ал тиісті ойыншы мәселені шешкенше ойын алаңынан кетуі керек.

Егер командада жабдыққа қатысты күмән туындаса, команданың жауапты қызметкері ойын

басталмас бұрын төрешілермен немесе делегатпен байланысуы керек (сонымен қатар «Нұсқаулықтар мен түсіндірулерді» қар., 2-қосымша).

ОЙЫНШЫЛАРДЫҢ ЖАРАҚАТТАРЫ

1. Қан кеткен немесе денесінде немесе формасында қан бар ойыншы қан кетуді тоқтату, жараны жабу және денесі мен формасын тазарту үшін дереу және өз еркімен алаңнан шығуы керек (негізінен алмастыру арқылы). Ойыншы бұл аяқталғанға дейін алаңға оралмауы керек.

Осы Ережеге байланысты төрешілердің нұсқауларын орындамаған ойыншы спортқа тән емес мінез-құлық үшін кінәлі деп саналады (8:7, 16:1b және 16:3d).

2. Жарақат алған жағдайда төрешілер (№15 және 16 қол сигналдары арқылы) қатысуға құқығы бар екі адамға (4:3 қар.) өз командасының жарақат алған ойыншысына нақты көмек көрсету мақсатында тайм-аут кезінде алаңға шығуға рұқсат бере алады. Ойын алаңында медициналық көмек алғаннан кейін ойыншы алаңнан дереу кетуге міндетті. Ол өз командасының үшінші шабуылынан кейін ғана алаңға қайта кіре алады (процедура мен ерекшеліктерді қараңыз. № 8 түсіндіру). Шабуылдардың санына қарамастан, егер ойын үзіліс аяқталғаннан кейін жалғаса берсе, ойыншы ойын алаңына орала алады. Егер ойыншы ойын алаңына тым ерте шықса, ол 4:4-4:6 Ережесіне сәйкес жазалануы керек.

Ескерту:

Тек ұлттық федерациялар жастар санаттарында 4:11, 2-параграф ережелерін тоқтата тұруға құқылы. Егер екі адам кіргеннен кейін қосымша адамдар алаңға кірсе, оның ішінде әсер етпеген команданың адамдары болса, бұл 4:6 және 16:3a ережелеріне сәйкес ойыншы жағдайында заңсыз шығу ретінде жазаланады, ал 4:2,16:1b ережелеріне сәйкес команданың ресми тұлғасы, 16: 3d және 16: 6c. 4:11 Ережесіне сәйкес алаңға шығуға рұқсат етілген адам, 1-абзац, бірақ жарақат алған ойыншыға көмектесудің орнына ойыншыларға нұсқау береді, қарсыластарына немесе төрешілеріне жақындайды және т. б., спорттық емес мінез-құлық үшін кінәлі деп саналады (16: 1b, 16: 3г және 16: 6в).

5 ЕРЕЖЕ

Қақпашы

Қақпашыға рұқсат етіледі:

1. допты денеңіздің кез келген бөлігімен түрту, қақпа алаңының ішінде қорғаныс процесінде;
2. алаң ойыншыларына қолданылатын шектеулерге ұшырамай, допты қақпа алаңының ішінде жылжытыңыз(7:2-4, 7:7); алайда, қақпашыға қақпашының лақтыруын кешіктіруге рұқсат етілмейді (6:4-5, 12: 2 және 15: 5b);
3. қақпа алаңын допсыз қалдыру және ойын алаңында ойынға қатысу; бұл ретте қақпашыға ойын аймағындағы ойыншыларға қолданылатын ережелер қолданылады (8:5 Ережесіне түсініктемеде сипатталған жағдайды қоспағанда, 2-абзац). Қақпашы дененің кез келген бөлігі қақпа алаңының сыртындағы еденге тиген бойда қақпа алаңынан шықты деп есептеледі.
4. қақпа алаңынан доппен кетіп, егер ол оны басқара алмаса, оны қайтадан ойын алаңында ойнатады.

Қақпашыға рұқсат етілмейді:

1. қорғаныс кезінде қарсыласқа қауіп төндіріңіз (8:3, 8:5, түсініктеме 8:5, 13: 1b);
2. егер төрешілер қақпашының лақтыруын орындау үшін ысқырық берсе, бұл айып лақтыруға әкеледі (6:1, 13:1a және 15:7, 3-абзацқа сәйкес); әйтпесе, қақпашының лақтыруы жай қайталанады (15:7, 2-абзац); алайда, егер қақпашы қолындағы доп сызығын кесіп өткеннен кейін допты қақпа алаңынан тыс жоғалтса, 15:7-де артықшылықты түсіндіруді қараңыз.
3. допты қақпа алаңының сыртында еденге тұрғанда немесе домалағанда, ол қақпа алаңының ішінде болғанда түртіңіз (6:1, 13: 1a);
4. допты қақпа алаңына кіргізіңіз, ол тұрған кезде немесе қақпа алаңынан тыс жерде еденге домалайды (6: 1, 13: 1a);
5. допты ойын алаңынан қақпа алаңына қайта кіріңіз (6:1, 13: 1a);
6. допты ойын алаңына қарай жылжытқанда аяғыңызға немесе тізеңізден төмен аяғыңызға тигізіңіз (13: 1a);

7. доп 7 метрлік лақтыруды орындайтын қарсыластың қолынан шыққанға дейін қақпашының ұстау сызығын (4 метрлік сызық) немесе оның проекциясын екі жағынан кесіп өтіңіз (14:9).

Пікір:

Қақпашы бір аяғын ұстау сызығында (4 метрлік сызық) немесе одан тыс жерде еденде ұстап тұрғанда, екінші аяғын немесе денесінің кез келген басқа бөлігін ауадағы сызықтың артына жылжытуға рұқсат етіледі.

6 ЕРЕЖЕ МАҚСАТ АЙМАҒЫ

1. Қақпа алаңына тек қақпашыға кіруге рұқсат етіледі (алайда 6:3 қараңыз). Қақпа алаңы, оның ішінде қақпа алаңының сызығы, алаңдағы ойыншы дененің кез-келген бөлігіне тиген кезде оған енген болып саналады.

2. Алаң ойыншысы қақпа алаңына кірген кезде мынадай шешімдер қабылданады:

а. допты иеленетін команданың ойыншысы допты иеленіп, қақпа алаңына кіргенде немесе допсыз кіргенде қақпашыны лақтыру, бірақ бұл процесте артықшылыққа ие болады (12:1);

б. қорғаушы команданың ойыншысы қақпа алаңына кіріп, артықшылыққа ие болған кезде айып лақтыру, бірақ гол соғу мүмкіндігін жоймайды (13:1b; 8:7f қараңыз);

в. Қорғаушы команданың ойыншысы қақпа алаңына кірген кезде 7 метрден лақтыру және осыған байланысты гол соғудың айқын мүмкіндігін жояды (14:1a).

Осы Ереженің мақсаттары үшін «қақпа алаңына кіру» ұғымы қақпа алаңының сызығын түртіп қана қоймай, қақпа алаңына нақты кіруді білдіреді.

3. Қақпа алаңына кіру жазаланбайды, егер:

а. ойыншы доп ойнағаннан кейін қақпа алаңына кіреді, егер бұл қарсыластарға қолайсыздық тудырмаса;

б. командалардың бірінің ойыншысы қақпа алаңына допсыз кіреді және бұл процесте артықшылық алмайды.

4. Егер қақпашы допты қақпа алаңында басқарса, доп «ойыннан тыс» болып саналады (12:1).

Допты қақпашының лақтыруымен ойынға қайтару керек (12:2).

5. Доп қақпа алаңының ішіндегі еденге домалап бара жатқанда ойында қалады. Ол қақпашылар командасының иелігінде және оған тек қақпашы ғана қол тигізе алады. Қақпашы оны көтере алады, бұл оны ойыннан шығарады, содан кейін 6:4 және 12:1-2 ережелеріне сәйкес ойынға қайтарады (алайда 6:7b қараңыз). Бұл айып лақтыруға әкеледі (13:1a), егер Допты домалату кезінде қақпашының серіктесі тигізсе (14:1A қараңыз, 6с түсіндірмесімен бірге) және ойын қақпашымен жалғасады. лақтыру (12: 1 (III)) егер оған қарсылас тиіп кетсе.

Доп қақпа алаңында еденде жатқан бойда ойыннан шығады (12:1 (II)). Ол қақпашылар командасының иелігінде және оған тек қақпашы ғана қол тигізе алады. Қақпашы допты ойынға 6:4 және 12:2 сәйкес қайтаруы керек (алайда 6:7б қараңыз). Егер кез-келген команданың кез-келген ойыншысы допқа қол тигізсе, қақпашының соққысы лақтыру болып қала береді (12:1, 2-абзац, 13:3).

Допты 7:1 және 7:8 ережелеріне сәйкес болған жағдайда, ол қақпа алаңынан жоғары ауада болған кезде ұстауға рұқсат етіледі.

Егер қорғаныс командасының ойыншысы қорғаныс процесінде допқа тиіп, допты қақпашы ұстап алса немесе қақпада тоқтаса, ойын жалғасады (қақпашыны 6:4-5-ке лақтыру арқылы). облыс.

6. Егер ойыншы допты өз қақпасының алаңына соқса, шешімдер келесідей болуы керек:

а. егер доп қақпаға түссе, гол;

б. егер доп қақпа алаңында тоқтаса немесе қақпашы допқа тиіп кетсе және ол қақпаға кірмесе, айып лақтыру (13:1a-b);

Q. егер доп сыртқы қақпа сызығынан асып кетсе, лақтыру (11:1);

д. егер доп қақпа алаңынан өтіп, қақпашыға тигізбестен ойын алаңына қайта оралса, ойын жалғасады.

7. Қақпа алаңынан ойын алаңына оралған доп ойында қалады.

7 ЕРЕЖЕ

ДОП ОЙЫНЫ, ПАССИВТІ ОЙЫН

ДОП ОЙЫНЫ

Рұқсат етіледі:

1. допты қолмен (ашық немесе жабық), қолмен, баспен, денемен, жамбаспен және тіземен лақтыру, ұстау, тоқтату, кері қайтару немесе ұру;

2. допты максималды 3 секунд ұстау, оның ішінде ол еденде жатқанда (13: 1а);

3. доппен максимум 3 қадам жасаңыз (13: 1а); келесі жағдайларда бір қадам жасалды деп саналады:

а. екі аяғымен еденде тұрған ойыншы бір аяғын көтеріп, оны қайтадан жерге қояды немесе бір аяғын бір жерден екінші жерге жылжытады.

б. ойыншы еденге тек бір аяғымен тиіп, допты ұстап алады, содан кейін екінші аяғымен еденге тигізеді.

қ. секіргеннен кейін ойыншы еденге тек бір аяғымен тиеді, содан кейін сол аяғымен секіреді немесе екінші аяғымен еденге тигізеді.

д. секіргеннен кейін ойыншы еденге бір уақытта екі аяғымен тиеді, содан кейін бір аяғын көтеріп, қайтадан жерге қояды немесе бір аяғын бір жерден екінші жерге жылжытады.

Пікір:

Егер бір аяғы бір жерден екінші жерге ауысса, ал екінші аяғы артқы жағына сүйрелсе, тек бір қадам жасалды деп саналады.

Егер доппен ойыншы еденге құлап, сырғып кетсе, содан кейін тұрып, допты ойнаса, ережелерге сәйкес келеді. Егер ойыншы доптың артына сүңгіп, оны басқарып, оны ойнау үшін тұрса, дәл солай болады.

1. тұру немесе жүгіру:

а. допты бір рет лақтырып, оны бір немесе екі қолыңызбен қайтадан ұстаңыз;

б. допты бір қолмен бірнеше рет лақтыру (дриблинг), содан кейін оны ұстап алу немесе бір немесе екі қолмен қайтадан көтеру;

допты бір қолыңызбен еденге бірнеше рет айналдырыңыз, содан кейін оны ұстап алыңыз немесе бір қолыңызбен немесе екі қолыңызбен қайтадан көтеріңіз.

Осыдан кейін доп бір немесе екі қолда ұсталғаннан кейін оны 3 секунд ішінде немесе 3 қадамнан (13:1a) артық емес ойнау керек.

Секіру немесе дриблинг ойыншы допты дененің кез келген бөлігіне тигізіп, оны еденге бағыттаған кезде басталды деп саналады.

Доп басқа ойыншыға немесе қақпаға тигеннен кейін, ойыншыға допты соғуға немесе секіруге және оны қайтадан ұстауға рұқсат етіледі (14:6 қараңыз).

1. допты бір қолдан екінші қолға ауыстырыңыз.
2. Допты тізе бүгіп, отырғанда немесе еденде жатып ойнау (15:1 қараңыз).

Рұқсат етілмейді:

1. допты бақылауға алғаннан кейін, егер ол осы уақыт ішінде еденге, басқа ойыншыға немесе қақпаға қол тигізбесе, оны бірнеше рет түртіңіз(13:1a); дегенмен, егер ойыншы допты «айналдырса», яғни оны басқара алмаса, оған бірнеше рет қол тигізу жазаланбайды оны ұстауға немесе тоқтатуға тырысқанда.
2. допты қарсылас ойыншыға лақтырған жағдайларды қоспағанда, допты аяғыңызбен немесе тізеңізден төмен тигізіңіз (13:1a-b; сондай-ақ 8: 7е қараңыз).
3. Егер доп алаңдағы төрешіге тиіп кетсе, ойын жалғасады.
4. Егер доппен ойыншы бір немесе екі аяғымен ойын алаңынан шығып кетсе (доп әлі алаңның ішінде болса), мысалы, қорғаушы ойыншыны айналып өту үшін, бұл қарсыластар үшін айып лақтыруды талап етеді (13 :1a).

Егер допқа ие команданың ойыншысы алаңнан тыс жерде допсыз орын алса, төрешілер ойыншыға алаңға шығу керектігін айтуы керек. Егер ойыншы мұны жасамаса немесе әрекет кейінірек сол командамен қайталанса, қарсыласқа қосымша ескертусіз айып лақтыру (13:1a) берілуі керек. Мұндай әрекеттер 8 және 16-ережелерге сәйкес жеке жазаға әкелмеуі керек.

ПАССИВТІ ОЙЫН

1. Допты қақпаға шабуыл жасау немесе соққы беру әрекетінсіз команданың иелігінде ұстауға рұқсат етілмейді. Сол сияқты, өз командасының қақпашысын лақтыруды, айып лақтыруды, лақтыруды немесе лақтыруды бірнеше рет кешіктіруге рұқсат етілмейді (қараңыз № 4 түсіндіру). Бұл пассивті ойын ретінде қарастырылады, егер пассивті тенденция тоқтамаса, допқа ие командаға қарсы айып лақтырумен жазаланады (13:1a).

Айып лақтыру ойын тоқтаған кезде доп тұрған жерден орындалады.

2. Пассивті ойын тенденциясы анықталған кезде ескерту сигналы беріледі (№17 қол сигналы). Бұл допқа иелік ететін командаға допқа иелік етуді жоғалтпау үшін шабуыл тәсілін өзгертуге мүмкіндік береді. Егер ескерту сигналы берілгеннен кейін шабуыл әдісі өзгермесе, төрешілер кез келген уақытта пассивті ойын туралы ысқыруы мүмкін. Егер қақпаға соққы болмаса, шабуылдаушы команда ең көп дегенде 4 Пас бергеннен кейін орындайды, содан кейін бұл командаға қарсы айып лақтыру тағайындалады (13:1a, процедура және ерекшеліктер үшін қараңыз. № 4 түсініктеме, d бөлімі).

Төрешілердің берілу саны туралы шешімі 17:11 қағидасына сәйкес фактілерді бақылау негізінде шешім болып табылады.

Белгілі бір жағдайларда төрешілер допты иеленетін командаға қарсы айып добын алдын-ала ескерту белгісіз тағайындай алады, мысалы: ойыншы гол соғудың айқын мүмкіндігін қолдануға тырысудан әдейі бас тартқан кезде.

8 Е Р Е Ж Е

БҰЗУШЫЛЫҚТАР ЖӘНЕ СПОРТТЫҚ ЕМЕС МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ

Рұқсат етілген әрекеттер

Рұқсат етілген: 1.

а. допты басқа ойыншының қолынан шығару үшін ашық алақанды пайдаланыңыз.

б. қарсыласпен дене байланысы үшін бүгілген қолдарды қолданыңыз, сонымен қатар оларды қадағалаңыз және оларды осылай қадағалаңыз.

в. қарсыласты торсықпен бұғаттау, позициялар үшін күресте.

Түсініктеме: бұғаттау дегеніміз-қарсыластың ашық кеңістікке шығуына жол бермеу. Блокты қою, блокты ұстап тұру және блоктан шығу, негізінен, қарсыласқа қатысты пассивті түрде жүзеге асырылуы керек (алайда 8:2В қараңыз).

Әдетте жеке жазаға әкелмейтін бұзушылықтар (дегенмен, 8:3а-d шешім қабылдау критерийлерін қарастырыңыз).

Рұқсат етілмейді: 2.

а. допты қарсыластың қолынан жұлып алу немесе қағу.

б. қарсыласты қолдарымен, қолдарымен, аяқтарымен блоктау немесе онымещыстыру немесе итеру үшін дененің кез келген бөлігін пайдалану; бұған шынтақты бастапқы қалыпта да, қозғалыста да қауіпті пайдалану кіреді.

Q. қарсыласты (дене немесе форма) ұстап тұрыңыз, тіпті егер ол ойынды жалғастыру үшін бос болса да.

д. қарсыласқа қарсы тұру немесе оған секіру.

8:3-6 ережелеріне сәйкес жеке жазаны талап ететін бұзушылықтар.

Іс-әрекет негізінен немесе тек қарсыластың денесіне бағытталған бұзушылықтар жеке жазаға әкелуі керек. Бұл дегеніміз, айып лақтырудан немесе 7 метрлік лақтырудан басқа, кем дегенде, бұзушылық біртіндеп жазалануы керек, ескерту (16:1), содан кейін 2 минуттық алып тастау (16:3b) және біліктілігінен айыру (16:6g). Неғұрлым ауыр бұзушылықтар үшін келесі шешім қабылдау критерийлері негізінде жазаның қосымша үш деңгейі қарастырылған:

- 2 минутқа дереу алып тастауға жазаланатын бұзушылықтар (8: 4);
- Біліктілігінен айырумен жазаланатын бұзушылықтар (8: 5);
- Біліктілігінен айырумен жазаланатын және жазбаша есепті талап ететін бұзушылықтар (8:6).

Шешім қабылдау критерийлері

Нақты бұзушылықтар үшін қандай жеке жазалар қолайлы екендігі туралы шешім қабылдау үшін шешім қабылдаудың келесі критерийлері қолданылады: бұл критерийлер жағдайға байланысты әр жағдайда бірге қолданылуы керек:

- а. бұзушылық жасаған ойыншының жағдайы (алдыңғы, бүйірлік немесе артқы);
- б. дененің заңсыз әрекеті бағытталған бөлігі (Магистраль, ату қолы, аяқтар, бас/тамақ / мойын);
- в. заңсыз әрекеттің динамикасы (қарсылас толық қозғалыста болған кезде дененің заңсыз байланысының қарқындылығы және/немесе бұзушылық);
- д. заңсыз әрекеттердің салдары:
  - * допка әсер ету және бақылау
  - * қозғалу мүмкіндігін азайту немесе болдырмау
  - * ойынның жалғасуына жол бермеу.

Бұзушылықтарды анықтау үшін белгілі бір ойын жағдайы да маңызды (мысалы, лақтыру, ашық кеңістікке жүгіру, жоғары жылдамдықтағы жағдайлар).

2 минутқа дереу біліктілігінен айыруға әкелетін бұзушылықтар.

Белгілі бір бұзушылықтар үшін ойыншы бұрын ескерту алған-алмағанына қарамастан, 2 минутқа тікелей алып тастау жаза болып табылады. Бұл, әсіресе, кінәлі ойыншы қарсылас үшін қауіпті елемейтін осындай бұзушылықтарға қатысты (сонымен қатар 8:5 және 8:6 қараңыз).

8:3 сәйкес шешім қабылдау критерийлерін ескере отырып, мұндай бұзушылықтар болуы мүмкін, мысалы:

- а. жоғары қарқындылықпен немесе жылдам жүгіретін қарсыласқа қарсы жасалған бұзушылықтар;
- б. қарсыласты ұзақ ұстаңыз немесе төмен қарай тартыңыз;
  - а. бас, тамақ немесе мойынға қарсы бұзушылықтар;
  - б. денеге немесе лақтыратын қолға қатты соққылар;

Q. қарсыластың денесін басқаруды жоғалтуға тырысу (мысалы, секіретін қарсыластың аяғын/аяғын ұстау; 8:5а қараңыз);

D. қарсыласқа жоғары жылдамдықпен жүгіру немесе секіру.

Біліктілігінен айыруға әкелетін бұзушылықтар

3. Қарсыласына денсаулығына қауіпті тәсілмен шабуыл жасайтын ойыншы біліктілігінен айырылуы керек (16:6а). Қарсыластың денсаулығына ерекше қауіп-қатер бұзушылықтың жоғары қарқындылығынан немесе қарсыластың бұзушылыққа мүлдем дайын болмауынан, сондықтан өзін қорғай алмауынан туындайды (қараңыз). 8:5 Ережесіне түсініктеме).

8:3 және 8:4 критерийлерінен басқа, шешім қабылдаудың келесі критерийлері де қолданылады:

а. жүгіру немесе секіру кезінде, сондай-ақ лақтыру кезінде денені басқарудың нақты жоғалуы;

б. қарсыластың дене бөлігіне, әсіресе бетке, тамаққа немесе мойынға қарсы ерекше агрессивті әрекет; (дене байланысының қарқындылығы);

в. бұзушылық жасаған кезде кінәлі ойыншы көрсеткен абайсыз мінез-құлық.

Түсініктеме: сондай-ақ, физикалық әсері өте аз бұзушылық өте қауіпті болуы мүмкін және егер бұзушылық ойыншы ауада секіріп немесе жүгіріп жүрген сәтте жасалса, сондықтан өзін қорғай алмаса, ауыр жарақатқа әкелуі мүмкін. Мұндай жағдайларда, бұл қарсылас үшін қауіп, дене байланысының қарқындылығы емес, біліктілігінен айырудың ақталғаны туралы шешім қабылдауға негіз болады. Бұл қақпашы қарсыласына арналған пасты ұстап алу үшін қақпа алаңынан шыққан жағдайларда да қолданылады. Мұнда қақпашы қарсыластың денсаулығына қауіпті жағдайдың болмауына жауапты.

Ол біліктілігінен айырылады, егер ол:

а. допты иемденеді, бірақ оның қозғалысы қарсыласпен соқтығысуды тудырады;

б. допқа жете алмайды немесе оны басқара алмайды, бірақ қарсыласпен соқтығысуды тудырады.

Егер осы жағдайлардың бірінде төрешілер қақпашының заңсыз әрекеттерінсіз қарсылас допқа жете алатынына сенімді болса, онда 7 метрлік лақтыру тағайындалады.

Белгілі бір абайсыз, аса қауіпті, қасақана немесе зиянды әрекетке байланысты Біліктілігінен айыру (жазбаша түрде де хабарлау қажет)

3. Егер төрешілер бұл әрекетті әсіресе абайсызда, әсіресе қауіпті, қасақана немесе зиянды деп санаса, жауапты органдар одан әрі әрекет ету туралы шешім қабылдауы үшін ойыннан кейін жазбаша есеп беруі керек. 8:5 ережесінде көрсетілгендерге қосымша шешім қабылдау критерийлері бола алатын көрсеткіштер мен сипаттамалар: а. ерекше абайсыз немесе аса қауіпті әрекет; б. ойын жағдайына ешқандай қатысы жоқ қасақана немесе зиянды әрекет.

Түсініктеме: егер 8:5 немесе 8:6 ережесі бойынша ереже бұзушылық ойынның соңғы 30 секундында Қақпаның түсуіне жол бермеу үшін жасалса, онда бұл әрекетті 8:10D ережесі бойынша «өте спорттық емес мінез-құлық» деп санау керек және сәйкесінше жазаланады.

8:7-10 ережелеріне сәйкес жеке жазалауға әкеп соғатын спорттық емес мінез-құлық.

Спорттық емес мінез-құлық-бұл жақсы спорттық шеберлік рухына сәйкес келмейтін кез-келген ауызша және вербалды емес өрнектер. Бұл ойыншыларға да, командалардың ресми тұлғаларына да, алаңда да, одан тыс жерлерде де қатысты. Спорттық емес, байсалды спорттық емес және өте спорттық емес мінез-құлықты жазалау үшін іс-әрекеттің 4 деңгейі ажыратылады:

- Біртіндеп жазаланатын әрекеттер (8: 7);
- 2 минутқа тікелей алып тастауға жазаланатын әрекеттер (8: 8);
- Біліктілігінен айырумен жазаланатын әрекеттер (8: 9);
- Біліктілігінен айырумен және жазбаша хаттамамен жазаланатын әрекеттер (8:10a,б).

Прогрессивті жазаға әкелетін спорттық емес мінез-құлық

3. A-f тармақтарында төменде келтірілген әрекеттер ескертуден бастап (16:1b) біртіндеп жазаланатын спорттық емес мінез-құлықтың мысалдары болып табылады.

- а. төрешінің шешімдеріне наразылық білдіру немесе төрешінің нақты шешімін қабылдауға бағытталған ауызша және вербалды емес әрекеттер;
- б. қарсыласты немесе командаласты сөзбен немесе жест-ишарамен қудалау немесе оны алаңдату үшін қарсыласқа айқайлау;
- в. 3 метрлік қашықтықты сақтамау немесе басқа жолмен қарсыластың ресми лақтыруын кешіктіру;
- д. «театр» арқылы төрешілерді қарсыластың әрекеттері туралы адастыруға немесе қарсыластың тайм-аут немесе лайықсыз жазасын тудыру үшін әрекеттің әсерін асыра көрсетуге тырысу;
- е. аяқтың немесе жіліншіктің соққысын немесе берілуін белсенді түрде блоктау; таза рефлексорлық қозғалыстар, мысалы, аяқтарды біріктіру жазаланбайды (7:8 ережесін қараңыз);

ф. тактикалық себептермен қақпа алаңына қайта кіру.

2 минутқа дереу біліктілігінен айыруға әкелетін спорттық емес мінез-құлық.

3. Кейбір спорттық емес әрекеттер табиғаты бойынша анағұрлым ауыр болып саналады және ойыншы немесе төрешілер бұрын ескерту алған-алмағанына қарамастан, дереу екі минуттық алып тастауды талап етеді. Бұл мыналарды қамтиды:

а. дыбыс деңгейімен, күшті қимылдармен немесе арандатушылық мінез-құлықпен бірге жүретін наразылықтар;

б. допқа иелік ететін командаға қарсы шешім қабылданған кезде және допқа ие болған ойыншы оны қарсыластарына тастап немесе еденге қою арқылы бірден бермейді;

в. ауыстыру аймағына барған доптың кіруіне тосқауыл қою;

д. ашық ойын жағдайында лақтыруды кедергісіз орындайтын ойыншының соққысы қақпашының басына түскенде.

Ескерту: допты қақпашының басына тигізу критерийлері:

* Ереже тек ашық ойын жағдайында қолданылады, яғни лақтырушы мен қақпашы арасында қорғаушы жоқ.

* Бас доппен бірінші байланыс нүктесі болуы керек. Егер доп қақпашының денесінің кез келген басқа бөлігіне соғылғаннан кейін қақпашының басына түссе, ереже қолданылмайды.

* Егер қақпашы басын доп бағытына бұрса, ереже қолданылмайды.

• Егер қақпашы жазаны қоздыру үшін төрешілерді адастыруға тырысса (мысалы, доп қақпашының кеудесіне тигеннен кейін), қақпашы 8:7d Ережесіне сәйкес жазалануы керек.

Біліктілігінен айыруға әкелетін ауыр спорттық емес мінез-құлық.

3. Спорттық емес мінез-құлықтың кейбір түрлері соншалықты ауыр деп саналады, олар біліктілігінен айыруды қажет етеді.

Төменде осы мінез-құлықтың мысалдары келтірілген:

а. төрешілердің шешімі бойынша демонстрациялық лақтыру немесе допты соғу;

б. егер қақпашы 7 метрлік лақтыруды тоқтатуға тырысудан бас тартса;

Q. ойын тоқтаған кезде допты қарсыласқа қасақана лақтыру; егер бұл үлкен күшпен және өте қысқа қашықтықтан жасалса, жоғарыдағы 8:6-тармаққа сәйкес оны «ерекше абайсыз әрекет» ретінде қарастырған жөн;

д. егер қақпашы басын доп бағытына бұрмаса, 7 метрлік қашықтықтан атқыш қақпашының басына тиген кезде;

Е. егер қорғаушы басын доп бағытына бұрмаса, еркін лақтыратын ойыншы қорғаушының басына тиген кезде;

ф. ережелерді бұзғаннан кейін кек алу актісі.

Түсініктеме: 7 метрлік лақтыру немесе айып лақтыру жағдайында соққыны орындайтын ойыншы қақпашыға немесе қорғаушыға қауіп төндірмеуге жауапты.

Өте спорттық емес мінез-құлыққа байланысты біліктілігінен айыру туралы жазбаша түрде де хабарлау қажет.

3. Егер төрешілер мінез-құлықты өте спорттық емес деп жіктесе, жаза келесі ережелерге сәйкес тағайындалады.

Мысал ретінде келесі бұзушылықтармен (А, б) байланысты жағдайларда төрешілер құзыретті органдарға қандай шаралар қолдану керектігін шешуге мүмкіндік беру үшін ойын аяқталғаннан кейін жазбаша есеп беруі керек:

а. төреші, хронометрші/хатшы, делегат, команда қызметкері, ойыншы, көрермен сияқты басқа адамға қатысты қорлайтын немесе қорқытатын мінез-құлық; мінез-құлық ауызша немесе вербалды емес формада болуы мүмкін(мысалы, бет әлпеті, жест-ишара, дене тілі немесе дене байланысы);

б. (I) команда ресми тұлғаларының ойынға, ойын алаңына немесе ауыстыру аймағынан араласуы немесе (II) гол соғу мүмкіндігінен айыратын ойыншы немесе ойын алаңына заңсыз кіру арқылы (4:6 ереже) немесе ауыстыру аймағынан.

Келесі бұзушылықтарға байланысты жағдайларда (с,d) қарсыластарға 7м лақтыру беріледі.

а. егер ойынның соңғы 30 секундында доп ойыннан тыс болса және ойыншы немесе команда ресми тұлғасы қарсыластарды қақпаға соққы беру немесе қақпаны алуға нақты мүмкіндік алу мүмкіндігінен айыру үшін лақтыруға кедергі келтірсе немесе кешіктірсе, кінәлі ойыншы / төреші

біліктілігінен айырылуы керек және қарсыластарға 7 метрлік лақтыру берілуі керек қашықтық. Бұл кез-келген араласу түріне қатысты (мысалы, шектеулі физикалық әрекет, лақтыруға араласу, мысалы, пасты ұстап алу, допты қабылдауға араласу, допты шығармау).

б. егер ойынның соңғы 30 секундында доп ойында болса және қарсыластар

(1) ойыншының 8:5 немесе 8:6 ережелерін, сондай-ақ 8:10а немесе 8:10В (II) ережелерін бұзуы нәтижесінде

(2) ресми тұлғаның 8:10а немесе 8:10в (I) ережелерін бұзуы нәтижесінде допқа иелік ететін команданы қақпаға соққы беру немесе қақпаны алуға нақты мүмкіндік алу мүмкіндігінен айыру, кінәлі ойыншы немесе ресми тұлға тиісті ережелерге сәйкес шеттетіледі, ал допқа иелік ететін командаға қашықтықтан лақтыру беріледі 7 метр. Егер бұзушылық жасаған ойыншы немесе оның командаласы ойын тоқтатылғанға дейін гол соқса, 7 метрлік қашықтықтан лақтыру берілмейді.

9 ЕРЕЖЕ

Ұпай жинау

1. Доп қақпа сызығын толығымен кесіп өткен кезде Гол есептеледі (4-сызбаны қараңыз), егер лақтырушы, команда серіктесі немесе команда ресми тұлғасы лақтыру алдында немесе кезінде ережелерді бұзуға жол бермесе. Қақпа сызығының төрешісі мұны екі қысқа ысқырықпен және қимылмен растайды. 12, гол соғылды.

Егер қорғаушы ережелерді бұзса, бірақ доп қақпаға соғылса, Гол есептеледі.

Егер төреші, секундометрші немесе делегат доп қақпа сызығын толығымен кесіп өткенге дейін ойынды тоқтатса, голды санау мүмкін емес.

Егер ойыншы қақпашы қақпашыны лақтыратын жағдайды қоспағанда, допты өз қақпасына бағыттаса, Гол қарсыластарға есептеледі (12:2, 2-абзац).

Пікір:

Егер доп қақпаға біреу немесе ойынға қатыспайтын нәрсе (көрермендер және т.б.) кедергі келтірсе, Гол есептеледі, ал төрешілер доптың қақпаға кіретініне сенімді.

1. Төреші келесі лақтыруды орындау үшін ысқырық бергеннен кейін есептелген голды жою мүмкін емес. (Алайда 2:9 Ережесінің түсініктемесін қараңыз).

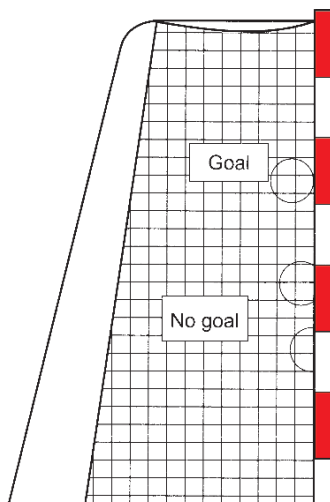
Төрешілер голдың аяқталғаны туралы сигнал соққан голдан кейін және лақтыруды орындамас бұрын бірден естілсе, олар голды санағанын анық көрсетуі керек (лақтырусыз).

Пікір:

Голды төрешілер есептегеннен кейін бірден таблоға жазу керек.

1. Жеңімпаз-қарсыластарына қарағанда көп гол соққан команда. Егер екі команда бірдей гол соқса немесе мүлде гол соқпаса, ойын тең деп саналады (2:2 қараңыз).

4-Диаграмма: ұпай жинау

10 ЕРЕЖЕ

Лақтыру

1. Ойынның басында лақтыруды тиын лақтыруда жеңіске жеткен және ойынды оның иелігіндегі доппен бастауға шешім қабылдаған команда орындайды. Содан кейін қарсыластар мақсаттарды таңдауға құқылы. Сонымен қатар, егер тиын лақтыруда жеңіске жеткен команда соңын таңдағысы келсе, онда қарсыластар лақтыруды орындайды.

Командалар ойынның екінші жартысының нәтижелерімен өзгереді. Екінші таймның басында лақтыруды ойынның басында лақтырылмаған команда орындайды.

Әрбір қосымша кезеңнің алдында жаңа монета лақтырылады және жоғарыда аталған 10:1 ережесінің барлық ережелері қосымша жұмыс уақытына да қолданылады.

2. Гол соққаннан кейін ойын гол жіберіп алған команданы лақтыру арқылы жалғасады (алайда 9:2, 2-абзацты қараңыз).

3. Лақтырудың келесі екі нұсқасы қолданылады:

а. Орталық сызықтан лақтыру

Лақтыру орталық сызықтан кез келген бағытта жүргізіледі (шамамен шетке шыға отырып Алаңның ортасынан 1,5 метр). Оның алдында ысқырық сигналы болады, содан кейін оны 3 секундқа беру керек (13:1a, 15:7 3-абзац). Лақтыруды орындайтын ойыншы кем дегенде бір аяғымен орталық сызықта, ал екінші аяғы сызықта немесе артында тұруы керек (15:6) және доп қолынан шыққанға дейін осы қалыпта қалуы керек (13:1a, 15:7 3-абзац) (сонымен қатар № 5 түсініктемені қараңыз).

Лақтыратын ойыншының серіктеріне ысқырық сигналына дейін Орталық сызықты кесіп өтуге рұқсат етілмейді.

(15:6).

а. Лақтыру аймағынан лақтыру

- Лақтыру лақтыру аймағынан кез келген бағытта жүргізіледі. Оның алдында ысқырық сигналы болады, содан кейін оны 3 секундқа беру керек (13:1a, 15:7 3-абзац).

– төреші доп лақтыру аймағының ішінде болғанда және лақтырушы ойыншының кем дегенде бір аяғы лақтыру аймағының ішінде болғанда ысқырық бере алады. (15:6).

– лақтырушы ойыншы ойыншыға лақтыру орындалды деп есептелгенге дейін дененің кез келген бөлігімен лақтыру аймағының сызығын кесіп өтуге рұқсат етілмейді (13:1a, 15:7, 3-абзац).

–лақтыратын ойыншыға лақтыру аймағында қозғалуға рұқсат етіледі, бірақ ысқырық сигналынан кейін допты ұруға рұқсат етілмейді (13:1a, 15:7, 3-абзац).

– жүгіріп лақтыру мүмкін болады. Лақтыруды орындау кезінде секіруге рұқсат етілмейді (13:1a, 15: 7 3-абзац).

Лақтыру орындалды деп саналады, егер

* доп алдымен лақтырушының қолынан шығып, содан кейін лақтыру аймағының сызығын толығымен кесіп өтті; немесе

* допты команда серіктесі берді, ұстады немесе басқарды, бірақ бұл лақтыру аймағында болды.

– ойыншысының серіктеріне ысқырық сигналына дейін Орталық сызықты кесіп өтуге рұқсат етілмейді, егер олар лақтыру аймағында болмаса (15:6).

– қорғаушыкоманда ойыншылары лақтыру аймағынан тыс жерде болуы керек және лақтыру орындалды деп есептелгенше (15:4, 8:7с) допты немесе қарсыластарды лақтыру аймағының ішінде ұстауға рұқсат етілмейді. Оларға лақтыру аймағынан тыс жерде болуға рұқсат етіледі.

1. Әр таймның басында лақтыру кезінде (кез-келген қосымша уақыт кезеңін қосқанда) барлық ойыншылар, егер қажет болса, алаңның жартысында немесе лақтыру аймағында болуы керек.

Алайда, гол соққаннан кейін лақтырылған кезде, лақтырушы ойыншының қарсыластарына алаңның екі жартысында да болуға рұқсат етіледі.

Егер лақтыру орталық сызықтан жасалса (10: 3a), қарсыластар лақтыратын ойыншыдан кемінде 3 метр қашықтықта болуы керек(15:4, 15:9, 8:7с).

Егер лақтыру лақтыру аймағынан жасалса (10: 3b), қарсыластар бүкіл денемен аймақ сызығынан тыс болуы керек(15:4, 15:9, 8:7с).

11 ЕРЕЖЕ

Лақтырып тастау

1. Доп бүйір сызықты толығымен кесіп өткенде немесе қорғаушы команданың ойыншысы өз командасының сыртқы қақпа сызығын кесіп өтпес бұрын допқа соңғы тиген кезде лақтырып тастау тағайындалады.

Ол сондай-ақ доп ойын алаңының үстіндегі төбеге немесе затқа тиген кезде беріледі.

2. Лақтырып тастау команданың қарсыластары төрешінің сигналынсыз орындалады (алайда 15:5В қараңыз), оның ойыншысы допты сызықты кесіп өткенге дейін немесе төбеге немесе арматураға тигізбестен ұстады.

3. Лақтыру доп бүйірлік сызықты кесіп өткен жерден немесе егер ол сыртқы қақпа сызығын кесіп өтсе, сол жақтағы бүйірлік сызық пен сыртқы қақпа сызығының қиылысынан жасалады.

Доп төбеге немесе ойын алаңының үстіндегі затқа тигеннен кейін лақтыру кезінде лақтыру доп төбеге немесе затқа тиген жерге қатысты ең жақын бүйірлік сызықтағы ең жақын нүктеден орындалады.

4. Лақтырушы аяғымен бүйірлік сызықта тұруы керек және доп оның қолынан шыққанға дейін дұрыс қалыпта болуы керек. Екінші аяқты қоюға ешқандай шектеулер жоқ (13: 1а, 15:6, 15:7 2-және 3-абзацтар).

5. Лақтыру кезінде қарсыластар лақтыратын ойыншыға 3 метрден жақын бола алмайды(15:4, 15:9, 8:7с).

Алайда, егер олар өз қақпаларының аудан сызығының артында болса, бұл қолданылмайды.

12 ЕРЕЖЕ

Қақпашының лақтыруы

1. Қақпашының лақтыруы: (I) қарсылас команданың ойыншысы 6: 2а ережесін бұза отырып, қақпа алаңына кірді; (II) қақпашы қақпа алаңында допты басқарды немесе доп қақпа алаңында еденде қозғалыссыз жатыр (6:4-5); (III) қарсылас команданың ойыншысы допты домалап бара жатқанда ұстады қақпа алаңындағы жартылай (6:5, 1-абзац) немесе (IV) доп қақпаның сыртқы сызығынан өтіп бара жатқанда, соңғысына тигеннен кейін қақпашы немесе қарсылас команданың ойыншысы.

Бұл дегеніміз, осы жағдайлардың барлығында доп ойыннан тыс болып саналады және егер қақпашының лақтыруы тағайындалғаннан кейін, бірақ оны орындамас бұрын бұзушылық орын алса, ойын қақпашының лақтыруымен жалғасады (13:3).

Қақпашыны лақтыруды қақпашы төрешінің ысқырығынсыз орындайды (алайда 15:5b қараңыз), қақпа алаңынан қақпа алаңының сызығынан тыс.

Егер қақпашыны лақтыратын команда қақпашысыз ойнайтын болса, қақпашы алаңдағы ойыншылардың бірін ауыстыруы керек (4:4 ережесі). Төрешілер тайм-аут қажет пе, жоқ па, соны шешеді (Ереже 2:8, 2-абзац, № 2 түсініктеме).

Қақпашы лақтырған доп қақпа алаңының сызығын толығымен кесіп өткен кезде қақпашыны лақтыру орындалды деп саналады.

Басқа команданың ойыншыларына қақпа алаңының сызығынан тікелей өтуге рұқсат етіледі, бірақ олар допты сызықты толығымен кесіп өткенге дейін ұстауға рұқсат етілмейді(15:4, 15:9, 8:7в).

13 ЕРЕЖЕ

Айып лақтыру

Еркін шешім

1. Негізінде, төрешілер ойынды тоқтатады және оны қарсылас команда үшін айып лақтырумен жалғастырады:

а. допқа иелік ететін команда допқа иелік етуді жоғалтуға әкелетін ережелерді бұзады (қараңыз 4:2-3, 4:5-6, 4:9, 5:6-10, 6:5 1-й абзац, 6: 7б, 7:2-4, 7:7-8, 7:10, 7:11-12, 8:2-10, 10:3, 11:4, 13:7, 14:4-7, 15:7, 3- абзац, және 15: 8);

б. қарсыластар ережелерді бұзады, нәтижесінде допты иеленетін команда оны жоғалтады (қараңыз 4:2-3, 4:5-6, 5:5, 6:2б, 6: 7б, 7:8, 8 :2-10).

2. Төрешілер айып лақтыру туралы шешіммен ойынды мерзімінен бұрын тоқтатудан аулақ болу арқылы ойынның үздіксіздігін қамтамасыз етуі керек.

Бұл дегеніміз, 13:1а Ережесіне сәйкес, егер қорғаушы команда шабуылдаушы команда жасаған бұзушылықтан кейін допты бірден иемденсе, төрешілер айып лақтыруды жарияламауы керек.

Сол сияқты, 13:1б Ережесіне сәйкес, төрешілер шабуылдаушы команданың допты иеленуін жоғалтқаны немесе қорғаушы команда жасаған бұзушылыққа байланысты шабуылды жалғастыра алмайтыны анық болғанға дейін араласпауы керек.

Егер ережелерді бұзғаны үшін жеке жаза тағайындалса, онда төрешілер егер бұл бұзушылық жасаған команданың қарсыластарына қолайсыздық туғызбаса, ойынды дереу тоқтату туралы шешім қабылдауы мүмкін. Әйтпесе, жазаны қолданыстағы жағдай шешілгенге дейін кейінге қалдыру керек.

13:2 ережесі 4:2-3 немесе 4:5-6 ережелерін бұзған жағдайда, ойын дереу тоқтатылуы керек болған кезде, әдетте секундометршінің, делегаттың немесе төрешілердің араласуы арқылы қолданылмайды.

1. Егер әдетте 13:1а-б ережесіне сәйкес айып лақтыруға әкелетін бұзушылық доп ойыннан тыс болған кезде орын алса, онда ойын бар үзілістің себебіне сәйкес лақтырумен жалғасады (сонымен қатар 8:10с ережелерін, ойынның соңғы 30 секундындағы арнайы нұсқауларды қараңыз).

2. 13:1a-b ережесінде көрсетілген жағдайлардан басқа, айып лақтыру доп ойында болмаса да, ойын үзілген кезде (яғни доп ойында болған кезде) белгілі бір жағдайларда ойынды жалғастыру тәсілі ретінде де қолданылады. ережелерді бұзу орын алды:

а. егер бір команда үзіліс кезінде допқа ие болса, онда бұл команда допқа иелік етуді сақтауы керек;

б. егер командалардың ешқайсысында доп болмаса, онда доп қайтадан допты иеленген командаға беріледі.

3. Егер төрешінің ысқырығы кезінде допқа иелік ететін командаға қарсы айып лақтыру туралы шешім қабылданса, онда сол кезде допқа иелік ететін ойыншы оны дереу тастауы немесе еденге қоюы керек.ойнауға болады (8:8б).

Айып лақтыруды орындау

1. Айып лақтыру әдетте төрешінің ысқырығысыз орындалады (алайда 15:5b қараңыз) және негізінен бұзушылық орын алған жерден. Төменде осы принциптен ерекшеліктер берілген:

13:4a-b сипатталған жағдайларда, айып лақтыру, әдетте, доп тоқтаған кезде ысқырғаннан кейін орындалады.

Егер төреші немесе делегат (IGF немесе континентальды Конфедерация/ұлттық федерация) ойыншының немесе қорғаушы команданың ресми тұлғасының бұзушылығына байланысты ойынды тоқтатса, бұл ауызша ескертуге немесе жеке жазаға әкеп соқтырса, онда айып лақтыру ойын тоқтаған кезде доп тұрған жерден жасалуы керек, егер бұл қолайлы орын болса, құқық бұзушылық орын алған жерден гөрі.

Алдыңғы абзацтағыдай ерекшелік, егер секундометр 4:2-3 немесе 4:5-6 ережелерін бұзғандықтан ойынды тоқтатса қолданылады.

7: 11 ережесінде көрсетілгендей, пассивті ойынға байланысты тағайындалған айып лақтырулар ойын тоқтаған кезде доп тұрған жерден орындалуы керек.

Алдыңғы абзацтарда көрсетілген негізгі принциптер мен процедураларға қарамастан, айып лақтыру ешқашан команданың өз қақпасының алаңында немесе қарсыластардың айып лақтыру сызығында орындалмайды. Алдыңғы абзацтардың бірінде көрсетілген орын осы аймақтардың кез келгенін қамтитын кез келген жағдайда, өлім жазасы тыйым салынған аймақтан тыс жақын жерге ауыстырылуы керек.

Пікір:

Егер айып лақтыру үшін дұрыс позиция қорғаушы команданың айып лақтыру сызығында болса, онда орындау нақты жерде болуы керек. Алайда, бұл орын қорғаушы команданың айып лақтыру сызығынан неғұрлым алыс болса, соғұрлым нақты нүктеден қысқа қашықтықта айып лақтыруды орындау үшін бос орын қалады. Бұл айырмашылық біртіндеп 3 метрге дейін артады, бұл лақтыруды орындайтын команданың өз қақпасының аумағынан тыс жерде орындалған айып лақтыру жағдайында қолданылады.

Жаңа ғана түсіндірілген шектеу 13:5 ережесін бұзғаннан кейін қолданылмайды, егер бұл бұзушылық 8:8b Ережесіне сәйкес жазаланса. Мұндай жағдайларда орындау әрқашан бұзушылық жасалған жерден жасалуы керек.

1. Лақтыратын команданың ойыншылары айып лақтыру аяқталғанға дейін қарсыластардың айып лақтыру сызығына қол тигізбеуі немесе кесіп өтпеуі керек. Сондай-ақ 2:5 Ережесіне сәйкес арнайы шектеуді қараңыз.

Төрешілер, егер дұрыс емес позициялар ойынға әсер етсе, айып лақтыру сызығы мен қақпа алаңының сызығы арасында орналасқан лақтыру командасының ойыншыларының позицияларын түзетуі керек(15:3, 15 :6). Содан кейін ысқырықты айып лақтыру керек (15:5b). Дәл осындай процедура қолданылады (15:7 Ереже, 2-абзац), егер лақтыру командасының ойыншылары айып лақтыру кезінде шектеулі аймаққа кірсе (доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін), егер лақтыруды орындау ысқырық сигналымен бұрын болмаса.

Айып лақтыруды орындауға ысқырықпен рұқсат етілген жағдайда, егер шабуылдаушы команданың ойыншылары доп лақтырушы ойыншының қолынан шыққанға дейін айып лақтыру сызығына қол тигізсе немесе кесіп өтсе, қорғаушы команда (15:7, 3-абзац; 13:1a).

2. Айып лақтыруды орындау кезінде қарсыластар лақтыруды орындаушыдан кемінде 3 метр қашықтықта қалуы керек. Алайда, егер айып лақтыру олардың айып лақтыру сызығынан орындалса, оларға қақпа алаңының сызығының артында тұруға рұқсат етіледі. Айып лақтыруға араласу 15:9 және 8:7с ережелеріне сәйкес жазаланады.

14 ЕРЕЖЕ

7 метрлік лақтыру

1. 7 метрге лақтыру, егер:

а. голдың айқын мүмкіндігін алаңның кез келген жерінде қарсылас команданың ойыншысы немесе ресми тұлғасы заңсыз жойды;

б. қақпаны алуға нақты мүмкіндік болған кезде негізсіз ысқырық естіледі;

в. голдың айқын ықтималдығы ойынға қатыспайтын біреудің араласуынан жойылады, мысалы, көрерменнің алаңға шығуы немесе ойыншыларды ысқырықпен тоқтатуы (9:1 түсініктемесі қолданылған жағдайларды қоспағанда).

д. 8:10с немесе 8:10d ережелеріне сәйкес бұзушылық бар (бірақ соңғы 8:10 абзацты қараңыз).

Ұқсастық бойынша, бұл ереже «форс-мажорлық жағдайлар» жағдайында да қолданылады, мысалы, кенеттен электр қуатының үзілуі, бұл голдың нақты мүмкіндігі болған кезде ойынды тоқтатады.

Голдың айқын мүмкіндігін анықтау үшін № 6 түсіндірмені қар.

2. Егер шабуылдаушы ойыншы 14:1a ережесінде көрсетілгендей бұзушылыққа қарамастан доп пен денені толық басқара алса, 7 метрлік лақтыруға ешқандай себеп жоқ, тіпті егер ойыншы одан кейін гол соғу мүмкіндігін пайдалана алмаса да.

7 метрлік қашықтықтан ықтимал шешім туындаған кезде, төрешілер 7 метрлік қашықтықтан шешім шынымен ақталғанын және қажет екенін нақты анықтай алмайынша, әрқашан араласудан бас тартуы керек. Егер шабуылдаушы ойыншы қорғаушылардың заңсыз араласуына қарамастан гол соқса, онда 7 метрлік лақтыру мағынасы жоқ. Керісінше, егер ойыншы бұзушылыққа байланысты допты немесе денені басқаруды жоғалтқаны белгілі болса, онда нақты мүмкіндік жоқ болса, онда 7 метрлік лақтыру керек.

14:2 ережесі 4:2-3 немесе 4:5-6 ережелерін бұзған жағдайда қолданылмайды, егер ойын хронометрдің, делегаттың немесе төрешінің сигналы бойынша дереу тоқтатылуы керек болса.

3. 7 метрлік қашықтықтан лақтыруды тағайындау кезінде төрешілер тайм-аут бере алады, бірақ айтарлықтай кідіріс болған жағдайда ғана, мысалы, қақпашыны немесе лақтыруды орындайтын

ойыншыны ауыстыру және тайм-аут туралы шешім кезек тәртібімен қабылданады. № 2 түсіндіруде баяндалған қағидаттар мен өлшемшарттармен.

7 метрлік орындау

1. 7 метрлік қашықтықтан лақтыру төрешінің ысқырығынан кейін 3 секунд ішінде қақпаға соққы ретінде есептелуі керек (15:7, 3-абзац; 13:1a).
2. 7 метрлік лақтыруды орындайтын ойыншы 7 метрлік сызықтың артында, сызықтың артында 1 метрден аспауы керек (15:1, 15:6). Төрешінің ысқырық сигналынан кейін лақтырушы доп қолынан шыққанға дейін 7 метрлік сызықты ұстамауы немесе кесіп өтпеуі керек (15:7, 3-абзац).
3. Лақтыратын ойыншы немесе команда серіктесі қарсыласқа немесе қақпаға тигенше 7 метрлік лақтыруды орындағаннан кейін допты қайтадан ойнамауы керек (15:7, 3-абзац; 13:1a).
4. 7 метрлік лақтыруды орындау кезінде лақтырушының командаластары айып лақтыру сызығының артында орналасуы керек және доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін сол жерде қалуы керек (15:3, 15:6). Егер олар болмаса, айып лақтыру 7 метрлік лақтыруды орындайтын командаға тағайындалады (15:7, 3-абзац; 13:1a).
5. 7 метрлік лақтыруды орындау кезінде қарсылас команданың ойыншылары айып лақтыру сызығының артында және доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін 7 метрлік сызықтан кемінде 3 метр қашықтықта болуы керек. Егер олар болмаса, 7 метрлік лақтыру голға әкелмесе, қайталанады, бірақ жеке жаза болмайды.
6. Егер қақпашы өзінің ұстап тұрған сызығын, яғни 4 метрлік сызықты кесіп өтсе, гол соғылмаса, 7 метрлік қашықтықтан лақтыру қайталануы керек (1:7, 5:11), доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін. Алайда, бұл қақпашының жеке жазасына әкеп соқтырмайды.
7. Егер лақтырушы қолында доппен дұрыс қалыпта болған кезде 7 метрлік лақтыруды орындауға дайын болса, қақпашыларды ауыстыруға рұқсат етілмейді. Бұл жағдайда ауыстырудың кез-келген әрекеті спорттық емес мінез-құлық ретінде жазаланады (8:7c, 16:1b және 16:3d).

15 ЕРЕЖЕ

Лақтыруды орындау бойынша жалпы нұсқаулар (лақтыру, лақтыру, қақпашыны лақтыру, айып лақтыру және 7 метрлік лақтыру)

Лақтырушы

1. Орындамас бұрын лақтырғыш лақтыру үшін белгіленген дұрыс қалыпта болуы керек. Доп лақтырушының қолында болуы керек (15:6).

Орындау кезінде қақпашыны лақтыруды (12:2 қараңыз) және лақтыру алаңын лақтыруды (10:3b) қоспағанда, лақтырушының аяғының бір бөлігі доп шыққанға дейін еденмен үнемі байланыста болуы керек (алайда 10:3B қараңыз). Екінші аяғы бірнеше рет көтеріліп, төмен түсуі мүмкін (сонымен қатар 7:6 ережесін қараңыз).

Лақтыру аяқталғанға дейін лақтырушы дұрыс күйде қалуы керек (15:7, 2-ші және 3-ші абзацтар).

Ескерту:

Лақтыруды орындамас бұрын (қақпашының лақтыруын қоспағанда) лақтырушы тік болуы керек, яғни аяқтан басқа дененің басқа бөліктері еденге тиіп кете алмайды.

2. Доп лақтырушының қолынан шыққан кезде лақтыру орындалды деп саналады (12:2, 10:3a, 2-абзац және 10:3b қараңыз).

Допты лақтырған ойыншы басқа ойыншыға немесе қақпаға тигенше допқа қайта тиіп кетпеуі керек. (15:7, 15:8). 14:6-дан төмен жағдайларға қосымша шектеулерді қараңыз.

Голды кез-келген лақтырудан тікелей соғуға болады, тек егер доп ойыннан тыс болса (12:1) (яғни, допты өз қақпасына лақтыру арқылы) тікелей «автоголды» қақпашы лақтыра алмайды.

Лақтырушының командаластары

3. Командаластар осы лақтыру үшін белгіленген ережелерді қабылдауы керек (15:6). Ойыншылар доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін дұрыс қалыпта болуы керек, тек 10:3A, 2-абзац (10:3b қараңыз).

Команда серіктесі допты ұстамауы немесе оны орындау кезінде оған бермеуі керек (15:7, 2-ші және 3-ші абзацтар).

Қорғаныс ойыншылары

4. Қорғаушы ойыншылар лақтыру үшін белгіленген позицияларды алуы керек және доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін дұрыс қалыпта болуы керек (10:3В, 12:2 және 15:9 қараңыз).

Қорғаушы ойыншылардың лақтыруды, лақтыруды немесе айып лақтыруды орындауға байланысты дұрыс емес позицияларын төрешілер түзетпеуі керек, егер шабуылдаушы ойыншылар лақтыруды дереу орындауға байланысты қолайсыз жағдайға тап болмаса. Егер кемшілік болса, онда позициялар түзетілуі керек.

Матчты қайта бастау туралы ысқырық

5. Төреші матчты қайта бастау туралы ысқырық беруі керек:

- а. әрқашан лақтыру кезінде (10:3) немесе 7 метрлік лақтыру кезінде (14: 4);
- б. бүйірден лақтыру, қақпашыны лақтыру немесе айып лақтыру жағдайында:
  - * тайм-ауттан кейін қайта іске қосу үшін;
  - * 13:4 ережесі бойынша айып лақтырумен ойынды жалғастыру үшін;
  - * орындау кідірісі болған кезде;
  - * ойыншылардың позицияларын реттегеннен кейін;
  - * ауызша ескертуден немесе ескертуден кейін.

Төреші кез-келген жағдайда ойынды қайта бастау туралы ысқырықты анық айтуды орынды деп санауы мүмкін.

Негізінде, төреші 15:1, 15:3 және 15:4-тен төмен ойыншылардың позицияларына қойылатын талаптар орындалғанға дейін ойынды қайта бастау үшін ысқырық бермеуі керек (алайда 13:7 2-абзацты және 15:4-ті қараңыз). 2-абзац). Егер төреші қорғаныс ойыншыларының дұрыс емес позициясына қарамастан лақтыруды орындауға ысқырық берсе, онда бұл ойыншылар араласуға толық құқылы.

Ысқырық сигналынан кейін лақтырушы допты 3 секунд ойнауы керек.

Санкциялар

6. Лақтырушы немесе оның командаластары тарапынан лақтыруды орындамас бұрын бұзушылықтар, яғни, әдетте, дұрыс емес позиция немесе командалас допты түрту түрінде түзетуге әкелуі керек. (Алайда 13:7, 2-абзацты қараңыз).

7. Лақтыру кезінде лақтырушының немесе оның командаластарының (15:1-3) бұзушылықтарының салдары, ең алдымен, ойынның қайта басталуы туралы ысқырықтың орындалуына байланысты.

Негізінде, ойынды қайта бастау туралы сигналдың алдында болмаған кез-келген бұзушылық ысқырық сигналынан кейін лақтыруды түзету және қайта орындау арқылы шешілуі керек. Алайда, бұл жерде артықшылық тұжырымдамасы 13:2 Ережесіне ұқсас қолданылады. Егер дұрыс орындалмағаннан кейін лақтырғыштың командасы Допты бірден жоғалтса, онда лақтыру жай орындалды деп саналады және ойын жалғасады.

Негізінде, қайта бастау сигналынан кейін орындау кезінде кез келген бұзушылық жазаланады. Бұл, мысалы, егер лақтырушы орындау кезінде секірсе, допты 3 секундтан артық ұстаса немесе доп қолынан шыққанға дейін дұрыс қалыптан шықса. Бұл ереже егер командаластар ысқырық сигналынан кейін тыйым салынған позицияларды иеленсе, бірақ доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін қолданылады (10:3A, 2-абзацтан басқа). Мұндай жағдайларда бастапқы лақтыру жойылады, ал қарсыластарға құқық бұзушылық орнынан айып лақтыру (13:1a) беріледі (алайда 2:6 ережесін қараңыз). 13:2 Ережесіне сәйкес артықшылық ережесі қолданылады, яғни егер допты лақтыратын ойыншының командасы төрешілер араласуға мүмкіндік алғанға дейін допты иеленуді жоғалтса, ойын жалғасады.

8. Негізінде, лақтырудан кейін бірден болатын, бірақ онымен байланысты кез-келген бұзушылық жазаланады. Бұл 15:2, 2-абзацты бұзуға қатысты, яғни лақтыру басқа ойыншыға немесе қақпаға тигенге дейін допқа екінші рет тиеді. Бұл допты ауада болғаннан кейін немесе еденге құлағаннан кейін (оны қайтадан көтермес бұрын) дриблинг немесе қайта ұстау болуы мүмкін. Бұл қарсыластар үшін айып лақтырумен жазаланады (13:1a). 15:7 3-абзацтағыдай, артықшылық туралы ереже қолданылады.

9. Ережеде көрсетілген жағдайларды қоспағанда 14:8, 14:9, 15:4, 2-й абзац және 15: 5, 3-абзац, қорғаныс қарсыластарын лақтыруға кедергі келтіретін ойыншылар, мысалы, бастапқыда дұрыс позицияны ұстанбау немесе кейіннен дұрыс емес позицияға ауысу арқылы жазалануы керек. Бұл орындаудан бұрын немесе орындау кезінде (доп лақтырушының қолынан шыққанға дейін) орын алғанына қарамастан қолданылады.

Бұл сондай-ақ лақтырудың алдында ойынның қайта басталуы туралы ысқырық болды ма, жоқ па, соны білдіреді. 8:7с ережесі 16:1b және 16:3d ережелерімен бірге қолданылады.

Қорғаушының араласуы теріс әсер еткен лақтыруды негізінен қайталау керек.

16 ЕРЕЖЕ

Жазалар

Ескерту

1. Ескерту тиісті жаза болып табылады:

а. біртіндеп жазаланатын бұзушылықтар (8:3; 16:3b және 16:6d салыстырыңыз);

б. біртіндеп жазаланатын спорттық емес мінез-құлық (8:7).

Пікір:

Ойыншыға бірнеше ескерту жасалмауы керек, ал команда ойыншыларына барлығы 3 ескертуден артық ескерту жасалмауы керек; осыдан кейін жаза кем дегенде 2 минутқа алынып тасталуы керек.

2 минутқа шеттетілген ойыншы кейіннен ескерту жасамауы керек. Команданың ресми тұлғаларына барлығы бір ескертуден артық болмауы тиіс.

2. Төреші кінәлі ойыншыға немесе ресми тұлғаға, сондай-ақ хронометрге/хатшыға сары карточканы көтеру арқылы ескерту жасауы керек (№13 қол сигналы).

Тоқтата тұру

3. Алып тастау (2 минут) тиісті жаза болып табылады:

а. қате ауыстыру үшін, егер қосымша ойыншы алаңға шықса немесе ойыншы ауыстыру аймағынан ойынға араласса (4:5-6); дегенмен, 8:10B (II) Ережесіне назар аударыңыз;

б. бұзушылықтар үшін, мысалы, 8:3-тен аз, егер ойыншы және / немесе олардың командасы ескертулердің максималды санын алған болса (16: 1 түсініктемесін қараңыз);

Q. бұзушылықтар үшін, мысалы, 8:4-тен аз;

Д. 8:7-бап бойынша ойыншының спорттық емес әрекеті үшін, егер ойыншы және / немесе олардың командасы ескертулердің максималды санын алған болса;

е. егер команда ресми тұлғаларының бірі ескерту алған болса, команда ресми тұлғасы 8:7-бап бойынша спорттық емес әрекеті үшін;

8:8-бапқа сәйкес ойыншының немесе команда ресми тұлғасының спорттық емес мінез-құлқы үшін (4:6-бапты қараңыз);

з. ойыншының немесе команданың ресми тұлғасының шеттетілуіне байланысты (16: 8, 2-абзац; 16: 11В қараңыз);

и. ойыншының спорттық емес мінез-құлқы үшін ойын қайта басталғанға дейін, ол 2 минутқа шеттетілгеннен кейін (16:9а).

Пікір:

Жалпы алғанда, команданың ресми тұлғаларына 2 минутқа біреуден артық жою берілмейді.

Команданың ресми тұлғасына 16:3е тармағына сәйкес екі минуттық алып тастау тағайындалған кезде, ресми тұлғаға ауыстыру аймағында қалуға және өз функцияларын орындауға рұқсат етіледі.

Алайда алаңдағы команданың күші 2 минутқа қысқарады.

4. Тайм-аут жарияланғаннан кейін төреші кінәлі ойыншыға немесе команда ресми тұлғасына, сондай-ақ хронометрге/хатшыға белгіленген қол сигналы арқылы біліктілігінен айыруды нақты көрсетуі керек, яғни бір қолды екі саусақпен көтеру (№14 қол сигналы).).

5. Жою әрқашан 2 минуттық ойын уақытында жасалады; бір ойыншыны үшінші рет алып тастау әрқашан біліктілігінен айыруға әкеледі (16:6d).

Шеттетілген ойыншыға шеттету кезінде ойынға қатысуға рұқсат етілмейді, ал командаға оны алаңда ауыстыруға рұқсат етілмейді.

Біліктілігінен айыру кезеңі ысқырық ойынын қайта бастаудан басталады. Екі минуттық жою ойынның екінші жартысына ауыстырылады, егер ол бірінші таймның соңында аяқталмаса. Бұл негізгі ойын уақытына, овертаймға және овертаймға да қатысты. Қосымша уақыт аяқталғаннан кейін аяқталмаған 2 минуттық біліктілігінен айыру ойыншының 2:2 түсініктемесіне сәйкес 7 метрлік лақтыру арқылы кейінгі галстукке қатысуға құқығы жоқ екенін білдіреді.

Біліктілігінен айыру

6. Біліктілігінен айыру тиісті жаза болып табылады:

а. 8:5 және 8:6-дан аз бұзушылықтар үшін;

б. алаңда немесе одан тыс жерде ойыншы немесе команда ресми тұлғасы 8:9-ға сәйкес спорттық емес мінез-құлық және 8:10-ға сәйкес өте спорттық емес мінез-құлық үшін;

Q. команданың кез-келген ресми тұлғасының спорттық емес әрекеті үшін 8:7-ге дейін, олар 16:1b және 16:3e сәйкес ескерту мен 2 минуттық алып тастағаннан кейін;

д. сол ойыншының үшінші шеттетілуіне байланысты (16:5);

а.галстук үзілісі кезінде елеулі немесе бірнеше рет спорттық емес мінез-құлық үшін, мысалы, 7 метрлік қашықтықтан лақтыру (2:2 және 16:10 түсініктеме).

7. Тайм-аут жарияланғаннан кейін төрешілер кінәлі ойыншыға немесе команда ресми тұлғасына, сондай-ақ хронометрге/хатшыға қызыл карточканы көтеру арқылы біліктілігінен айыруды нақты көрсетуі керек (қол сигналы № 13, сондай-ақ 16:8 ережесін қараңыз).).

8. Ойыншының немесе команданың ресми тұлғасының шеттетілуі әрдайым қалған ойын уақытына дейін созылады. Ойыншы немесе ресми тұлға алаңнан және ауыстыру аймағынан дереу кетуі керек. Кеткеннен кейін ойыншыға немесе ресми тұлғаға командамен кез келген байланысқа түсуге рұқсат етілмейді.

Ойын уақытында ойыншыны немесе команда ресми тұлғасын алаңда немесе одан тыс жерде біліктілігінен айыру әрқашан команданы 2 минуттық алып тастауға әкеледі. Бұл дегеніміз, алаңдағы команданың күші бірлікке азаяды (16:3f). Алайда, егер ойыншы 16:9b-d ережесінде көрсетілген жағдайларда біліктілігінен айырылған болса, алаңдағы шеттету 4 минутқа созылады.

Біліктілігінен айыру командаға қол жетімді ойыншылардың немесе ресми тұлғаларының санын азайтады (16:11b жағдайынан басқа). Алайда, командаға біліктілігінен айыру мерзімі аяқталғаннан кейін алаңдағы ойыншылардың санын қайтадан көбейтуге рұқсат етіледі.

8:6 және 8:10A-b ережелерінде атап өтілгендей, осы Ережелерге сәйкес біліктілігінен айыру туралы әрі қарай шаралар қабылдау үшін жауапты органдарға жазбаша түрде хабарлау қажет. Мұндай жағдайларда «команданың жауапты ресми тұлғалары» және делегат (№ 7 түсініктемені қар.) шешім қабылданғаннан кейін дереу хабарлануы тиіс.

Осы мақсатта төреші қызыл карточканы көтергеннен кейін ақпарат ретінде көк карточканы көрсетеді.

Бір жағдайда бірнеше бұзушылықтар

9. Егер ойыншы немесе команда ресми тұлғасы ойынды қайта бастағанға дейін бір уақытта немесе тікелей ретпен бірнеше бұзушылыққа кінәлі болса және бұл бұзушылықтар әртүрлі жазаларды қажет етсе, онда негізінен осы жазалардың ең қатаңы ғана тағайындалуы керек.

Алайда, келесі ерекше ерекшеліктер бар, онда барлық жағдайда команда алаңда 4 минут ішінде азайтылған құрамда ойнауы керек:

а. егер жаңа ғана 2 минутқа шеттетілген ойыншы ойын қайта басталғанға дейін спорттық емес мінез-құлыққа кінәлі болса, онда ойыншыға 2 минутқа қосымша алып тастау беріледі (16: 3g); егер қосымша шеттету ойыншы үшін үшінші болса, онда ойыншы шеттетілуі керек;

б. егер біліктілігінен айыруды жаңа алған ойыншы (тікелей немесе үшінші біліктілігінен айыруға байланысты) ойын қайта басталғанға дейін спорттық емес мінез-құлыққа кінәлі болса, онда командаға қосымша жаза тағайындалады, осылайша қысқарту 4 минутқа созылады (16: 8, 2-абзац);

Қ. егер жаңа ғана 2 минутқа шеттетілген ойыншы ауыр немесе төтенше жағдайда кінәлі болса спорттық емес мінез-құлық ойын қайта басталғанға дейін, содан кейін ойыншы қосымша біліктілігінен айырылады (16: 6б); жиынтықта бұл жазалар 4 минутқа қысқаруға әкеледі (16: 8, 2-абзац);

а.егер біліктілігінен айыру тағайындалған ойыншы (тікелей немесе үшінші біліктілігінен айыруға байланысты) ойын қайта басталғанға дейін ауыр немесе өте спорттық емес мінез-құлыққа кінәлі болса, онда командаға қосымша жаза тағайындалады, осылайша қысқарту 4 минутқа созылады. (16: 8, 2-абзац).

Ойын уақытындағы бұзушылықтар

10. Ойын уақытындағы әрекеттер үшін жазалар 16:1, 16:3 және 16:6 ережелерімен белгіленеді.

«Ойын уақыты» ұғымына барлық үзілістер, тайм-ауттар, командалық тайм-ауттар және қосымша кезеңдер кіреді. Галстуктың барлық басқа түрлерінде (мысалы, 7 метрге лақтыру) тек 16:6 ережесі қолданылады.

Осылайша, маңызды немесе бірнеше рет спорттық емес мінез-құлықтың кез-келген түрі тиісті ойыншының одан әрі қатысуына кедергі келтіреді (қараңыз 2: 2 Ережесіне түсініктеме).

Ойын уақытынан тыс бұзушылықтар

11. Спорттық емес мінез-құлық, байыпты спорттық емес мінез-құлық, өте спорттық емес мінез-құлық немесе ерекше абайсыз әрекеттердің кез келген түрі (қараңыз 8-ереже:6-10) ойыншы немесе команда ресми тұлғасы тарапынан ойын өткізілетін, бірақ ойын уақытынан тыс жерде орын алатын үй-жайда мынадай түрде жазаланады:

Ойын алдында

- а. ескерту 8:7-8 ережелеріне сәйкес спорттық емес мінез-құлық жағдайында жасалуы керек;
- б. кінәлі ойыншыны немесе команда ресми тұлғасын біліктілігінен айыру 8:6 және 8: 10А ережелеріне сәйкес әрекет болған жағдайда жасалуы керек, бірақ командаға 14 ойыншымен және 4 ресми тұлғамен бастауға рұқсат етіледі; 16:8 ережесі, 2-абзац тек ойын уақытындағы бұзушылықтарға қолданылады; тиісінше, біліктілігінен айыру 2 минуттық алып тастауды қажет етпейді.

Ойын алдындағы бұзушылықтар үшін мұндай жазалар ойын барысында кез-келген уақытта, кінәлі адамның ойынға қатысушы екендігі анықталған кезде қолданылуы мүмкін, өйткені бұл фактіні оқиға болған кезде анықтау мүмкін болмауы мүмкін.

Ойыннан кейін

- а. жазбаша есеп.

17 ЕРЕЖЕ

Төрешілер

1. Әр ойынды тең өкілеттіктері бар екі төреші басқарады. Оларға хронометр мен хатшы көмектеседі.

2. Төрешілер команданың ойыншылары мен ресми тұлғалары үй-жайға кірген сәттен бастап және шыққанға дейінгі мінез-құлқын бақылайды.

3. Төрешілер ойын алаңын, қақпаны және доптарды ойын басталғанға дейін тексеруге жауапты; олар қандай доптар қолданылатынын шешеді (1 және 3:1).

Төрешілер екі команданың да тиісті формада болуын тіркейді. Олар ойыншылардың хаттамалары мен жабдықтарын тексереді. Олар ауыстыру аймағындағы ойыншылар мен ресми тұлғаның саны рұқсат етілген шектерде болуын қамтамасыз етеді және әр команда үшін «жауапты ресми тұлғаның» қатысуы мен жеке басын анықтайды. Кез келген дәлсіздіктерді түзету керек (4:1-2 және 4:7-9).

4. Монетаны лақтыруды төрешілердің бірі әр команданың басқа төрешісі мен «жауапты ресми тұлғасының» немесе команданың ресми өкілінің немесе ойыншының (мысалы, команда капитаны) қатысуымен «команданың жауапты ресми өкілі» атынан жүргізеді.

5. Негізінде, бүкіл ойынды бірдей төрешілер өткізеді.

Олардың міндеті-ойынның ережелерге сәйкес жүргізілуін қамтамасыз ету және олар кез-келген бұзушылықтар үшін жазалануы керек (алайда 13:2 және 14:2 қараңыз).

Егер төрешілердің бірі ойынды аяқтай алмаса, екінші төреші ойынды жалғыз жалғастырады.

Ескерту:

INF, континентальды Конфедерациялар және ұлттық федерациялар 17:5 Ережесінің 1 және 3-тармақтарын қолдануға қатысты өздерінің жауапкершілік аймақтарында басқа ережелерді қолдануға құқылы.

6. Егер екі төреші де бұзушылық туралы ысқырып, қай командаға жазалау керектігі туралы келіссе, бірақ жазаның ауырлығына қатысты әртүрлі пікірлер болса, онда екі жазаның ең қатаңы тағайындалуы керек.

7. Егер екі төреші де бұзушылық туралы ысықса немесе доп алаңнан шығып кетсе және екі төреші қай команданың допты иеленуі керек екендігі туралы әртүрлі пікір білдірсе, онда төрешілер бір-бірімен кеңескеннен кейін қабылдайтын бірлескен шешім қабылданады. Егер олар бірлескен шешімге келе алмаса, онда төрешінің пікірі басым болады.

Күту уақыты міндетті болып табылады. Төрешілер арасындағы консультациядан кейін олар қолдарымен нақты сигналдар береді және ойын ысықықпен жалғасады (2:8D, 15:5).

8. Екі төреші де есепшотты жүргізуге жауапты. Олар сондай-ақ ескертулер, тоқтата тұру және біліктілігінен айыру туралы жазбалар жасайды.

9. Екі төреші де ойын уақытын бақылауға жауапты. Егер уақыт кестесінің дұрыстығына күмән туындаса, төрешілер бірлескен шешім қабылдайды (сонымен қатар 2:3 қараңыз).

Ескерту:

ИФ, континентальды Конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында 17:8 және 17:9 ережелерін қолдануға қатысты басқа ережелерді қолдануға құқылы.

10. Төрешілер ойыннан кейін хаттаманың дұрыс толтырылуына жауап береді.

8:6 және 8:10 ережелерінде көрсетілген типтегі біліктілігінен айырулар матч хаттамасында түсіндірілуі керек.

11. Төрешілер немесе делегаттар фактілерді бақылау немесе олардың пікірлері негізінде қабылдаған шешімдер түпкілікті болып табылады.

Апелляциялар ережелерге сәйкес келмейтін шешімдерге ғана берілуі мүмкін.

Ойын барысында тек тиісті «команданың жауапты ресми тұлғасы» төрешілерге жүгінуге құқылы.

12. Төрешілер ойынды уақытша немесе біржола тоқтата тұруға құқылы. Ойынды үнемі тоқтата тұру туралы шешім қабылданғанға дейін оны жалғастыру үшін бар күш-жігеріңізді салу керек.

13. Қара форма ең алдымен төрешілерге арналған.

14. Төрешілер мен делегаттар электронды жабдықты ішкі байланыс үшін қолдана алады. Оларды пайдалану ережелерін тиісті Федерация анықтайды.

18 ЕРЕЖЕ

Хронометр және хатшы

1. Негізінде, хронометр ойын уақыты, тайм-аут және шеттетілген ойыншыларды біліктілігінен айыру уақыты үшін бірінші кезекте жауап береді.

Хатшы ойын басталғаннан кейін келген командалардың құрамы, хаттама, ойыншыларға рұқсат беру, сондай-ақ қатысуға құқығы жоқ ойыншыларға рұқсат беру үшін негізгі жауапкершілікті өз мойнына алады.

Ауыстыру аймағындағы ойыншылар мен команда ресми тұлғаларының санын бақылау, ауыстырылатын ойыншылардың шығуы мен кіруі және шабуылдардың санын санау сияқты басқа тапсырмалар (бұл шешім олардың фактілерді бақылауына негізделген деп саналады). алаңдағы ойыншыға көрсетілген емдеуден кейін бірлескен жауапкершілік ретінде қарастырылады.

Әдетте, тек секундометрші (және егер қажет болса, жауапты федерацияның өкілі) қажет болған кезде ойынды тоқтатуы керек.

2. Жоғарыда аталған кейбір міндеттерді орындау кезінде уақытты сақтаушының/хатшының араласуының тиісті процедураларына қатысты № 7 түсіндірмені қараңыз.

Егер жалпыға қол жетімді табло болмаса, онда секундометрші әр команданың «жауапты өкіліне» қанша уақыт ойнағаны немесе қанша уақыт қалғаны туралы, әсіресе тайм-ауттардан кейін хабарлауы керек.

Егер автоматты сигнал тақтасы болмаса, секундометрші үзіліс кезінде және ойын аяқталғаннан кейін соңғы сигналды беру жауапкершілігін алады (2:3 қараңыз).

Егер қоғамдық табло тоқтата тұру уақытын да көрсете алмаса (INF ойындары кезінде бір командаға кемінде үш), секундометрші уақыт кестесінде ойнатқыштың нөмірімен бірге әр тоқтатудың аяқталу уақытын көрсететін картаны көрсетуі керек.

Қол сигналдары

Лақтыру немесе айып лақтыру жарияланған кезде төрешілер келесі лақтыру бағытын дереу көрсетуі керек (7 немесе 9 сигналдар).

Осыдан кейін, егер қажет болса, кез-келген жеке жазаны(13-14 сигналдарды) білдіретін тиісті міндетті сигнал(дар) берілуі керек.

Егер айып лақтыру немесе 7 метрлік лақтыру туралы шешімнің себебін түсіндіру пайдалы болса, онда ақпарат үшін қолданылатын 1-6 және 11 сигналдарының бірін беруге болады. Алайда, 11 сигналы пассивті ойынға айып лақтыру туралы шешімнің алдында 17 сигналы болмаған жағдайларда әрқашан берілуі керек.

12, 15 және 16 сигналдар қолданылатын жағдайларда міндетті болып табылады.

8, 10 және 17 сигналдары төрешілердің қалауы бойынша қолданылады.

Қол қимылдарының тізімі:

1. Қақпа алаңына кіру 45
  2. Заңсыз жүргізу 45.
  3. Тым көп қадамдар немесе допты 3 секундтан артық ұстау 46
  4. Ұстау, ұстау немесе итеру 46
  5. 47 ұпай жинаңыз
  6. Шабуылдағы ереже бұзушылық 47
  7. Лақтыру-бағыт 48.
  8. Қақпашы лақтыру 48.
  9. Айып лақтыру-бағыт 48.
  10. 3 метр қашықтықты сақтаңыз 49.
  11. Пассивті ойын 49
  12. Мақсат 50
  13. Ескерту (сары) – Біліктілігінен айыру (қызыл) 50
- Ақпараттық жазбаша есеп (көк)
14. Біліктілігінен айыру (2 минут) 51
  15. Тайм-аут 51
  16. Екі адамға рұқсат (қатысуға құқығы бар) 52
- тайм-аут кезінде алаңға шығыңыз
17. Пассивті ойын туралы ескерту сигналы 52

1. Қақпа алаңына кіру

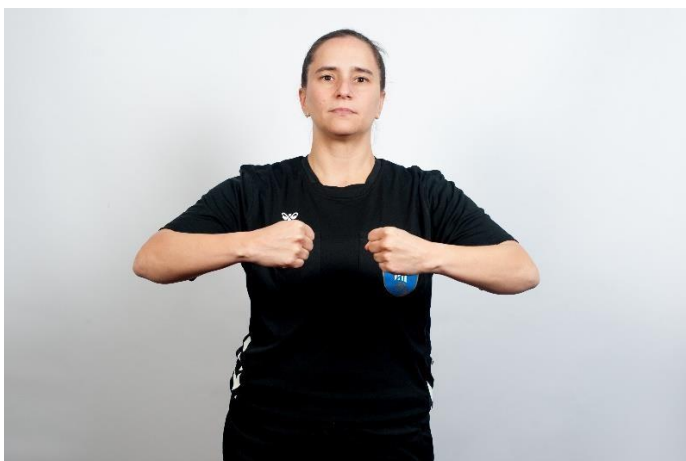
2. Заңсыз дриблинг

3. Тым көп қадамдар немесе допты 3 секундтан артық ұстау.

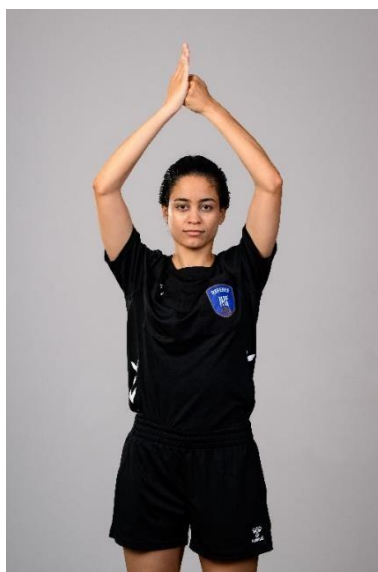
4. Ұстау, ұстау немесе итеру.

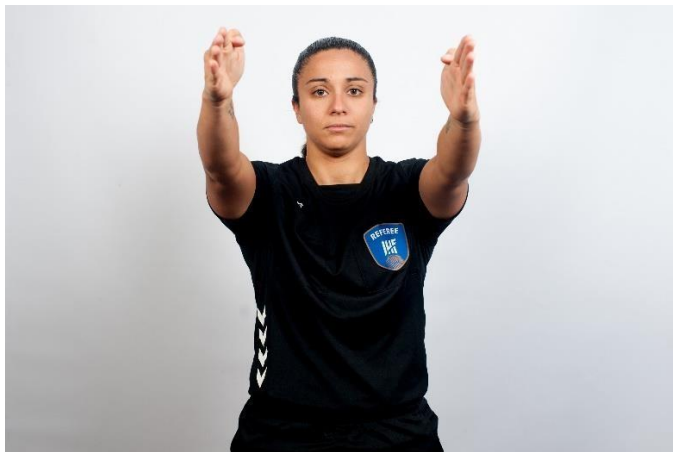
5. Соққы

6. Шабуылдағы бұзушылық

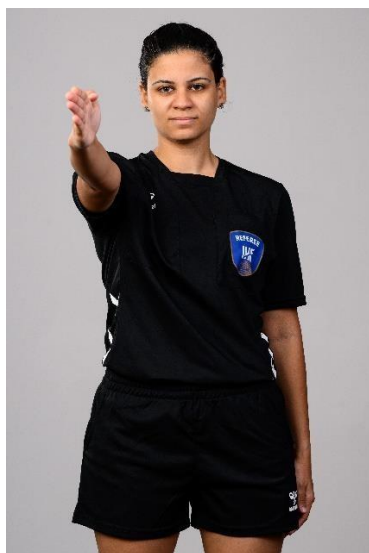
7. Лақтыру-бағыт

8. Қақпашы лақтыру

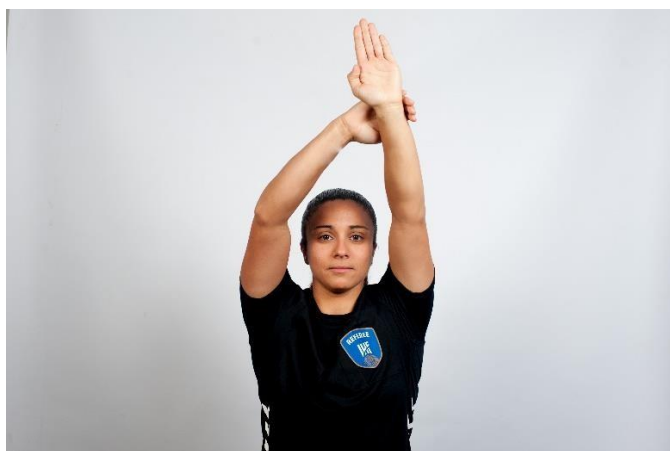
9. Айып лақтыру-бағыт

10. 3 метр қашықтықты сақтаңыз.

11. Пассивті ойын

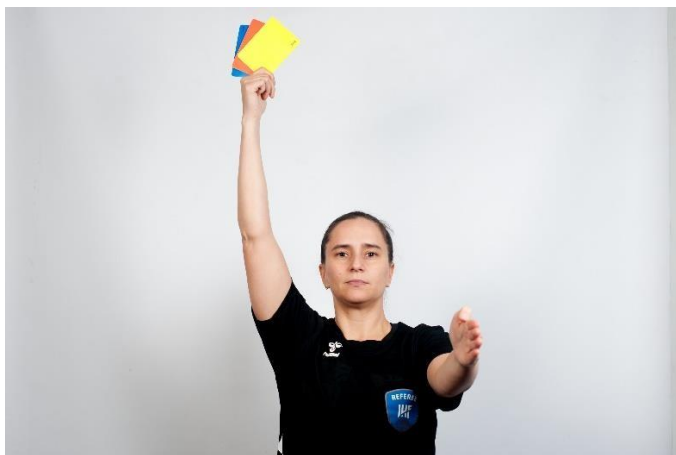

12. Мақсаты

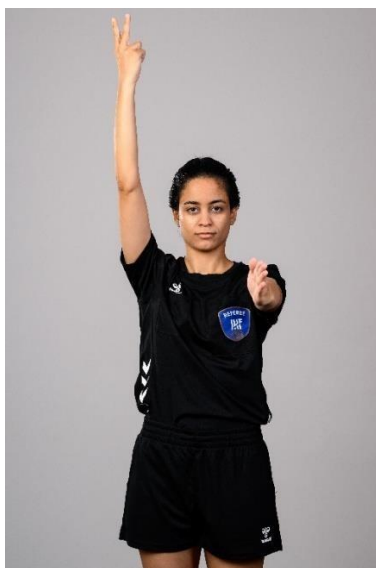

13. Ескерту(сары) / Біліктілігінен айыру (қызыл) / жазбаша есеп туралы ақпарат

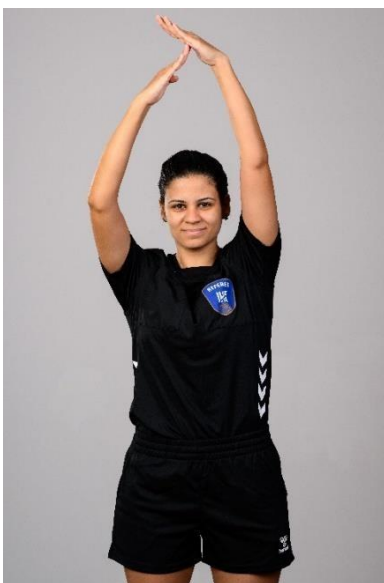
(көк)

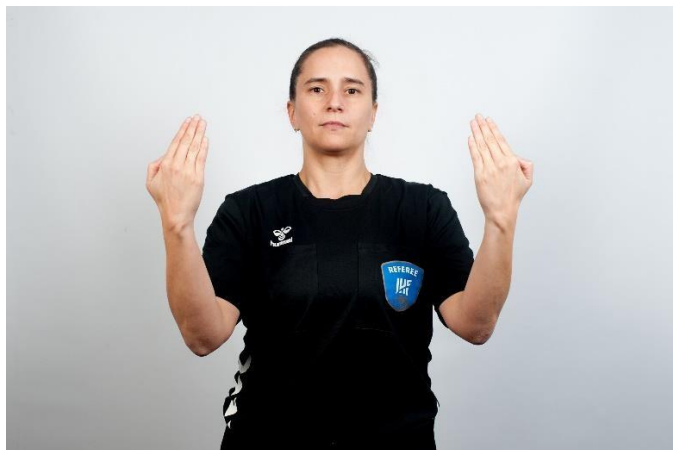
14. Тоқтата тұру (2 минут)

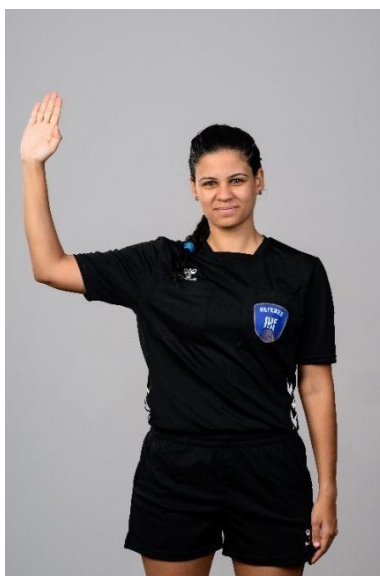
15. Тайм-аут

16. Екі адамға (қатысуға құқығы бар) алаңға шығуға рұқсат беру күту уақыты.

17. Пассивті ойын туралы ескерту сигналы.

II. Ойын ережелеріне түсініктемелер

Мазмұны

1. Соңғы сигналдан кейін айып лақтыруды орындау (2:4-6)
2. Күту уақыты (2: 8)
3. Командалық тайм-аут (2:10)
4. Пассивті ойын (7: 11-12)
5. Лақтыру (10:3)
6. «Гол соғудың нақты ықтималдығы» анықтамасы (14:1)
7. Хронометрдің немесе делегаттың араласуы (18:1)
8. Жарақат алған ойыншы (4:11)

1. Соңғы сигналдан кейін айып лақтыруды орындау (2:4-6)

Көптеген жағдайларда, ойын уақыты аяқталғаннан кейін айып лақтыру мүмкіндігі бар команда гол соғуға мүдделі емес, өйткені ойынның нәтижесі қазірдің өзінде анық немесе айып лақтыру позициясы қарсыластардың қақпасынан тым алыс болғандықтан. Техникалық ережелер айып лақтыруды талап етсе де, төрешілер ақылға қонымды болуы керек және егер ойыншы допты жіберіп алса немесе оны төрешілерге берсе, айып лақтыруды қарастыруы керек.

Команда гол соғуға тырысқысы келетін жағдайларда, төрешілер бұл мүмкіндікті беру (тіпті өте кішкентай болса да) мен жағдайдың уақытты қажет ететін және көңілсіз «театрға» айналмауын қамтамасыз ету арасындағы тепе-теңдікті сақтауға тырысуы керек. Бұл дегеніміз, төрешілер екі команданың ойыншыларын тез және сенімді түрде дұрыс позицияларға қоюы керек, сондықтан айып лақтыру кідіріссіз орындалуы мүмкін. Ойыншылардың позициялары мен ауыстыруларына қатысты 2:5 ережесінің жаңа шектеулері сақталуы керек (4:5 және 13:7).

Төрешілер екі команданың да басқа жазаланатын бұзушылықтарына өте мұқият болуы керек. Қорғаушылардың үнемі қол сұғуы жазалануы керек(15:4, 15:9, 16:16, 16: 3г). Сонымен қатар, шабуылдаушы ойыншылар, мысалы, жұмыс уақытында ережелерді жиі бұзады. бір немесе бірнеше ойыншы ысқырықтан кейін айып лақтыру сызығын кесіп өтеді, бірақ лақтырмас бұрын (13:7, 3-абзац) немесе лақтырушы лақтырған кезде қозғалады немесе секіреді(15:1, 15:2, 15:3).

Голдардың ережесіз соғылуына жол бермеу өте маңызды.

2. Күту уақыты (2: 8)

Тайм-аут міндетті болатын 2:8-Ережеде көрсетілген жағдайлардан басқа, төрешілер тайм-аут қажеттілігі туралы және басқа жағдайларда да шешім қабылдайды деп күтілуде. Тайм-ауттар міндетті емес, бірақ әдетте қалыпты жағдайда ұсынылатын кейбір типтік жағдайлар:

а. сыртқы әсерлер бар, мысалы. сот жойылуы керек;

б. ойыншы жарақат алған сияқты;

Q. команда уақытты жоғалтатыны анық, мысалы. команда ресми лақтыруды кешіктіргенде немесе ойыншы допты лақтырғанда немесе босатпағанда;

д. егер доп ойын алаңының үстіндегі төбеге немесе затқа тиіп кетсе (11:1) және доп лақтырылған жерден алыс кететіндей ауытқып кетсе, бұл әдеттен тыс кідіріске әкеледі;

Е. қақпашыны лақтыру үшін ойын ойыншысын қақпашыға ауыстыру.

Осы және басқа жағдайларда тайм-ауттың қажеттілігін анықтаған кезде төрешілер ең алдымен тайм-аутсыз ойынды тоқтату командалардың бірі үшін әділетсіз қолайсыздықты тудыратынын ескеруі керек. Мысалы, егер ойын соңында команда айқын басымдыққа ие болса.

ойындар, содан кейін алаңды тазарту үшін қысқа кідіріс кезінде күту уақытын алу қажет болмауы мүмкін. Сол сияқты, егер қандай да бір себептермен уақытты кешіктіретін немесе ысырап ететін команда тайм-ауттың болмауына байланысты қолайсыз жағдайға тап болса, онда тайм-аутқа ешқандай себеп жоқ екені анық. Тағы бір маңызды фактор-үзілістің күтілетін ұзақтығы. Жарақаттан туындаған үзілістің ұзақтығын бағалау жиі қиын, сондықтан күту уақытын жариялау қауіпсіз болуы мүмкін. Керісінше, төрешілер доп ойын алаңынан шыққандықтан ғана тайм-аутты тез жарияламауы керек. Мұндай жағдайларда доп жиі оралады және бірден ойнауға дайын болады. Әйтпесе, төрешілер резервтік допты ойынға жылдам енгізуге назар аударуы керек (3:4), бұл уақытты қажет етпеу үшін. 7 метрге лақтыру кезінде міндетті тайм-аут жойылды. Кейбір жағдайларда жаңа талқыланған принциптерге сәйкес субъективті пайымдау негізінде күту уақытын беру қажет болуы мүмкін. Бұған командалардың бірі орындауды нақты кешіктіретін жағдайлар кіруі мүмкін, мысалы, қақпашыны немесе лақтыратын ойыншыны ауыстыру арқылы.

Командалық тайм-аут (2:10)

Әр команда негізгі ойын уақытының әр жартысында 1 минутқа созылатын бір командалық тайм-аут алуға құқылы (бірақ қосымша уақытта емес).

Командалық тайм-аутты сұрағысы келетін Команда мұны команданың ресми өкілінен секундометршінің алдындағы үстелге Жасыл карта қоюды сұрау арқылы жасауы керек. Жасыл картаның өлшемі шамамен 15 x 20 см және әр жағында үлкен «Т» болуы ұсынылады.

Команда командалық тайм-аутты допқа ие болған кезде ғана сұрай алады (доп ойында болғанда немесе үзіліс кезінде). Егер секундометрші ысқырық шығарғанға дейін команда допты жоғалтпаса

(бұл жағдайда жасыл карта командаға қайтарылады), командаға дереу командалық тайм-аут беріледі.

Содан кейін секундометрші ысқырықпен ойынды үзіп, сағатты тоқтатады (2:9). Ол қолымен тайм-аут сигналын береді (№ 15) және командалық тайм-аутты сұраған командаға созылған қолымен нұсқайды.

Жасыл карта командалық тайм-аутты сұраған команданың бүйіріндегі үстелге қойылады және тайм-аут кезінде сол жерде қалады. Төрешілер командалық тайм-аутты растайды, ал секундометрші командалық тайм-ауттың ұзақтығын бақылайтын жеке сағаттарды іске қосады. Хатшы командалық тайм-аут уақытын оны сұраған команданың хаттамасына енгізеді.

Командалық тайм-аут кезінде команданың ойыншылары мен ресми тұлғалары өздерінің ауыстыру аймақтары деңгейінде қалады. не алаңда, не ауыстыру аймағында. Төрешілер алаңның ортасында қалады, бірақ олардың біреуі кеңес алу үшін уақыт өлшегіштің үстеліне қысқа уақыт келуі мүмкін.

16-ереже бойынша жазалау мақсатында командалық тайм-аут ойын уақытының бөлігі ретінде анықталады (16:10), сондықтан кез-келген спорттық емес мінез-құлық және басқа да бұзушылықтар әдеттегідей жазаланады. Бұл тұрғыда тиісті ойыншының/ресми тұлғаның алаңда немесе одан тыс жерде болуы маңызды емес. Тиісінше, 16:1-3 және 16:6-9 ережелеріне сәйкес ескерту, тыйым салу немесе біліктілігінен айыру спорттық емес мінез-құлық үшін (8:7-10) немесе 8:6b Ережесіне сәйкес әрекеттер үшін шығарылуы мүмкін.

50 секундтан кейін секундометрші дыбыстық сигнал береді, яғни ойын 10 секундтан кейін жалғасуы керек.

Командалар командалық тайм-аут аяқталғаннан кейін ойынды қайта бастауға дайын болуы керек. Ойын тайм-аут берілген кездегі жағдайға сәйкес келетін лақтыру арқылы немесе егер доп ойында болса, доп ойында болған жерден командалық тайм-аутты сұрайтын команданың айып лақтыруымен жалғасады. үзіліс кезінде болды.

Төрешінің ысқырығы бойынша хронометр сағатты іске қосады.

Команда жасыл карталарды пайдаланудың орнына электрондық құрылғыдағы түймені (дыбыстық сигнал) басу арқылы командалық күту уақытын тікелей сұрай алады. Дыбыстық сигнал ресми

табло жүйесіне тікелей қосылған. Дыбыстық сигнал басылғаннан кейін уақыт дереу тоқтатылады. Барлық тараптарға командалық күту уақыты туралы хабарлау үшін ол дыбыстық сигналмен де көрсетіледі. Толығырақ ақпаратты электрондық команданың күту уақытының ережелерінен табуға болады.

Ескерту:

Егер ИНФ, континентальды Конфедерациялар немесе ұлттық федерациялар 2:10 Ережесіне сәйкес басқа ережелерді қолданса, әр команда негізгі ойын уақытында ең көп дегенде үш командалық тайм-аут алуға құқылы, бірақ қосымша уақытта емес. Негізгі ойын уақытының әр жартысында екіден көп емес командалық тайм-аут берілуі мүмкін. Команданың екі командалық тайм-аутының арасында қарсылас кем дегенде бір рет допқа ие болуы керек. Әр командаға сәйкесінше 1, 2 және 3 нөмірлері бар 3 Жасыл карта бар. Ойынның бірінші жартысында командалар «1» және «2» нөмірлері бар карточкаларды, ал «2» нөмірлері бар карточкаларды алады. 2 және жоқ. 3 екінші таймда, егер олар бірінші таймда бір командалық тайм-ауттан артық алмаса. Егер олар бірінші таймда екі командалық тайм-аут алған болса, олар тек Жасыл картаны алады. 3. Негізгі ойын уақытының соңғы бес минутында әр командаға бір ғана командалық тайм-аут рұқсат етіледі.

Типтік көрсеткіштер:

- барлық ойыншылар шабуылдау позициясы ие болды;
- дайындық кезеңін дайындық пас ойынынан бастайды;
- команда осы кезеңде алмастыруды жүзеге асырады.

Пікір:

Алаңның жартысынан жылдам қарсы шабуыл жасауға тырысқан, бірақ қарсылас алаңның жартысына шыққаннан кейін қақпаны алу мүмкіндігін бірден пайдалана алмаған командаға ойыншыларды жылдам ауыстыруға рұқсат етілуі керек.

Б3. Құрылыстың тым ұзақ кезеңінде

Негізінде, командаға мақсатты шабуыл жағдайын бастайды деп күтпес бұрын әрқашан дайындық пас ойынымен дайындық кезеңі берілуі керек.

Құрылыстың тым ұзақ кезеңінің типтік белгілері:

- командадағы шабуылшы ешқандай мақсатты шабуыл әрекеттеріне әкелмейді;

Түсініктеме: мақсатты шабуыл әрекеті, атап айтқанда, допқа иелік ететін команда қорғаушылардан кеңістіктік артықшылыққа ие болатындай қозғалудың тактикалық әдістерін қолданғанда немесе олар дайындық кезеңімен салыстырғанда шабуыл қарқынын жоғарылатқанда болады.

- ойыншылар допты орнында тұрып немесе қақпадан алыстап бірнеше рет қабылдайды;
  - доптың орнында бірнеше рет секіруі;
  - қарсыласпен кездескен кезде шабуылдаушы ойыншы мерзімінен бұрын бұрылып, күтеді
- төрешілер ойынды тоқтатады немесе қорғаушыдан кеңістіктік артықшылық алмайды;
- белсенді қорғаныс әрекеттері: шабуылдаушылардың қарқынын арттыруға жол бермейтін белсенді қорғаныс әдістері, өйткені қорғаушылар доптың жоспарланған қозғалысы мен жүгіру жолдарын жауып тастайды;
  - ерекше критерийі-шабуылдаушы команда дайындық кезеңінен соңғы кезеңге дейінгі қарқынның айқын өсуіне қол жеткізе алмайтын жағдай.

С. Ескерту сигналын қалай пайдалану керек

Егер төреші (корттағы төреші немесе қақпа сызығындағы төреші) пассивті ойынның пайда болғанын білсе, ол команданың ойынға қатысуға тырыспайтынын көрсету үшін қолын көтереді (№17 қол сигналы). қақпаға соққы беріңіз. Басқа төреші де ескерту сигналын беруі керек.

Ескерту сигналы допқа иелік ететін команда қақпаға мүмкіндік жасауға тырыспайтынын немесе ойынды қайта бастауды бірнеше рет кешіктіретінін хабарлайды.

Қол сигналы осы уақытқа дейін сақталады:

- шабуыл аяқталған немесе
- ескерту сигналы жарамсыз (төмендегі түсініктемелерді қараңыз).

Шабуыл команда допқа ие бола бастағанда басталады және команда гол соққанда немесе допқа иелік етуді жоғалтқанда аяқталды деп саналады.

Ескерту сигналы әдетте шабуылдың қалған бөлігінде әрекет етеді. Алайда, шабуыл кезінде пассивті ойын туралы шешім енді жарамсыз болатын екі жағдай бар және ескерту сигналы тоқтатылуы керек:

1. допты иеленетін команда қақпаға соққы береді, ал доп қақпадан немесе қақпашыдан тікелей шабуылдаушы командаға секіреді немесе сол команданы лақтыруға әкеледі;
2. Қорғаушы команданың ойыншысы немесе ресми тұлғасы ережелерді бұзғаны немесе спорттық емес әрекеті үшін 16-Ережеге сәйкес жеке жазаға тартылады.

Осы екі жағдайда допқа иелік ететін командаға дайындықтың жаңа кезеңін ұсыну қажет.

D. Ескерту сигналы берілгеннен кейін, ескерту сигналы берілгеннен кейін, төрешілер допқа иелік ететін командаға өз әрекеттерін өзгертуге біраз уақыт беруі керек. Бұл жағдайда әр түрлі жастағы және спорттық категориялардағы шеберлік деңгейін ескеру қажет.

Осылайша, ескертілген команда нысанаға бағытталған мақсатты шабуыл әрекетін дайындай алуы керек.

Егер допты иеленетін команда қақпаға соққы беру үшін позицияны ұстануға айтарлықтай әрекет жасамаса (шешім қабылдау критерийлерін қараңыз D1 және D2), төрешілердің бірі бұл пассивті ойын деп шешеді, ең соңында қақпаға соққы жасалмайды. гол 4 пастан кейін соғылды (7:11).

Келесі әрекеттер өту деп саналмайды:

- ойыншысының айып добына байланысты пас беру әрекетін бақылау мүмкін болмаса.
- пас беру әрекетін қорғаушы ойыншы бүйірлік сызықтан немесе сыртқы қақпа сызығынан бас тартса.
- қарсыласпен бұғаттаған лақтыру әрекеті.

Ескерту сигналын бергеннен кейін шешім қабылдау критерийлері:

Д1. Шабуылдаушы команда:

- ырғақты нақты арттыру жоқ;
- мақсатқа жетуге нақты әрекетінің болмауы;
- артықшылыққа қол жеткізілмеген бір-бірден әрекет болмауы;
- доппен ойнаудың кідірісі (мысалы, қорғаныс командасы Пас беру жолдарын бұғаттағандықтан).

Д2. Қорғау командасы:

- қорғаушы команда дұрыс және белсенді қорғаныс әдістері арқылы қарқынның жоғарылауын немесе мақсатты шабуыл әрекетін болдырмауға тырысады;
- қорғау командасы бұзушылықтар жасау арқылы шабуылдаушы команданың пасын үзуге тырысса

8:3 Ережесіне сәйкес бұл мінез-құлық дәйекті және біртіндеп жазалануы керек.

Д3. Өтулердің максималды санына қатысты ескертпелер

Д3а. 4-ші өткелді орындамас бұрын:

- Егер төреші ескерту сигналы көрсетілген кезде шабуылдаушы команданың пайдасына айып лақтыру немесе лақтыру туралы шешім қабылдаса, бұл берілістерді санауды тоқтатпайды.
- Теңдес түрде соққысын қорғаушы команданың ойыншысы жауып тастаса және доп шабуылдаушы командаға өтсе (тіпті қақпашыны лақтырған кезде де), бұл Пас беруді тоқтатпайды.

Д3б. 4-ші өтуді орындағаннан кейін:

- Егер 4 пастан кейін шабуылшы командаға еркін лақтыру, лақтыру (немесе қақпашыны лақтыру) берілсе, командада шабуылды аяқтау үшін лақтыруды бір қосымша пас берумен біріктіру мүмкіндігі бар.

—Егер 4 пастан кейін жасалған лақтыруды қорғаушы команда жауып тастаса және доп шабуылдаушы ойыншыға бағытталса немесе бүйірлік сызықты немесе сыртқы қақпа сызығын кесіп өтсе, дәл осылай қолданылады. Бұл жағдайда шабуылдаушы команда шабуылды тағы бір пас беру арқылы аяқтай алады.

Д. Қосымша

Ырғағын төмендеу белгілері

- Мақсатқа терең емес, бүйірлік әрекет
- Қорғаушылардың алдында оларға қысым жасамай жиі диагональды жүгіру.
- Қарсыласпен бір-біріне қарсы тұру немесе допты қақпа алаңы мен еркін лақтыру сызығы арасындағы ойыншыларға беру сияқты терең әрекеттер жоқ.
- Қарқын екі ойыншы арасындағы қайта Пас беру қарқыны немесе қақпаға қарай әрекет етпестен
- Допты барлық тартылған позициялардан беру (шабуылшылар, тірек және тыл ойыншылары) қарқынның айқын өсуінсіз немесе қақпаға қарай танылатын әрекеттерсіз.
- Кеңістіктік артықшылыққа қол жеткізілмеген бір-бірден әрекет ету белгілері.
- Бұзуға орын жоқ екендігі анық болған жағдайда бір-бірден әрекет ету (бірнеше қарсыластар серпіліс үшін кеңістікті жауып тастайды).
- Мақсатсыз бір бірден әрекет ету мақсатқа жету
- Еркін лақтыруды алу үшін 1-ден 1-ге дейін әрекет ету (мысалы, "кептеліп қалуға" мүмкіндік беру немесе 1-ден 1-ге дейін әрекетті аяқтау, тіпті егер оны бұзуға болатын болса да)
- Ережелерге сәйкес белсенді қорғау әдістеріне көрсеткіштер.
- Ойынның үзілуіне жол бермеу үшін бұзушылық жасамауға тырысыңыз.
- Шабуыл жасаушының қозғалысына кедергі келтіреді, мүмкін екі қорғаушыны қолдану арқылы.
- Жолдарды бұғаттау үшін алға жылжу
- Қорғаушылар шабуылдаушыларды алаңға одан әрі итеру үшін алға жылжуда.
- Шабуылшыларды допты қауіпсіз позицияларға артқа беруге арандату

Лақтыру (10:3)

Лақтыруды орындау

10:3 ережесін түсіндірудің жетекші принципі ретінде төреші командаларды жылдам лақтыруды қолдануға шақыру мақсатын есте ұстауы керек. Бұл төрешілер педантикадан аулақ болу керек және жылдам лақтыруға тырысатын командаға қоңырау шалу немесе жазалау мүмкіндігін іздемеуі керек дегенді білдіреді.

Мысалы, төрешілер жазбаларды немесе басқа тапсырмаларды орындауға олардың ойыншылардың позицияларын жылдам тексеруге дайындығына кедергі келтірмеуі керек. Алаңдағы төреші басқа ойыншылардың позицияларын түзетудің нақты қажеттілігі болмаған жағдайда, лақтырушы дұрыс позицияға жеткен сәтте ысқырық беруге дайын болуы керек. Төрешілер сонымен қатар лақтыратын ойыншының командаластарына ысқырық естілгеннен кейін орталық сызық арқылы өтуге рұқсат етілгенін есте ұстауы керек. (Бұл ресми лақтыруды орындаудың негізгі принципінен ерекшелік.)

Лақтыру аймағынсыз орындау

Ереже бойынша, лақтырушы орталық сызыққа аяқ басып, орталықтан 1,5 метр қашықтықта болуы керек, бірақ төрешілер тым дәл болмауы керек және сантиметр туралы алаңдамауы керек. Ең бастысы-қарсыластар үшін лақтырудың қашан және қай жерде болатындығы туралы әділетсіздік пен белгісіздікке жол бермеу.

Сонымен қатар, көптеген корттарда орталық нүкте белгіленбеген, ал кейбір корттарда орталық сызық тіпті орталықтағы жарнамаға байланысты үзілуі мүмкін. Мұндай жағдайларда лақтырушы да, төреші да дұрыс позицияны бағалауы керек, содан кейін кез-келген дәлдік талабы шындыққа жанаспайтын және орынсыз болады.

«Гол соғудың нақты ықтималдығы» анықтамасы (14:1)

14:1 Ережесінің мақсаттары үшін голдың нақты ықтималдығы қашан болады:

а. қарсыластың қақпа алаңының сызығында доп пен денені иеленетін ойыншының қақпаға соққы беру мүмкіндігі бар, ал бірде-бір қарсылас заңды әдістермен соққының алдын ала алмайды.

Бұл сондай-ақ, егер ойыншыда доп жоқ болса, бірақ допты дереу қабылдауға дайын болса; допты заңды әдістермен қабылдауға кедергі болатын қарсылас болмауы керек.

б. доп пен денені иеленетін ойыншы қарсы шабуылда қақпашыға жалғыз жүгіреді (немесе жетектейді), ал басқа қарсылас оның алдына шығып, қарсы шабуылды тоқтата алмайды.

Бұл сондай-ақ, егер ойыншы допты әлі иемденбесе, бірақ допты дереу қабылдауға дайын болса және қарсыластың қақпашысы 8:5 түсініктемесінде көрсетілгендей, допты қабылдауға кедергі келтірсе; бұл ерекше жағдайда қорғаушы ойыншылардың позициялары маңызды емес.

в. қақпашы өз қақпасының алаңынан кетіп қалды, ал доп пен денені иеленетін қарсыластың допты бос қақпаға лақтыруға айқын және кедергісіз мүмкіндігі бар.

Хронометршінің немесе делегаттың араласуы (18:1)

Егер секундометрші немесе делегат ойын тоқтатылған кезде араласса, онда ойын тоқтау себебіне сәйкес лақтырумен жалғасады.

Егер секундометрші немесе делегат араласып, доп ойында болған кезде ойынды тоқтатса, онда келесі ережелер қолданылады:

А. Заңсыз кіру кезінде ойыншыны дұрыс ауыстыру (4-ереже:2-3, 5-6)

Хронометр (немесе делегат) 13:2 және 14:2 ережелеріне сәйкес «артықшылық» тұжырымдамасын ескермей, ойынды дереу тоқтатуы керек. Егер осындай үзіліске байланысты, қорғаушы команданың бұзылуына байланысты гол соғудың айқын мүмкіндігі жоғалса, онда 14:1a Ережесіне сәйкес 7 метрлік лақтыру тағайындалуы керек. Барлық басқа жағдайларда ойын айып лақтырумен жалғасады.

Кінәлі ойыншы 16:3A ережесіне сәйкес жазаланады. Алайда, 4:6 ережесіне сәйкес заңсыз кіру жағдайында, голдың нақты ықтималдығы болған кезде, ойыншы 16:6b Ережесіне сәйкес 8:10b ережесімен бірге жазаланады.

В. Ауыстыру аймағындағы спортқа тән емес мінез-құлық сияқты басқа себептермен ойынды тоқтату.

1. Хронометршінің араласуы

Хронометрші ойынның келесі үзілісін күтіп, содан кейін төрешіге хабарлауы керек.

Егер секундометрші доп ойында болған кезде ойынды тоқтатса, онда ойын үзіліс кезінде допты иеленген команда үшін айып лақтырумен жалғасады.

Егер үзіліс қорғаушы команданың бұзылуына байланысты болса және осылайша гол соғу мүмкіндігі жоғалса, онда 14:1b Ережесіне сәйкес 7 метрлік лақтыру тағайындалуы керек.

(Егер секундометрші командалық тайм-аут сұрауына байланысты ойынды тоқтатса және төрешілер уақыт дұрыс таңдалмағандықтан командалық тайм-ауттан бас тартса, дәл солай қолданылады. Егер үзіліске байланысты голдың айқын ықтималдығы төмендесе, онда 7 метрлік лақтыру берілуі керек).

Уақыт өлшегіштің ойыншыға немесе команда қызметкеріне жаза тағайындауға құқығы жоқ. Онда бұл төрешілерге де қатысты, егер олар өздері бұзушылықты байқамаса. Бұл жағдайда олар тек бейресми ескерту жасай алады. Егер мәлімделген бұзушылық 8:6 немесе 8:10 ережелеріне сәйкес келсе, олар жазбаша есеп беруі керек.

2. Делегаттың араласуы

ИФ, континентальды Конфедерация немесе ұлттық федерацияның ойынға кезекшілік ететін делегаттары төрешілерге ережелерді бұзатын ықтимал шешім туралы хабарлауға құқылы (төреші шешім қабылдаған жағдайды қоспағанда) фактілер туралы мәлімдеме) немесе ауыстыру аймағының ережелерін бұзу туралы.

Делегат ойынды бірден тоқтата алады. Бұл жағдайда ойын тоқтатуға әкеліп соқтырған бұзушылыққа жол бермеген команда үшін айып лақтырумен жалғасады.

Егер үзіліс қорғаушы команданың бұзылуынан туындаса және үзіліс қақпаны алу мүмкіндігінің жойылуына әкеліп соқтырса, онда 14:1a Ережесіне сәйкес 7 метрлік лақтыру тағайындалуы керек.

Төрешілер делегаттың нұсқауларына сәйкес жеке жаза тағайындауға міндетті.

8:6 немесе 8:10 ережелерін бұзумен байланысты фактілер туралы жазбаша түрде хабарлау қажет.

Жарақат алған ойыншы (4:11)

Егер ойыншы алаңда жарақат алған сияқты болса, келесі шараларды қабылдау қажет:

а. Егер төрешілер жарақат алған ойыншыға алаңда медициналық көмек қажет екеніне сенімді болса, олар дереу қолдарымен «жоқ» белгісін көрсетеді. 15 және 16. Осылайша, ойыншы емдеуден өткеннен кейін 4:11 Ережесінің 2-абзацының ережелерін сақтауы керек.

Барлық басқа жағдайларда төрешілер ойыншыдан емделу үшін алаңнан шығуды сұрайды. Егер бұл тиісті ойыншы үшін мүмкін болмаса, төрешілер қолдарымен «жоқ» белгісін көрсетеді. 15 және 16. 4 ереже қолданылады: 11, 2-абзац.

Бұл ережелерді бұзу спорттық емес мінез-құлық үшін жазаланады.

Егер үш шабуыл кезінде ойын алаңынан кетуге мәжбүр болған ойыншы 2 минуттық біліктілігінен айырумен жазаланса, оларға осы біліктілігінен айыру аяқталғаннан кейін, ойнаған шабуылдардың санына қарамастан, алаңға қайта шығуға рұқсат етіледі.

Егер команда ресми тұлғалары ойыншыға қажетті емдеуді қамтамасыз етуден бас тартса, «команданың жауапты ресми тұлғасы» біртіндеп жазаланады (қараңыз 4-ереже: 2, 3-параграф).

б. шабуылдардың санын есептеуге хронометрші мен хатшы немесе делегаттар жауап береді. Олар ойыншыға алаңға оралуға рұқсат етілгеннен кейін тиісті команданы хабардар етеді. Шабуыл допты иеленуден басталады және гол соғылған кезде немесе шабуылдаушы команда допты жоғалтқан кезде аяқталады. Егер команда ойыншыға көмек қажет болған кезде допқа ие болса, бұл шабуыл бірінші шабуыл болып саналады.

в. 4-ереже: 11 2-абзац келесі жағдайларда қолданылмайды:

- егер ойын алаңындағы жарақаттың қажетті лечение төрешілер біртіндеп жазалаған қарсылас ойыншының заңсыз әрекеттерінің нәтижесі болса;
- егер доп қақпашының басына түссе және алаңда медициналық көмек қажет болса.

III. Ауыстыру аймағының регламенті

1. Ауыстыру аймақтары бүйір сызықтың сыртында, орталық сызықтың жалғасының сол және оң жағында, тиісті командалар орындығының соңына дейін (бірқатар орындықтармен үйлесімді, бұл да рұқсат етілген), сондай-ақ олардың артында орналасқан. егер орын болса (ойын ережелері: 1а және 1б схемалары).

INF және континентальды Конфедерацияның іс-шаралар/жарыстар регламенті командалық орындықтар, демек, тиісті «жаттықтырушы аймақтар» орталық сызықтан 3,5 метр қашықтықта басталуы керек деп белгілейді. Бұл сонымен қатар барлық басқа деңгейдегі ойындарға арналған ұсыныс.

Ешқандай заттарды бүйірлік сызыққа командалық орындықтардың алдына қоюға болмайды (орталық сызықтан кемінде 8 метр қашықтықта).

2. Тек ойыншылар мен хаттамаға енгізілген команда ресми тұлғаларына ауыстыру аймағында болуға рұқсат етіледі (4:1-2).

Егер аудармашы қажет болса, ол ауыстыру аймағының артында тұруы керек.

3. Ауыстыру аймағындағы команданың ресми тұлғалары толығымен спорттық немесе азаматтық киім киюі керек. Қарсылас команданың ойыншыларымен шатасуы мүмкін түстерге жол берілмейді.

4. Хронометрші мен хатшы төрешілерге ойынға дейін және ойын барысында ауыстыру аймағының жұмыспен қамтылуын бақылауға көмектесуі керек.

Егер ойын алдында ауыстыру аймағына қатысты ережелерді бұзу байқалса, ойын бұзушылықтар жойылғанға дейін басталмауы керек. Егер ойын барысында бұл ережелер бұзылса, мәселе шешілгенге дейін кезекті үзілістен кейін ойынды жалғастыруға болмайды.

5. Команда ресми тұлғасы өз командасын ойын барысында, ережелер шеңберінде әділ және спорттық рухта басқаруға және басқаруға құқылы және міндетті. Негізінде, олар орындықта отыруы керек.

Алайда төрешілерге «жаттықтырушылар аймағында» жүруге рұқсат етіледі. «Жаттықтырушылар аймағы» - бұл орындықтың алдындағы және мүмкін болса, оның артындағы аймақ.

Тактикалық ұсыныстар беру және медициналық көмек көрсету мақсатында «жаттықтырушылар аймағында» қозғалуға және орналасуға рұқсат етіледі. Негізінде, команданың тек бір ресми тұлғасына бір уақытта тұруға немесе қозғалуға рұқсат етіледі. Алайда оның позициясы немесе мінез-құлқы алаңдағы ойыншылардың әрекеттеріне кедергі болмауы керек. Осы ережелер бұзылған жағдайда лауазымды адам прогрессивті тәртіппен жазаланады.

Әрине, команданың бір ресми тұлғасына командалық тайм-аутты сұрау үшін бірден «жасыл картаны» ұсынғысы келсе, «жаттықтырушылар аймағынан» кетуге рұқсат етіледі. Алайда, команда ресми тұлғасына «жаттықтырушылар аймағынан» «жасыл картамен» кетуге және командалық тайм-аутты сұрау үшін үстелдің жанында бір сәт күтуге рұқсат етілмейді.

«Команданың жауапты адамы «ерекше жағдайларда, мысалы, уақытты сақтаушымен немесе хатшымен қажетті байланыс үшін» жаттықтырушы аймағынан « кете алады.

Негізінде, ауыстыру аймағындағы ойыншылар орындықта отыруы керек.

Алайда ойыншыларға рұқсат етіледі:

- допты жылытуға арналған орындықтың артында қозғалу, егер жеткілікті орын болса және бұл ойынға кедергі келтірмесе.

Команда ресми тұлғалары немесе ойыншыларға рұқсат етілмейді:

- төрешілерге, делегаттарға, хронометршілерге/хатшыларға, ойыншыларға, командалардың ресми тұлғалар немесе көрермендерге арандатушылық, наразылық білдіру немесе басқаша спортпен шұғылдану арқылы (сөйлеу, мимика немесе ишара)араласу немесе қорлау;
- ойынға әсер ету мақсатында ауыстыру аймағынан кету.

Команданың ресми тұлғалары мен ойыншылары әдетте өз командасын ауыстыру аймағында қалуы керек. Егер команданың ресми тұлғасы ауыстыру аймағынан басқа позицияға кетсе, ол өз командасын басқару және басқару құқығынан айырылады және өз құқығын қалпына келтіру үшін ауыстыру аймағына оралуы керек.

Жалпы алғанда, ойыншылар мен командалардың ресми тұлғалары ойын барысында төрешілердің қарауында қалады, ал егер ойыншы немесе ресми тұлға ойын алаңынан және ауыстыру аймағынан алыс позицияны ұстануға шешім қабылдаса, әдеттегі жеке жазалау ережелері де қолданылады.

Осылайша, спорттық емес мінез-құлық, елеулі спорттық емес мінез-құлық және өте спорттық емес мінез-құлық бұзушылық алаңда немесе ауыстыру аймағында болған сияқты жазаланады.

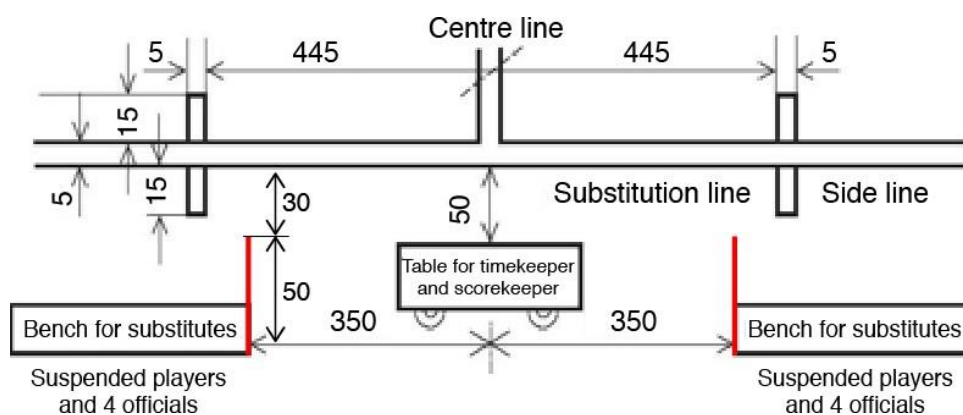
1. Ауыстыру аймағының ережелері бұзылған жағдайда төрешілер немесе делегаттар 4:2, 3-абзац, 16:1b, 16:3d-f немесе 16:6b-d (ескерту, шеттету, біліктілігінен айыру) ережелеріне сәйкес әрекет етуге міндетті.

IV. Ұсыныстар мен түсіндірулер

Ойын алаңын таңбалау (1-Ереже, ауыстыру аймағы ережелерінің 1-бөлімі)

«Жаттықтырушылар аймағының» шектеу желісі ақпараттық мақсаттарда көзделген.

Бұл сызықтың ұзындығы 50 см және 350 см қашықтықта (алаңның сыртында, орталық сызыққа параллель) өткізіледі. Бүйір сызықтың сыртынан 30 см қашықтықта басталады (ұсынылған өлшемдер).

Төңкеруге қарсы мақсаттар (1:2 Ереже)

Қақпа еденге немесе оның артындағы қабырғаларға мықтап бекітілуі керек немесе аударылып кетудің алдын алу жүйесі болуы керек. Жазатайым оқиғалардың алдын алу мақсатында жаңа ереже бекітілді.

Айып лақтыру нәтижесінде қақпашының жарақаты (2:5 Ереже)

Егер қақпашы соңғы сигналдан кейін айып лақтырудан жарақат алса, қорғаушы командаға қақпашыны ауыстыруға рұқсат етіледі. Бұл ерекшелік қорғаныс ойыншыларына қолданылмайды.

Соңғы сигналдан кейін 7 метр қашықтықтан айып лақтыру немесе лақтыру (2:6, 8:10с ережесі)

Қорғаушылардың айып лақтыруды немесе соңғы сигналдан кейін 7 метрлік лақтыруды орындау кезіндегі бұзушылықтары немесе спорттық емес мінез-құлқы жағдайында бұл қорғаушылар 16:3, 16:6 немесе 16:9 қағидалары бойынша жеке жазалануы тиіс. Лақтыруды қайталау керек (15:9 Ереже, 3-параграф). 8: 10с ережесі мұндай жағдайларда қолданылмайды.

Командалық тайм-аут (2:10 Ереже, №3 нақтылау)

Ойын уақытының соңғы бес минутының басталуы сағат 55:00 немесе 05:00 болғанда басталады.

Қосалқы шарларды пайдалану (3: 3 ереже)

ИФ, континентальды Конфедерациялар және ұлттық федерациялар уақыт кестесінде орналастырылмаған резервтік шарларды пайдалануға рұқсат беруге құқылы. Резервтік допты пайдалану туралы шешімді төрешілер 3:4 Ережеге сәйкес қабылдайды.

Ойыншылар мен ресми тұлғаларды ауыстыру (4:1-4:2 ережелері)

Егер команда ойыншылардың рұқсат етілген ең көп санын (4:1 ереже) немесе ресми тұлғалар (4:2 ережесі) таусылмаса, рұқсат етіледі:

- бастапқыда ойыншы ретінде тіркелген адамды ресми тұлға ретінде тіркеу
- бастапқыда ресми тұлға ретінде тіркелген ойыншы ретінде біреуді тіркеу. Ойыншылар мен ресми тұлғалардың максималды саны тиісінше асып кетпеуі керек.

Ойыншының немесе ресми тұлғаның бастапқы функциясы матч хаттамасынан алынып тасталуы керек. Ойыншыны немесе ресми тұлғаны қазіргі уақытта жойылған бастапқы лауазымына ауыстыруға рұқсат етілмейді. Сонымен қатар, қатысушыны алып тастауға жол берілмейді, рұқсат етілген ең көп мөлшерге сәйкес ауыстыру мақсатында белгілі бір функцияны орындайды. Адамды ойыншы және ресми тұлға ретінде бір мезгілде тіркеуге жол берілмейді.

ІНФ, континентальды Конфедерациялар және ұлттық федерациялар өздерінің жауапкершілік аймақтарында басқа ережелерді қолдануға құқылы.

Функцияның өзгеруі нәтижесінде жеке жаза (ескерту, біліктілігінен айыру) сәйкесінше жеке квота үшін де, «ойын» және «ресми» квота үшін де ескерілуі керек.

Ойыншыларды ауыстыру (4:4 ереже)

Ойыншылар әрқашан алаңнан шығып, өз командасының ауыстыру сызығы арқылы алаңға шығуы керек. Ойын уақыты үзілген кезде алаңнан шыққан жарақат алған ойыншылар жауапкершіліктен босатылады.

Бұл ойыншыларды ауыстыру аймағында немесе киім ауыстыратын бөлмелерде медициналық көмек қажет екені анық болса, ауыстыру сызығының артындағы алаңнан кетуге мәжбүрлеуге болмайды. Сонымен қатар, төрешілер жарақат алған ойыншы ойынның үзілуін азайту үшін алаңнан шыққанға дейін қосалқы ойыншыға алаңға шығуға рұқсат беруі керек.

Қосымша ойыншылар (Ереже 4:6, 1-абзац)

Егер қосымша ойыншы алаңға ауыстырусыз кірсе, ойыншыны 2 минутқа алып тастау керек.

Егер кінәлі ойыншыны анықтау мүмкін болмаса, келесі әрекеттерді орындау қажет:

- Делегат немесе төрешілер тиісінше» команданың жауапты өкіліне « кінәлі ойыншыны атауға кеңес береді.
- Аталған ойыншы жеке жаза ретінде 2 минуттық біліктілігінен айыру алады.
- Егер «команданың жауапты адамы» кінәлі ойыншыны атаудан бас тартса, делегат немесе төрешілер сәйкесінше ойыншының атын айтуы керек. Аталған ойыншы жеке жаза ретінде 2 минутқа шеттетіледі.

Ескерту:

- Ойын тоқтаған кезде алаңдағы ойыншыларды ғана «кінәлі ойыншылар»деп атауға болады.

- Егер «кінәлі ойыншы» үшінші рет жойылса, ол 16:6d Ережесіне сәйкес шеттетілуі керек.

Дұрыс емес түспен немесе нөмірмен кіретін ойыншы (4:7, 4:8 ережелері)

4:7 және 4:8 ережелерін бұзу допты иеленудің өзгеруіне әкелмейді. Бұл ойыншыға қатені түзетуді және допты иеленген команда үшін лақтыру ойынын жалғастыруды бұйыру үшін ойынның тоқтауына әкеледі.

Ауыстыру аймағындағы техникалық жабдық (4-ереже:7-4:9)

INF, континентальды Конфедерациялар және ұлттық федерациялар ауыстыру аймағында техникалық жабдықты пайдалануға рұқсат беруге құқылы. Жабдықты адал пайдалану керек және біліктілігінен айырылған ресми тұлға немесе ойыншымен байланысу үшін жабдықты қамтымайды.

Тыйым салынған заттар, дулығалар, бетті және тізені қорғау құралдары (4:9 ереже)

Маскалар мен дулығалардың кез келген түрлері мен өлшемдеріне тыйым салынады. Толық маскаларға ғана емес, бет бөліктерін жабатын маскаларға да тыйым салынады.

Тізені қорғауға келетін болсақ, металл бөлшектерді киюге тыйым салынады. Пластикалық заттар толығымен толтырылуы керек.

Тобықты қорғауға келетін болсақ, металдан немесе пластмассадан жасалған барлық қатты бөліктер жабық болуы керек. Шынтақтарды жұмсақ материалдан жасалған жағдайда ғана қорғауға рұқсат етіледі.

Федерациялар мен төрешілердің ешқандай ерекшелік жасауға құқығы жоқ. Алайда, егер команданың жауапты қызметкері күмән туындаған жағдайда делегатқа немесе төрешіге жүгінсе, олар қабылдайды

4:9-Ереженің ережесі негізінде шешім, сондай-ақ «нұсқаулықтар мен түсіндірмелер», 2-қосымша. Бұл тұрғыда ең маңызды принциптер «қауіпті емес» және «заңсыз артықшылық бермеу» болып табылады.

Мұндай шешім INF медициналық комиссиясының келісімі бойынша қабылданды.

Қосымша кеңестер (төрешілер мен техникалық делегаттар үшін ұсынылатын әрекеттер) үшін 1-қосымшаны және 2-қосымшаны қараңыз.

Желім (4:9 Ережесі)

Желімді қолдануға рұқсат етіледі. Аяқ киімге желім жағуға рұқсат етіледі. Бұл жаудың денсаулығына қауіп төндірмейді.

Дегенмен, қолыңызға немесе білегіңізге желім жағуға рұқсат етілмейді. Бұл қарсыластардың денсаулығына қауіп төндіреді, өйткені желім олардың көзіне немесе бетіне түсуі мүмкін. 4:9 Ережесіне сәйкес мұндай тәжірибеге жол берілмейді. Ұлттық федерациялар өз аумақтары үшін қосымша шектеулер қабылдауға құқылы.

Жарақат алған ойыншыларға көмек көрсету (4:11 ереже)

Бір команданың бірнеше ойыншысы жарақат алған жағдайларда, мысалы, қақтығысқа байланысты төрешілер немесе делегаттар ойынға қатысуға құқығы бар қосымша адамдарға жарақат алған ойыншыларға көмек көрсету үшін алаңға шығуға рұқсат бере алады, әр жарақат алған ойыншыға ең көбі екі адам. Сонымен қатар, төрешілер мен делегаттар алаңға кіре алатын медицина қызметкерлерін бақылайды.

Қақпашы жарақат алды (6:8)

Доп ойын кезінде қақпашыға түседі және ол әрекет ете алмайды. Әдетте мұндай жағдайларда қақпашыны қорғауға басымдық берілуі керек. Ойынды қайта бастау тұрғысынан әртүрлі жағдайлар болуы мүмкін:

а. Доп бүйір сызықты, сыртқы қақпа сызығын кесіп өтеді немесе алаңның ішінде жатыр немесе домалайды

қақпа. Ережелерді дұрыс қолдану: жоғарыда аталған жағдайларға байланысты ойынды дереу тоқтату, қақпашыны лақтыру немесе лақтыру ойынды жалғастыру үшін жүзеге асырылуы керек.

б. төрешілер доп қақпаның бүйір немесе сыртқы сызығын кесіп өткенге дейін немесе доп қақпа алаңының ішінде айналғанға дейін ойынды тоқтатты. Ережелерді дұрыс қолдану: жағдайға сәйкес лақтыру арқылы ойынды жалғастыру.

в. Доп қақпа алаңының үстінде ауада. Ережелерді дұрыс қолдану: командалардың бірі допты игергенше бір-екі секунд күтіңіз, ойынды үзіңіз, допты иеленетін команда үшін айып лақтыру ойынын жалғастырыңыз.

д. доп әлі ауада болған сәтте төреші ысқырады. Ережелерді дұрыс қолдану: допты иеленген команда үшін айып лақтыру ойынын жалғастырыңыз.

е. Доп шабуылдаушы ойыншыға жауап бере алмайтын қақпашыдан секіреді. Дұрыс ережелерді қолдану: ойынды дереу тоқтатыңыз; допты иеленетін команда үшін айып лақтыру ойынын жалғастырыңыз.

Ескерту: мұндай жағдайларда 7 метрге лақтыру мүмкін емес. Төрешілер қақпашыны қорғау үшін ойынды әдейі тоқтатты. Демек, бұл 14:1b Ережесіне сәйкес «негізсіз ысқырық» туралы емес.

Қадамдар, жүргізуді бастаңыз (7:3 ереже)

7:3C Ережесіне сәйкес, D секіру кезінде допты алғаннан кейін бірінші рет аяғыңызды түсіру қадам болып саналмайды (нөлдік байланыс). Дегенмен, «допты қабылдау» Пас алуды білдіреді.

Осы Ережеге сәйкес, секіру кезінде допты ауада ұстау және ұстау «допты қабылдау» болып саналмайды. Сондықтан, жүргізу басталғаннан кейін аяқты төмендету қадам болып саналады.

Ескерту сигналынан кейінгі беріліс санын есептеу (7:11)

3-қосымшадағы оқытуды қолдауды қараңыз.

Қақпашыны біліктілігінен айыру (8:5 Ережеге түсініктеме)

Бұл қақпашы қақпа алаңынан шыққан кезде немесе қақпа алаңынан тыс жерде ұқсас күйде болғанда және қарсыласпен бетпе-бет соқтығысқанда қолданылады. Ол қашан қолданылмайды:

а. қақпашы қарсыласпен бір бағытта жүгіреді, мысалы, алаңға ауыстыру аймағынан қайта шыққаннан кейін.

б. шабуылшы доптың артынан жүгіреді, ал доп шабуылшы мен қақпашының арасында болады.

Мұндай жағдайларда төрешілер фактілерді бақылау негізінде шешім қабылдайды.

Қосымша ойыншылардың немесе ресми тұлғалардың біліктілігінен айыру (8:5.8:6.8:9.8:10b ережелері)

Қосымша ойыншылар немесе ресми тұлғалар араласқан жағдайда жазалау және ойынды жалғастыру туралы шешім мынадай критерийлер ескеріліп қабылданады:

- ойыншы немесе ресми тұлға

- голдың айқын мүмкіндігін жою

Осы критерийлерге байланысты келесі жағдайлар туындауы мүмкін:

а. Айқын мүмкіндік кезінде алаңда ауыстыру процесіне қатыспаған қосымша ойыншы бар.

Ережелерді дұрыс қолдану: 7 м лақтыру, біліктілігінен айыру жазбаша түрде хабарлануы керек.

а. Қате ауыстыру: хронометрші/делегат гол соғу мүмкіндігі болған кезде ысқырады. Ережелерді дұрыс қолдану: 7 м лақтыру, 2 мин.

б. голға нақты мүмкіндік болған жағдайда команданың ресми өкілі алаңға шығады. Ережелерді дұрыс қолдану: 7 м лақтыру, біліктілігінен айыру жазбаша түрде хабарлануы керек.

в. С) тармағындағыдай, бірақ гол соғуға нақты мүмкіндік жоқ. Ережелерді дұрыс қолдану: айып лақтыру, прогрессивті жаза.

Біліктілігінен айырудан кейінгі шаралар туралы жазбаша түрде хабарлау қажет (8:6, 8:10a, b ережесі)

Жазаның ең жоғары деңгейінің критерийлері 8:6 (Заңсыз мінез-құлық үшін) және 8:10 (спорттық емес мінез-құлық үшін) ережелерінде анықталған; сонымен қатар 8:3 ережесін, 2 бөлімін қараңыз.

Ойын кезінде 8:6 немесе 8:10 ережесі бойынша жазаның салдары 8:5 және 8:9 ережелерінен өзгеше болмағандықтан (біліктілігінен айыру туралы жазбаша түрде хабарланбаған), IHF екі ережеге де келесі қосымша ережені қосты:

«...олар жауапты органдар одан әрі шаралар туралы шешім қабылдауы үшін ойыннан кейін жазбаша есеп беруі керек».

Бұл қосымша ереже жауапты органның болжамды әрі қарайғы шаралар туралы шешім қабылдау принципін белгілейді. Ешқандай жағдайда ережені тұжырымдау «...»егер одан әрі шаралар қабылданса, жауапты органның қалауы ретінде түсіндірілмейді. Бұл төрешілердің фактілерді анықтау әдістерін өзгертуді білдіреді. Біліктілігінен айыру түріндегі жазаның кез келген қатандығы IHF болжағандай жазбаша түрде хабарланбауы керек, сондықтан бұл енді қажет емес.

Біліктілігінен айыру критерийлері хабарланбайды / жазбаша түрде хабарлау қажет(Ереже 8:5, 8:6)

Келесі критерийлер 8:5 ережесін 8:6 ережесінен ажыратуға көмектеседі:

а. «Әсіресе абайсызда» нені анықтайды?

- * шабуылдар мен шабуылға ұқсас әрекеттер
- * тиісті мінез-құлық сезімінсіз қатыгез немесе жауапсыз әрекеттер
- * кең таралған соққылар
- * зиянды әрекеттер

б. «аса қауіпті» нені анықтайды?

- * қорғалмаған қарсыласқа қарсы әрекет
- * жаудың денсаулығына қауіп төндіретін өте қауіпті және ауыр әрекеттер

в. «Қасақана әрекетті» не анықтайды?

- * қасақана және қасақана жасалған зиянды әрекет

* қарсыластың іс-әрекетін жою үшін қарсыластың денесіне қарсы қасақана әрекет ету

D. «зиянды әрекетті» не анықтайды?

* дайын емес қарсыласқа қарсы жасырын және жасырын әрекеттер

е. «Ойын жағдайына ешқандай қатысы жоқ» нені анықтайды?

* допқа иелік ететін ойыншыдан алыс жасалған әрекеттер

* ойын тактикасына қатысы жоқ әрекеттер.

Дала ойыншысы қақпа алаңына кіреді (8: 7f)

Егер команда қақпашысыз ойнап, допты жоғалтып алса, онда артықшылық алу үшін команданың өз қақпасының алаңына кіретін сол команданың ойыншысы прогрессивті жазаға тартылады.

Түкіру (8 ереже:9,8:10a)

Біреуге түкіру шабуылға ұқсас әрекет болып саналады және 8:10А-бапқа сәйкес жазалануы керек (біліктілігінен айыру туралы жазбаша түрде хабарлау керек). «Сәтті түкіру» (8:10 ережесі бойынша жаза) мен «сәтсіз түкіру» (8:9 ережесі бойынша әрекет, жаза) арасындағы бұрын енгізілген саралау өзгеріссіз қалады.

Соңғы 30 секунд (ереже 8:10с, 8:10d)

Ойынның соңғы 30 секундтары негізгі ойын уақытында (2-ші таймның соңы), сондай-ақ екі қосымша кезеңде де екінші таймның соңында өтеді. Ойынның соңғы 30 секундының басталуы сағат 59 минут 30 секундты (немесе 69:30, 79:30) немесе 0 минут 30 секундты көрсеткенде басталады.

Қашықтықты сақтамау (8: 10с ережесі)

«Қашықтықты сақтамау» біліктілігінен айыруға әкеледі + 7 м лақтыру, егер лақтыру ойынның соңғы 30 секундында болса (!) орындалуы мүмкін емес.

Ереже бұзушылық ойынның соңғы 30 секундында немесе соңғы сигналмен бір уақытта жасалса қолданылады (қараңыз 2-ЕРЕЖЕ:4, 1-абзац). Бұл жағдайда төрешілер фактілерді бақылау негізінде шешім қабылдайды (17:11 ереже).

Егер ойын соңғы 30 секунд ішінде лақтыруды дайындауға немесе орындауға тікелей қатысы жоқ араласуға байланысты үзілсе (мысалы, қате ауыстыру, ауыстыру аймағындағы спорттық емес мінез-құлық), 8:10с ережесі қолданылады. .

Егер лақтыру, мысалы, орындалған болса, бірақ ойыншы тым жақын тұрып, лақтыру нәтижесін белсенді түрде бұзса немесе лақтырғышқа жұмыс уақытында кедергі келтірсе, 8:10с ережесі де қолданылуы керек. Егер ойыншы лақтырушыдан үш метрден аз болса, бірақ орындауға белсенді түрде кедергі жасамаса, жаза болмайды. Егер тым жақын тұрған ойыншы бұл позицияны соққыны блоктау немесе лақтырушының берілісін ұстап алу үшін қолданса, 8:10с ережесі де қолданылады.

Соңғы 30 секундтағы Біліктілігінен айыру (8: 10D ережесі)

8:5 және 8:6 ережелеріне сәйкес қорғаушы ойыншыны біліктілігінен айыру жағдайында ойынның соңғы 30 секундында тек 8:6 Ережесіне сәйкес бұзушылықтар түсініктеме біліктілігінен айыруға әкеледі жазбаша түрде хабарланады + 7м лақтыру. Ойынның соңғы 30 секундында 8:5 Ережесіне сәйкес қорғаушы ойыншының бұзылуы жазбаша ескертусіз біліктілігінен айыруға әкеледі + 7 метрден лақтыру.

Соңғы 30 секунд ішінде артықшылық алу (8: 10D ережесі, соңғы абзац)

Төрешілер ойынды тоқтатады және егер пас алған ойыншы гол соқпаса немесе ойынды жалғастырып, тағы бір пас берсе, 7 метрден кешіктірмей марапаттайды.

8: 10D ережесі бұзушылық ойын уақытында немесе соңғы сигналмен бір уақытта жасалса қолданылады (қараңыз 2-ЕРЕЖЕ:4, 1-абзац). Бұл жағдайда төрешілер фактілерді бақылау негізінде шешім (17:11 ереже) қабылдайды.

8:5 Ережеге сәйкес қақпашыны шеттету түсініктеме (қақпа алаңынан шығу) ойынның соңғы 30 секунднда 7 м лақтыруға әкеп соғады, егер 8:5 Ережесінің соңғы абзацына сәйкес шарттар орындалса немесе бұзушылық тіркелсе. 8:6 Ережесіне сәйкес жасалды.

Бейне қайталауды қолдану (9: 2 Ереже)

Егер Гол/голдың болмауы туралы шешім бейнені қайталау технологиясын қолданғаннан кейін талап етілсе, голды жою мерзімі ұзартылады, ол 9:2 Ережесіне сәйкес келесі лақтыру орындалғанға дейін ғана жарамды болады, бұл осы мерзімді ұзартады. допты иеленудің келесі ауысымына шектеу.

Қосымша ақпаратты бейнені ойнату ережелерінен табуға болады.

Лақтыруды орындау (11:4 ереже)

Лақтыру ойын алаңының бағытында бүйірлік сызық арқылы тікелей лақтыру ретінде орындалады.

Бос қақпадағы 7 метрлік қашықтықтан шешім (14:1 Ереже, №6с нақтылау)

Допты бос қақпаға лақтырудың айқын және кедергісіз мүмкіндігі болған кезде № 6с түсіндірмесінде сипатталған жағдайларда голдың нақты ықтималдығын анықтау ойыншыдан допты иеленуді және тікелей бос қақпаға соққы беруге тырысуды талап етеді. мақсат. Голдың айқын мүмкіндігінің бұл анықтамасы бұзушылық түріне және доптың ойында немесе ойыннан тыс болуына қарамастан қолданылады және кез-келген лақтыру лақтырушы мен командаластардың дұрыс позициясынан орындалуы керек.

Лақтыруды орындау (15 ереже)

15:7 ережесі, 3-абзац және 15:8 ережесі лақтыру кезінде мүмкін болатын қателіктердің мысалдарын қамтиды. Дриблинг және допты еденге түсіру (оны қайтадан көтермес бұрын), сондай-ақ допты лақтыру кезінде еденге тигізу (ерекшелік: қақпашыны лақтыру).

Бұл жағдайда қателер 15:7 және 15:8 ережелерінің ережелеріне сәйкес өңделуі керек (түзету немесе жаза).

Біліктілігінен айырылған ойыншылар/ресми тұлғалар (16:8 ереже)

Біліктілігінен айырылған ойыншылар мен ресми тұлғалар алаңнан және ауыстыру аймағынан дереу кетуі керек, содан кейін олардың командасымен байланыс болмауы керек.

Төрешілер біліктілігінен айырылған ойыншы немесе ресми тұлға жасаған басқа құқық бұзушылықты мойындаған жағдайда, ойын қайта басталғаннан кейін бұл туралы жазбаша түрде хабарлау қажет.

Алайда, тиісті ойыншыға немесе ресми тұлғаға қарсы ойында одан әрі жазаларды кеңейту мүмкін емес, сондықтан олардың мінез-құлқы алаңдағы ойыншылардың азаюына әкелмеуі керек. Бұл біліктілігінен айырылған ойыншы алаңға шыққан жағдайда да дұрыс.

Біліктілігінен айырудан кейінгі өте спорттық емес мінез-құлық (16:9d ережесі)

Егер ойыншы біліктілігінен айыруды алғаннан кейін 8:10a ережесіне сәйкес өте спорттық емес мінез-құлыққа кінәлі болса, онда ойыншы жазбаша хаттамамен қосымша біліктілігінен айырумен жазаланады, ал команда бір ойыншыға 4 минутқа қысқарады.

Көрермендер ойыншыларға қауіп төндіретіндей әрекет етеді (17:12 ереже)

17: 12 ережесі, егер көрермендер ойыншыларға қауіп төндіретін тәсілдермен әрекет етсе, мысалы, лазерлік көрсеткішті қолдану немесе басқа типтегі заттарды лақтыру арқылы қолданылуы керек.

Бұл жағдайда келесі шараларды қабылдау қажет:

- қажет болған жағдайда ойын дереу тоқтатылады және жалғаспайды;
- көрермендерден ойынға кедергі жасамауды сұрайды;
- қажет болған жағдайда көрермендер тиісті стөндтерден шығарылады және ойын тек қайта басталады

барлық тиісті көрермендер залдан шыққаннан кейін;

- хосттар тобынан қосымша қауіпсіздік шараларын қолдану сұралады;

- жазбаша есеп.

Егер ойын бұзушылық анықталған кезде тоқтатылған болса, 13:3 ережесі қолданылады (аналогия бойынша).

Егер ойын голдың айқын мүмкіндігі кезінде тоқтатылса, 14:1с ережесі қолданылады.

Барлық басқа жағдайларда айып лақтыру допты ойын тоқтаған кезде доп тұрған жерден иеленетін командаға берілуі керек.

Қосымшалар:

1. Төрешілер мен техникалық делегаттар үшін маскалар мен басқа да тыйым салынған заттарды киюге тыйым салуға қатысты ұсынылатын әрекеттер (4:9 ереже).
2. Рұқсат етілген және киюге рұқсат етілмеген жабдық (4: 9)
3. «4 өту» жаттығуын қоллау.

1 ҚОСЫМША

Бетперделер және басқа тыйым салынған заттарға тыйым салу туралы қосымша

ұсыныстар (4:9 ереже)

INF-PRC үнемі бетперделердің белгілі бір түрлеріне қатысты өтініш беру немесе тіпті ерекшеліктер беру туралы сұраныстар алады, дегенмен қолданыстағы нұсқаулар мен түсіндірмелерге енгізілген қосымша ескертулер бетперделерді қолдануға толық тыйым салуды тікелей көрсетеді.

Жалпы айтқанда, сұраушының немесе өтініш берушінің негізгі аргументі-бұл, әдетте тиісті құжатталған суреттері бар сәйкес бетперде ойыншылардың денсаулығына қауіп төндірмейді деген жеке пікірлер болды. Дегенмен, INF медициналық комиссиясы мұндай жабдыққа тыйым салу туралы ұсынысында бетперделердің барлық түрлері мен өлшемдерін атап көрсетті. Осылайша, тиісті бетперде басқаларға қауіп төндірмесе де, түсіндірудің қажеттілігі болмас еді.

Дегенмен, арасында жеке клубтар немесе ойыншылар басқаларға қауіптің жоқтығына сілтеме жасай отырып, төрешілер мен техникалық мамандар үшін шешім қабылдау процесінде қосымша қиындықтар тудыру үшін аталған маскаларға тыйым салуды елемеуге ниетті екендігі туралы хабарланды. Тиісті матчқа қызмет ететін делегаттар.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты INF-KHP 4:9 және 17:3 ережелерінде қарастырылған ережелерге түзетулер енгізу мақсатында сәйкес төрешілер мен хронометршілер немесе техникалық делегаттар үшін қоса беріліп отырған схеманы, 2-параграфты, сондай-ақ қолданылатын нұсқаулықтар мен түсіндірмелерге енгізілген өтініштерді қоса алғанда, келесі ұсынымдарды жариялайды.

Ойыншы ойынға бетпердемен қатысуға ниетті

Төрешілер қабылдауы тиісті болатын шаралар негізінен бірінші және егер қажет болса, кейінгі сәйкестендіру уақытына тәуелді болады.

Егер бұзушылық бірінші рет анықталса, кінәлі ойыншы мен А командасының «жауапты тұлғасына» бетперде қолдануға тыйым салынғаны туралы хабарлануы керек. Кінәлі ойыншыдан

мәселені шешу сұралады және кемшілігі түзетілген жағдайда ғана ойынға қатысуға рұқсат етіледі. Егер ойыншыға бұл туралы бірінші рет хабарланса, оған жеке/прогрессивті жаза тағайындалмауы керек.

Егер ойыншы сәйкес кеңестерге қарамастан өкінбесе, бірінші кейінгі анықтау өрескел спорттық емес мінез-құлық болып саналады және 8:8а-бапқа сәйкес 2 минуттық шеттету арқылы жазалануы керек (нақты ережелерге байланысты ерекшелік, төмендегі 1.2 жағдайды қар.). Сонымен қатар, ойыншыдан мәселені қайтадан түзету сұралады.

Егер бұзушылық екінші рет анықталса, бұл маңызды спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылады және кінәлі ойыншы 8:9сәйкес біліктілігінен айырылады (ескертусіз).

ХХФ-КНР пікірінше, келесі сценарийлер болуы ықтимал, олар жартылай гипотетикалық болуы мүмкін.

- туындауы мүмкін:

1.1 4:9-бапқа сәйкес бұзушылық ойын басталғанға дейін (сергіту кезінде) анықталатын болса, ойыншыға және А «команданың жауапты тұлғасына» 17:3-бапқа сәйкес біліктілігінен айыру туралы хабарланады, 2-абзац) .

Ойыншыға бетпердені шешуді бұйыру керек (4:9 ереже; ұсыныстар мен түсіндірулер).

Ойыншыға және А «команданың жауапты ресми тұлғасына» егер осындай 4:9 бұзушылық екінші рет орын алса, бұл спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылатыны туралы 17:5, 2-абзацқа сәйкес хабар беріліп, және 8:7 енгізіліп, ойыншыға сәйкес прогрессивті жаза 8:8а немесе 8:9 бойынша қолданылады.

1.2 Бетперде киген ойыншы матчтың басында ойын алаңына шықса, матч басталмайды.

Кінәлі ойыншыға 16:11, 2 абзац, а тармағына сәйкес ескерту жасалуы керек. Бетперде киген ойыншы ойын алаңынан кетуі керек.

Ол ойынға тек мәселе шешімін тапқан жағдайда ғана қатыса алады.

1.3 Бетперде киген ойыншы матч барысында ойын алаңына шықса, төрешілер немесе секундометрші/ техникалық делегат сәйкесінше басқалардың қауіп-қатерге ұшырау қаупіне байланысты матчты дереу тоқтату үшін тайм-аут беруі керек.

8:8a-бапқа сәйкес (арандатушылық мінез-құлық) кінәлі ойыншы 2 минутқа (16:3 f) біліктілігінен айырумен жазалануы керек.

Содан кейін ойыншы мәселені шешу үшін ойын алаңынан шығарылуы керек.

Ойыншыға 2 минуттық біліктілігінен айыру мерзімі аяқталғаннан кейін және мәселені шешкеннен кейін матчқа қайта шығуға рұқсат беріледі.

Матч 13:1a сәйкес қарсылас командасы үшін айып лақтырумен қайта басталуы керек (егер матч айқын гол мүмкіндігі кезінде тоқтатылған болса, 7 м лақтыру (14:1a).

1.4 Бетперде киген ойыншы матч кезінде алаңға екінші рет шықса, төреші немесе хронометрші/техникалық делегат сәйкесінше басқалардың қауіп-қатерге ұшырау қаупіне байланысты матчты дереу тоқтату үшін тайм-аут беруі керек.

Ойыншының қайталанған теріс қылықтары 8:9 бабына сәйкес маңызды спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылады.

Ойыншы 16:6b бабына сәйкес шеттетіледі.

16:7 және 16:8-де жазылған ережелер, 1-4 абзацтар сақталуы керек.

Матч 13:1a сәйкес қарсылас командасы үшін айып лақтырумен қайта басталуы керек (егер матч айқын гол мүмкіндігі кезінде тоқтатылған болса, 7 м лақтыру (14:1a).

2.1 Ойын басталғанға дейін (қыздыру кезінде) төрешілер бұзушылықты танымаса немесе анықтамаған болса, матч басталған кезде алаңдағы ойыншыға мәселені 4:9-ға сәйкес түзетуге бұйрық берілуі керек.

Кінәлі ойыншы алаңда болған кезде матчты бастау мүмкін болмайды.

Ойыншыға және А «команданың жауапты ресми тұлғасына» егер осындай 4:9 бұзушылық екінші рет орын алса, бұл спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылатыны туралы хабарлайды 17: 5, 2-абзац, және 8:7 енгізіліп, ойыншыға сәйкес прогрессивті жаза 8:8a немесе 8:9 бойынша қолданылады.

Содан кейін лақтыру әдеттегідей орындалуы керек (10:1, 1-абзац).

2.2 Бетперде киген ойыншы матч кезінде ойын алаңына шықса және бұзушылықты бұрын төрешілер немесе хронометрші/техникалық делегат байқамаса немесе танымаса

сәйкесінше, басқаларға қауіп төндіруі мүмкін болғандықтан, матчты дереу тоқтату үшін тайм-аут жариялануы керек.

Ойыншыдан мәселені 4:9 сәйкес түзету сұралады.

Ойыншыға және А «команданың жауапты ресми тұлғасына» егер осындай 4:9 бұзушылық екінші рет орын алса, бұл спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылатыны туралы хабарлайды 17: 5, 2-абзац, және 8:7 енгізіліп, ойыншыға сәйкес прогрессивті жаза 8:8а немесе 8:9 бойынша қолданылады.

Матч 13:1а сәйкес қарсылас командасы үшін айып лақтырумен қайта басталуы керек (егер матч айқын гол мүмкіндігі кезінде тоқтатылған болса, 7 м лақтыру (14:1а).

2.3 Бетперде киген ойыншы жоғарыда аталған ұсыныстарға қарамастан қайтадан алаңға шықса, төрешілер немесе секундометрші/техникалық делегат сәйкесінше басқалардың қауіп-қатерге ұшырау қаупіне байланысты матчты дереу тоқтату үшін тайм-аут беруі керек.

8:8а бапқа сәйкес (арандатушылық мінез-құлық) бұзушы ойыншы 2 минутқа біліктілігінен айырылуы керек (16:3f).

Содан кейін ойыншы мәселені шешу үшін ойын алаңынан шығарылуы керек.

Ойыншыға 2 минуттық біліктілігінен айыру мерзімі аяқталғаннан кейін және мәселені шешкеннен кейін матчқа қайта қатысуға рұқсат беріледі.

Матч 13:1а сәйкес қарсылас командасы үшін айып лақтырумен қайта басталуы керек (егер матч айқын гол мүмкіндігі кезінде тоқтатылған болса, 7 м лақтыру (14:1а).

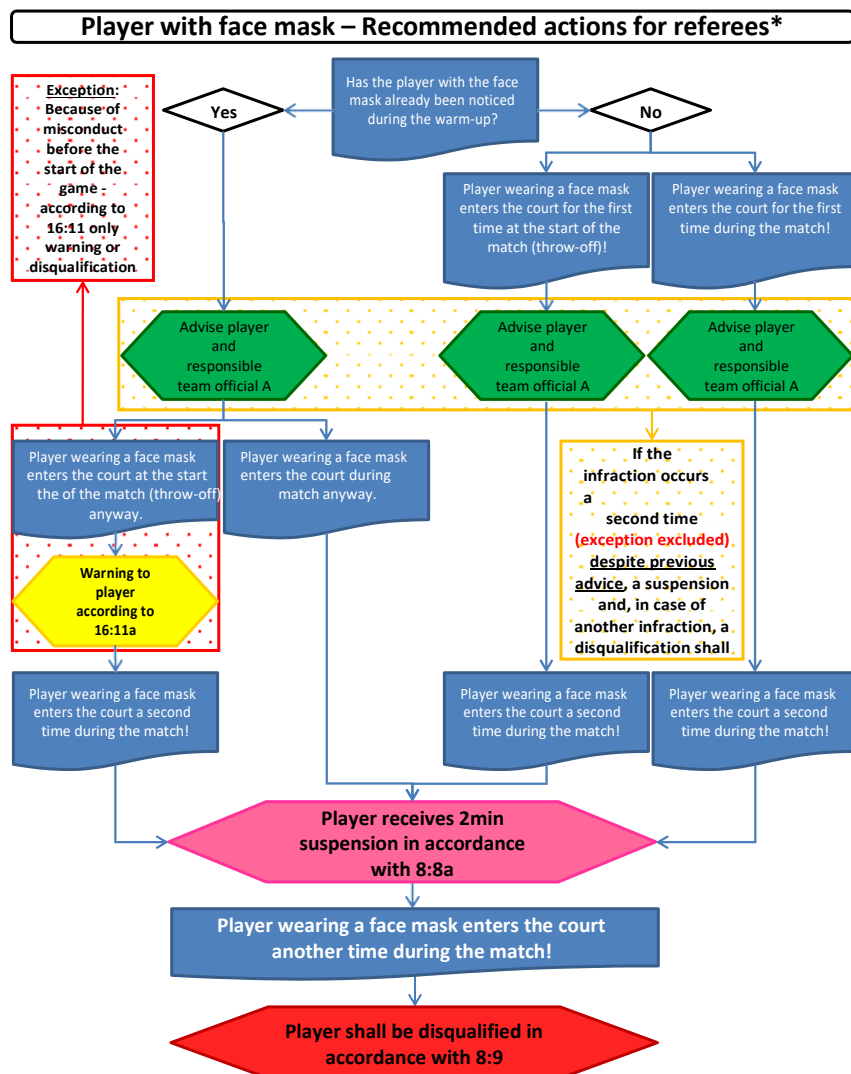
2.4 Ойын барысында бетперде киген ойыншы қайтадан алаңға шықса, төрешілер немесе секундометрші /техникалық делегат басқаларды қауіп-қатерге душар ету қаупіне байланысты ойынды дереу тоқтату үшін тайм-аут беруі керек.

Ойыншының қайталанған теріс қылықтары 8:9 сәйкес маңызды спорттық емес мінез-құлық ретінде қарастырылады.

Ойыншы 16:6b бабына сәйкес біліктілігінен айырылады.

16:7 және 16:8 жазылған ережелер, 1-4-параграфтар сақталуы керек.

Матч 13:1a сәйкес қарсылас командасы үшін айып лақтырумен қайта басталуы керек (егер матч айқын гол мүмкіндігі кезінде тоқтатылған болса, 7 м лақтыру (14:1a).

* If other dangerous objects as referred to in 4:9 cause the named infringements, the recommendations will basically apply in that same manner.

2 ҚОСЫМША

Бетперделер және басқа тыйым салынған заттарға тыйым салу туралы қосымша ұсыныстар

(4:9 ереже)

Дулыға	рұқсат етілмейді	дулығалардың барлық түрлері
Медициналық бетперде	рұқсат етілмейді	сондай-ақ, бет бөліктерін жабатын бетперделер
Мұрын қорғанышы	рұқсат етілген	таспа, жұмсақ материал
Бас байламы	рұқсат етілген	серпімді материал
Бас орамал	рұқсат етілген	серпімді материал
Капитанның жеңқабы	рұқсат етілген	иықта ені шамамен 5 см, бір түсті.
Шынтақты қорғау	рұқсат етілген	матасы жұмсақ, жұқа, қысқа
Білекті қорғау	рұқсат етілген	матасы жұмсақ, жұқа, қысқа
Саусақ таңғышы	рұқсат етілмейді	
Қолғап	рұқсат етілмейді	
Тізені қорғау	рұқсат етілген	жұмсақ материал, металсыз
Тобық буынын қорғау	рұқсат етілген	қатты бөліктер жабылған
Қақпашы ретінде қақпа	рұқсат етілген	қақпашымен бірдей түсті
маңы ойыншысына		
арналған футболка		

ІНФ және Континентальды конфедерациялар ұйымдастыратын жарыстар үшін келесі

ережелер міндетті болып табылады.

Олар сондай-ақ жарыстың барлық деңгейлеріндегі матчтар үшін нұсқаулық ретінде пайдаланылуы керек.

Ұзын жеңді майка	рұқсат етілген	көйлектің негізгі түсімен бірдей түсті, матасы жұқа
Қақпашы ретінде ойыншыға арналған футболка	рұқсат етілген	қақпашы футболкасымен бірдей, алдыңғы және артқы нөмірлерге арналған саңылаулары бар, түссіз материалмен жабылған
Қысқа іш киім	рұқсат етілген	шалбармен бірдей түсті, матасы жұқа
Ұзын шорт	рұқсат етілмейді	
Ұзын шалбар	рұқсат етілмейді	ерекшелік: қақпашы
Шұлықтар		түсі пен ұзындықтары бірдей
Ресми тұлғалардың киімдері		стандартталған, спорттық немесе азаматтық киім киген; униформасының түсі қарсылас команданың ойыншыларының футболкасының түсінен өзгеше болады

Толығырақ ақпаратты қорғаныс жабдықтары мен аксессуарлар туралы ережеден табуға болады.

3 ҚОСЫМША

»Пассивті ойын» қолдау жаттығуы

Training support for the rules changes to "passive play"					
Is this action considered as pass? (Situations before the execution of the 4th pass!)					
Ex.	Action attacker 1	Action defender	Action attacker 2	Continuation of the game	Decision
1	Pass to teammate	No contact with the ball	Getting ball under control	Match continuation	Pass is counted
2	Pass to teammate	Touching the ball	Getting ball under control	Match continuation	Pass is counted
3	Pass to teammate	Touching / blocking the ball; ball is passed back to attacker 1	No contact with the ball	Match continuation	Pass is counted
4	Pass to teammate	Directing the ball behind side line or outer goal line	No contact with the ball	Throw-in for attacker	Pass is not counted
5	Pass to teammate	Foul on attacker 1 during passing	Cannot get ball under control	Free throw for attacker	Pass is not counted
6	Pass to teammate	Foul on attacker 2	Cannot get ball under control	Free throw for attacker	Pass is not counted
7	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Attacker getting ball under control again	Match continuation	Forewarning signal nullified
8	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Ball passing the side line	Throw-in for attacker	Forewarning signal nullified
9	Shot on goal	No action	No action	Goal, throw-off	Attack finished
10	Shot on goal	Goalkeeper getting ball under control	No action	Goalkeeper throw	Ball lost / attack finished
11	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Teammate of goalkeeper getting ball under control	Match continuation	Ball lost / attack finished
12	Shot on goal	Defender blocking the ball behind side line or outer goal line	No action	Throw-in for attacker	Pass is not counted
13	Shot on goal	Defender blocking the ball	Getting ball under control	Match continuation	Pass is counted
14	Shot on goal	Defender blocking the ball	Attacker 1 getting ball under control again	Match continuation	Pass is counted
15	Shot on goal	No action	Getting ball under control	Match continuation	Pass is counted

Training support for the rules changes to "passive play"					
Situations after the execution of the 4th pass!					
Ex.	Action attacker 1 after the 4th pass	Action defender	Action attacker 2	Continuation of the game	Decision
1	Shot on goal	No action	Getting ball under control	Free throw for defence	Passive play
2	Shot on goal	Defender touching the ball	Getting ball under control	Match continuation	Additional pass allowed
3	Shot on goal	Defender blocking the ball	Attacker getting ball under control	Match continuation	Additional pass allowed
4	Shot on goal	Defender blocking the ball	Attacker 1 getting ball under control again	Match continuation	Additional pass allowed
5	Shot on goal	Defender blocking the ball behind side line or outer goal line	No action	Throw-in for attacker	Additional pass allowed
6	Shot on goal	Foul on attacker 1 during passing	No contact with the ball	Free throw for attacker	Additional pass allowed
7	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Attackers getting ball under control again	Match continuation	Forewarning signal nullified
8	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Ball passing the side line	Throw-in for attacker	Forewarning signal nullified
9	Shot on goal	No action	No action	Goal, throw-off	Attack finished
10	Shot on goal	Goalkeeper getting ball under control	No action	Goalkeeper throw	Ball lost / attack finished
11	Shot on goal	Goalkeeper blocking the ball / ball bouncing off the goal frame	Defender getting ball under control	Match continuation	Ball lost / attack finished

V. Алаңда және қақпада ойнау нұсқаулары

а. Ойын алаңы (1а және 1б сызбалары) - өлшемі 40 x 20 метр болатын тіктөртбұрыш түрінде болады. Мұны екі диагональдың ұзындығын өлшеу арқылы тексеру керек. Бір бұрыштың сыртынан қарама-қарсы бұрыштың сыртына дейінгі қашықтық 44,72 м болуы керек. Корттың жартысының диагональдарының ұзындығы әр бұрыштың сыртынан орталық сызықтың қарама-қарсы сыртқы ортасына дейін 28,28 м болуы керек.

Ойын алаңы «сызықтар» деп аталатын белгі сызықтарымен жабдықталған. Қақпа сызықтарының ені (қақпа тіректері арасында) 8 см, қақпа тіректері сияқты, барлық басқа сызықтардың ені 5 см. Ойын алаңының көршілес бөліктерін бөлетін сызықтарды көршілес бөлімдер арасындағы түс өзгерісімен ауыстыруға болады.

б. Қақпаның алдындағы қақпа алаңы 3 x 6 м тіктөртбұрыштан және әрқайсысы 6 м радиуста ширек шеңберге қосылатын екі сектордан тұрады. Ол қақпа сызығының артқы жиегінен қақпа алаңының алдыңғы жиегіне дейін 6 метр қашықтықта қақпа сызығына параллель 3 метрлік сызық салу арқылы салынады. Екі жағынан да бұл сызық ширек шеңбердің екі доғасымен жалғасады, олардың ортасы сәйкес қақпа тіректерінің артқы ішкі жиегінде және радиусы 6 м. Қақпаның ауданын шектейтін сызықтар мен доғалар қақпа сызығы деп аталады. Екі доға сыртқы қақпа сызығымен қиылысатын нүктелер арасындағы сыртқы қашықтық 15 м құрайды (5 диаграмма).

в. Айып лақтырудың үзік сызығы (9 метрлік сызық) қақпа сызығынан 3 метр артық қашықтықта қақпа алаңының сызығына параллель және концентрлі жасалатын болады. Сегменттер мен олардың арасындағы бос орындар 15 см құрайды. Сегменттерді дұрыс бұрышта және сәйкесінше радиалды түрде кесу керек. Қисық сегменттерді өлшеу сыртқы хорда бойымен жүргізіледі (5 сызба).

е. Қақпашының шектеу сызығының ұзындығы (ұзындығы 4 м сызық) қақпаның алдында 15 см болады. Ол қақпа сызығына параллель және одан 4 м қашықтықта орналасқан, қақпа сызығының артқы жиегінен 4 метрлік сызықтың алдыңғы жиегіне дейін өлшенеді, яғни екі сызықтың ені осы өлшемге енеді.

ф. Ойын алаңында бүйірлік сызықтар бойымен ені 1 м кем емес және сыртқы қақпа сызықтарының артында 2 м қауіпсіздік аймағымен қоршалуы керек.

г. Қақпа (2 сызба) әр сыртқы қақпа сызығының ортасында орналасқан. Қақпа еденге немесе артындағы қабырғаға мықтап бекітілуі тиісті. Ішкі өлшемдері ені 3 метр және биіктігі 2 метрді құрайды. Қақпаның жақтауы тіктөртбұрыш болуы керек, яғни ішкі диагональдардың ұзындығы 360,5 см болады (макс.361 см – мин.360 см, сол қақпада айырмашылық максимум 0,5 см болуы керек).

Қақпа тіректерінің артқы жағы қақпа сызығының артқы жиегіне (және сыртқы қақпа сызығына) сәйкес келуі, яғни қақпа тіректерінің алдыңғы жағы сыртқы қақпа сызығының алдында 3 см қашықтықта орналасуы керек.

Қақпа тіректері мен оларды жалғайтын көлденең белтемір біртекті материалдан (мысалы, ағаштан, жеңіл металдан немесе синтетикалық материалдан) жасалуы керек және радиусы 4 ± 1 мм болатын дөңгелектелген жиектері бар көлденең қимасы 8 см төртбұрышты болуы керек. Алаңнан көрінетін үш жағынан қақпа бағаналары мен белтемірлер бір-біріне және фонға айқын көрінетін қарама-қарсы екі түсті жолақтармен боялуы керек; бір ойын алаңындағы екі қақпаның түстері бірдей болуы керек.

Қақпаның түрлі-түсті жолақтары тіректер мен белтемірлер арасындағы бұрышта бірдей түсте болады, әр бағытында ұзындығы 28 см болуы керек. Барлық басқа түсті жолақтардың ұзындығы 20 см болады. Қақпада қақпа торы деп аталатын тор болуы тиісті, ол қақпаға лақтырылған доп бірден ұшып кете алмайтындай немесе қақпадан өте алмайтындай етіп бекітілуі керек. Қажет жағдайда, қақпа сызығының артындағы қақпаға орнатылған қосымша торды пайдалануға болады. Қақпа сызығынан осы қосымша торға дейінгі қашықтық шамамен 70 см, алайда, 60 см кем емес болуы керек.

д. жоғарғы жағындағы қақпа торының тереңдігі қақпа сызығының артында 0,9 м, ал төменгі жағында 1,1 м болуы керек, екеуінің де қателігі $\pm 0,1$ м. Ұяшықтардың өлшемі 10 x 10 см артық болмауы керек. Тор тірекке және белтемірге кем дегенде әр 20 см сайын бекітілуі керек. Қақпа

д. Гандбол қақпалары Еуропалық CEN стандарттау комитетімен (еуропалық қалыпқа келтіру комитеті) EN 749 ретінде және EN 202.10-1 үйлесімде стандартталған.

[illegible]